

บทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม

โดย

พระสุนัย ดวงชัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน

ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2550

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม

โดย
พระสุนัย ดวงชัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน
ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2550
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**THE BUDDHIST MONKS' ROLE IN PREVENTING DRUG PROBLEMS
IN CHANGWAT NAKHONPATHOM**

By

Phra Sunai Duangchai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF ARTS

Department of Psychology and Guidance

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2007

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “บทบาทการป้องกัน
ปัญหาเสพติคของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม” เสนอโดย พระสุนัย ดวงชัย เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. อาจารย์ ดร.กานดา พุ่มพุ่ม
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมทรัพย์ สุขอนันต์
3. อาจารย์ ดร.นงนุช โรจนเลิศ

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลฉวี ประเสริฐสุข)

...../...../.....

..... กรรมการ

(พระมหา ดร.ไพเราะ ฐิตสีโล)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.กานดา พุ่มพุ่ม)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.นงนุช โรจนเลิศ)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมทรัพย์ สุขอนันต์)

...../...../.....

46256211 : สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน

คำสำคัญ : การป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติด / ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร / อิทธิบาท4 / แรงสนับสนุนทางสังคมจาก
คณะสงฆ์ / แรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน / แรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ

พระสุนัย ดวงชัย : บทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดของพระสงฆ์ ในจังหวัดนครปฐม.

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : อ.ดร.กานดา พุ่มพุ่ม, ผศ.ดร.สมทรัพย์ สุขอนันต์ และ อ.ดร.นงนุช โรจนเลิศ. 142 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับบทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดของพระสงฆ์ ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนและการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ 2) เปรียบเทียบบทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดของพระสงฆ์จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกธรรม ระดับการศึกษาแผนกบาลี ระดับการศึกษาแผนกสามัญ ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ สถานภาพของวัดและประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด 3) ปัจจัยที่สามารถทำนายบทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดของพระสงฆ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม จำนวน 195 รูป โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้ามาสมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. พระสงฆ์มีบทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติด ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง อิทธิบาท 4 อยู่ในระดับมาก และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐอยู่ในระดับน้อย.

2. พระสงฆ์ที่มี อายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกสามัญ ระดับการศึกษาแผนกธรรม และประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด มีบทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาแผนกบาลี ตำแหน่งทางคณะสงฆ์และสถานภาพของวัด พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน.

3. ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ สามารถร่วมกันทำนายบทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดของพระสงฆ์ ได้ร้อยละ 58.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001.

ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2550

ลายมือชื่อนักศึกษา .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1.....2.....3.....

46256211 : MAJOR : COMMUNITY PSYCHOLOGY

KEYWORD : DRUG PROBLEM PREVENTION / THE NEWS INTEREST / THE FOUR PATHS OF ACCOMPLISHMENT/ SOCIAL SUPPORT FROM THE SANGHA / SOCIAL SUPPORT FROM COMMUNITY / SOCIAL SUPPORT FROM GOVERNMENT ORGANIZATIONS

PHARSUNAI DUANGCHAI : THE BUDDHIST MONKS' ROLE IN PREVENTING DRUG PROBLEMS IN CHANGWAT NAKHONPATHOM.THESIS ADVISORS : KANDA POOPUT, Ph.D. ASST.PROF.SOMSAP SOOKANAN, Ph.D. AND NONGNUCH ROTJANALERT, Ed.D. 142 pp.

The purposes of this research were : 1) to study the level of the Buddhist monks' role in preventing drug problems, news interest, four paths of accomplishment, social support from Sangha, social support from community and social support from government organizations, 2) to compare the Buddhist monks' role in preventing drug problems as categorized by age, year, Dhamma education levels, Pali education levels, secular education levels, ecclesiastical position, temple status and experiences in training regarding drug, 3) to identify the news interest, four paths of accomplishment, social support from Sangha, social support from community and social support from government organizations as predictors of drug problem prevention. The sample were 195 Buddhist monks in Changwat Nakhon Pathom, derived by a stratified random sampling technique. Questionnaires were used to collect the data. The data was analyzed by means of percentage, means, standard deviation, t-test, One - Way ANOVA and the Stepwise Multiple Regression Analysis.

The findings were as follows :

1. The Buddhist monks' role in preventing drug problems, the news interest, social support from Sangha, social support from community were at the moderate level, four paths of accomplishment was at the high level. Whereas social support from government organizations was at the low level.

2. The Buddhist monks' role in preventing drug problems as classified by age, year, secular education levels, Dhamma education levels and experiences in training regarding drug were statistically different at a significant level of .05, But Pali education levels, ecclesiastical position and temple status were not significantly different.

3. The news interest, four paths of accomplishment and social support from government organizations predicted the Buddhist monks' role in preventing drug problems at 58.5%, with a statistical significance level of .001.

Department of Psychology and Guidance Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2007

Student's signature.....

Thesis Advisors' signature 1.....2.....3.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาของ อาจารย์ ดร.กานดา พุ่มพวง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมทรัพย์ สุขอนันต์ และ อาจารย์ ดร.นงนุช โรจนเลิศ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวลฉวี ประเสริฐสุข ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างดียิ่ง จนทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จได้ด้วยดี และขอเจริญพรขอบคุณคณาจารย์ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ แนวคิด อันเป็นประโยชน์สูงสุดต่อการทำวิทยานิพนธ์

กราบขอบพระคุณพระครูวินุทธธรรมภาณ เจ้าอาวาสวัดอมรทาศิลาภิราม ที่สนับสนุนทุนการศึกษาและเปิดโอกาสให้ศึกษาหาความรู้ได้อย่างเต็มที่ และขอขอบพระคุณพระครูปลัดสุวัฒนวิจิตรคุณ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ที่เปิดโอกาสให้ได้ใช้ความรู้ความสามารถที่เรียนมาใช้เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยด้านพระพุทธศาสนา

กราบขอบพระคุณพระมหา ดร. ไพเราะ ฐิตสีโล เจ้าอาวาสวัดสระแก้ว จังหวัดอ่างทอง ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้สละเวลาให้คำปรึกษาแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

กราบขอบพระคุณพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมที่กรุณาให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเป็นอย่างดี

เจริญพรขอบคุณพี่ๆ น้อง ๆ จิตวิทยาชุมชน โดยเฉพาะเพื่อนจิตวิทยาชุมชนรุ่นที่ 6 ที่คอยเป็นกำลังใจและได้ให้ความช่วยเหลือในทุก ๆ เรื่อง

คุณค่าและประโยชน์อันพึงได้จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยมอบให้แก่บิดามารดา ผู้มีพระคุณอย่างหาประมาณมิได้ และคณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาทุกท่าน ซึ่งเป็นผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จในวันนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	9
ปัญหาการวิจัย.....	9
สมมติฐานการวิจัย.....	10
ขอบเขตของการวิจัย.....	10
นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	12
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	14
2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
บทบาทของพระสงฆ์.....	17
ความหมายของบทบาท.....	17
บทบาทของพระสงฆ์.....	18
การป้องกันปัญหายาเสพติด.....	20
ความหมายของยาเสพติด.....	20
ประเภทของยาเสพติด.....	21
สาเหตุของการติดยาเสพติด.....	22
ปัจจัยที่เสี่ยงต่อการติดยาเสพติด.....	24
การป้องกันยาเสพติด.....	24
บทบาทของพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติด.....	26
ประกาศมหาเถรสมาคมเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด.....	26

บทที่

หน้า

แนวทางสำหรับพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหาเสพติด.....	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	31
แนวคิดเกี่ยวกับความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร.....	34
ความหมายของความสนใจ.....	34
บทบาทของพระสงฆ์ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร.....	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร.....	37
แนวคิดเกี่ยวกับอิทธิบาท 4.....	38
ความหมายของอิทธิบาท.....	38
ประเภทของอิทธิบาท.....	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอิทธิบาท 4.....	42
แนวคิดเกี่ยวกับแรงสนับสนุนทางสังคม.....	43
ความหมายของแรงสนับสนุนทางสังคม.....	43
องค์ประกอบของแรงสนับสนุนทางสังคม.....	44
ประเภทของแรงสนับสนุนทางสังคม.....	45
แหล่งสนับสนุนทางสังคม.....	47
ระดับของแรงสนับสนุนทางสังคม.....	48
การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์.....	48
บทบาทของคณะสงฆ์ต่อการช่วยเหลือเกื้อกูลพระสงฆ์.....	48
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์....	50
การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน.....	51
อุบาสกธรรมกับหน้าที่ชาวพุทธ.....	52
บทบาทของชุมชนต่อการช่วยเหลือเกื้อกูลพระสงฆ์.....	52
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน.....	53
การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ.....	54
บทบาทของหน่วยงานของรัฐต่อการช่วยเหลือเกื้อกูลพระสงฆ์.....	54

บทที่	หน้า
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ.....	56
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคล.....	57
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอายุ.....	57
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพรatha.....	58
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการศึกษาแผนกสามัญ.....	59
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งทางคณะสงฆ์.....	60
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการศึกษาแผนกธรรม.....	60
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการศึกษาแผนกบาลี.....	61
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพของวัด.....	62
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด. แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	62 65
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	66
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	66
ตัวแปรที่ศึกษา.....	68
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	69
การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ.....	73
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	74
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล.....	78
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติด ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนและการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม.....	80

ตอนที่ 3	การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษาแผนกบาลี ตำแหน่งทางคณะ สงฆ์ สถานภาพของวัดและประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับ ยาเสพติด.....	81
ตอนที่ 4	การวิเคราะห์ตัวแปรที่สามารถทำนายบทบาทการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของพระสงฆ์ ในจังหวัดนครปฐม ได้แก่ ความสนใจเกี่ยวกับ ข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนและการได้รับแรงสนับสนุน ทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ.....	89
5	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	93
	สรุปผลการวิจัย.....	94
	อภิปรายผลการวิจัย.....	96
	ข้อเสนอแนะ.....	109
	ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้.....	109
	ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	110
	บรรณานุกรม.....	111
	ภาคผนวก ก แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย.....	120
	ภาคผนวก ข ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับรายชื่อของแบบสอบถามใน การวิจัย.....	133
	ประวัติผู้วิจัย.....	142

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม	67
2	แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง.....	78
3	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติด ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะ สงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน และการได้รับแรงสนับสนุนทาง สังคมจากหน่วยงานของรัฐของกลุ่มตัวอย่าง.....	80
4	แสดงการเปรียบเทียบบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัด นครปฐม จำแนกตามระดับการศึกษาแผนกบาลี.....	81
5	แสดงการเปรียบเทียบบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัด นครปฐมจำแนกตามตำแหน่งทางคณะสงฆ์.....	81
6	แสดงการเปรียบเทียบบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัด นครปฐมจำแนกตามสถานภาพของวัด.....	82
7	แสดงการเปรียบเทียบบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัด นครปฐมจำแนกตามประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด.....	82
8	แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับบทบาทการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมจำแนกตามอายุ.....	83
9	แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ใน จังหวัดนครปฐมจำแนกตามอายุ.....	83
10	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่บทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ ในจังหวัดนครปฐมที่มีอายุต่างกันเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe).....	84
11	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับบทบาทการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม จำแนกตาม พรรษา.....	84
12	แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ใน จังหวัดนครปฐมจำแนกตามพรรษา.....	85

ตารางที่	หน้า	
13	เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่บทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ ในจังหวัดนครปฐมที่มีพรรษาต่างกันเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe).....	85
14	แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับของบทบาทการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมจำแนกตามระดับการศึกษาแผนก สามัญ.....	86
15	แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ ในจังหวัดนครปฐมจำแนกตามระดับการศึกษาแผนกสามัญ.....	86
16	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของ พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe').....	87
17	แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับบทบาทการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมจำแนกตามระดับการศึกษาแผนก นักธรรม.....	87
18	แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ใน จังหวัดนครปฐมจำแนกตามระดับการศึกษาแผนกธรรม.....	88
19	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของ พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe).....	88
20	แสดงการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบทบาทการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม (Y) กับ ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร (X ₁) อิทธิบาท 4 (X ₂) การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ (X ₃) การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน (X ₄) การได้รับแรงสนับสนุน ทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ (X ₅).....	89
21	การวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถทำนายบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ ในจังหวัดนครปฐม ได้แก่ ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร(X ₁) อิทธิบาท 4 (X ₂) การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ (X ₃) การได้รับแรงสนับสนุน ทางสังคมจากชุมชน (X ₄) และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจาก หน่วยงานของรัฐ (X ₅) โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของ ตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis).....	91

ตารางที่		หน้า
22	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร ของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม.....	134
23	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับอิทธิบาท 4 ของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม.....	135
24	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม.....	137
25	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม.....	138
26	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม.....	138
27	แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติคของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม.....	139

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมศักยภาพของประชาชนให้มีจิตใจที่เข้มแข็ง โดยใช้หลักธรรมคำสอนและการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการอบรมสั่งสอนประชาชน ให้ลด ละ เลิก อบายมุข มีทักษะในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงที่ก่อให้เกิดผลร้ายต่อตนเองและผู้อื่น

ปัจจุบันยาเสพติดเป็นปัญหาที่สำคัญและร้ายแรงมากเพราะนอกจากจะเป็นภัยต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนแล้ว ยังก่อให้เกิดผลเสียทางเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากความเสื่อมประสิทธิภาพของผู้ติดยาเสพติด ซึ่งไม่สามารถทำประโยชน์ให้แก่ตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติได้เท่าที่ควร และยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมในรูปของอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้น ซึ่งทำให้เกิดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินจำนวนมาก นอกจากความสูญเสียกำลังการพัฒนาบุคลากรทางสังคมแล้ว ยังอาจทำให้เกิดการคอร์รัปชันโดยการติดสินบนแก่เจ้าหน้าที่ ยิ่งกว่านั้นคือการสูญเสียค่าใช้จ่ายและบุคลากรในการปราบปรามผู้ค้ายาเสพติดและอาชญากรรมด้วย (กรรณิการ์ บุญพละ 2544: 1) ยาเสพติดมิใช่เพียงแต่จะสร้างผลกระทบต่อความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนเท่านั้น ยังบั่นทอนและทำลายสุขภาพร่างกายของผู้เสพให้เสื่อมโทรมลง ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของสังคมเป็นอย่างยิ่ง (บุญญวิจิษณ์ เหล่าก่อที่2544:49) ฉะนั้นมาตรการในการป้องกันปัญหาเสพติดจึงเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องรีบดำเนินการ

การป้องกันปัญหาเสพติดเป็นการดำเนินงานเพื่อลดความต้องการในการใช้ยาเสพติดของประชาชน ในทางทฤษฎีการลดความต้องการในการใช้ยาเสพติดจะต้องแยกพิจารณาเป็น 2 ส่วน คือการเปลี่ยนแปลงที่ให้ความสำคัญกับตัวบุคคล และการเปลี่ยนแปลงที่ให้ความสำคัญกับระบบภาวะแวดล้อม (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 2537 : 13-14) เพราะฉะนั้น การป้องกันปัญหาเสพติดจึงเป็นการให้การศึกษาข่าวสารความรู้และข้อมูลในเรื่องของยาเสพติดอย่างถูกต้อง ด้วยวิธีการต่าง ๆ ไปสู่ประชาชน เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันมิให้ประชาชนหันไปใช้ยาเสพติดเป็นทางออกเมื่อประสบปัญหากับตนเองและครอบครัว และในขณะเดียวกันก็ดำเนินการป้องกันการแพร่ระบาดของตัวยา รวมทั้งปรับปรุงสภาพแวดล้อมมิให้มีส่วนผลักดันให้ประชาชนไปใช้ยาเสพติดควบคุมกันไปด้วยและมีแนวทางในการป้องกันปัญหาเสพติดและปราบปรามมิให้มีผู้

เสพและผู้ค้าเพิ่มจำนวนมากยิ่งขึ้น ได้แก่การใช้แก่นนำชุมชนเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของยาเสพติด เป็นการให้พลังทางสังคมในชุมชน/หมู่บ้านในการกดดันผู้กระทำผิด (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 2539 :17) การป้องกันปัญหา ยาเสพติดไม่ใช่เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือสถาบันครอบครัวเพียงอย่างเดียว สถาบันการศึกษา ศาสนา ก็มีส่วนรับผิดชอบ ต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมเช่นเดียวกัน

พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา เป็นผู้ที่ผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมโดยได้รับการอบรมสั่งสอนให้สำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคมมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจะเห็นได้จาก พระพุทธพจน์ที่ว่า “ ภิกษุทั้งหลาย พราหมณ์และคหบดีทั้งหลายเป็นผู้บำรุงอุปถัมภ์เธอทั้งหลาย ด้วย จีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัชบริวาร ชื่อว่าเป็นผู้มีอุปการะมากแก่เธอทั้งหลาย ข้อที่เธอทั้งหลายแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลางและมีความงามในที่สุด พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ ประกาศพรหมจรรย์ บริสุทธฺิ์ บริบูรณฺ์ ครบถ้วนแก่พราหมณ์และคหบดีเหล่านั้น ชื่อว่าเธอทั้งหลายก็มีอุปการะมากแก่พราหมณ์และคหบดีทั้งหลาย ภิกษุทั้งหลาย คฤหัสถ์และบรรพชิตต่างพึงพาอาศัยกันและกันอยู่ ประพฤติพรหมจรรย์เพื่อต้องการสลัด โอบะออกให้ได้ เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบ ด้วยประการดังกล่าวนี้” (พระไตรปิฎก 2539 : 25 :486) จากพุทธพจน์ แสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ได้รับการส่งเสริมให้มีบทบาทในการช่วยเหลือและอนุเคราะห์ประชาชน มาตั้งแต่สมัยพุทธกาล พระสงฆ์นอกจากจะเป็นศูนย์รวมความศรัทธาของชาวบ้านแล้วยังเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของชุมชนอีกด้วย บทบาทที่สำคัญที่สุดอีกอย่างหนึ่งของพระสงฆ์ คือการสอนให้คนรู้จักปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ทั้งกาย วาจาและใจ (พระราชาวมณี 2527:102) บทบาทของพระสงฆ์ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ได้มีส่วนช่วยป้องกันปัญหาต่างๆ ของสังคม ตั้งแต่ระดับบุคคล ชุมชน สังคมและประเทศชาติ โดยการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันภายในให้ประชาชนมีพลังอำนาจในการต่อสู้ฟันฝ่าอุปสรรคของชีวิตนำหลักธรรมทางพุทธศาสนา มาปฏิบัติ เพื่อหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเสียสุขภาพกายและจิตของตนและผู้อื่น เช่น การอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับการเลือกคบกัลยาณมิตรที่ดีการอยู่ในสังคมหรือสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เข้าใจกฎและผลของกรรม การสมาทานและรักษาศีล การฝึกรบมจิตใจโดยวิธีปฏิบัติสมาธิ และการให้ข้อมูล ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาเสพติดวิธีการเหล่านี้ สามารถทำให้บุคคลบังคับพฤติกรรมที่ดีหรือไม่ดีของตนเองได้

อย่างไรก็ตามวัดในปัจจุบันดำเนินการกิจกรรมตามที่คณะสงฆ์กำหนด โดยมีได้ละเลยบทบาทหน้าที่ของการเป็นศูนย์กลางของชุมชน ทั้งด้านการศึกษาและการสงเคราะห์ประชาชนตามศักยภาพของวัดและวัดยังคงมีความสำคัญต่อชุมชนและมีบทบาทหน้าที่ที่จะต้องสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนคู่กับสถาบันทางสังคมในชุมชน เช่น โรงเรียน บ้าน และราชการ โดยเหตุที่วัดเป็นนิติ

บุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีการจัดองค์การที่เป็นไปตามกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง มีหน้าที่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ตามมาตราที่ 15 ตรี(1)และ(3) มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ในการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและควบคุมส่งเสริมการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ (พ.ร.บ.คณะสงฆ์ 2535:7) ดังนั้น การดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของวัดต้องสอดคล้องกับภาระหน้าที่ขององค์กรปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ คือ มหาเถรสมาคม (บุญศรี พานะจิตต์ และคณะ 2544:2)

เกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติด สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ประธานกรรมการมหาเถรสมาคม ได้มีประกาศ เรื่อง ป้องกันภัยยาเสพติด เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2544 มีใจความว่า มหาเถรสมาคมได้พิจารณาเห็นว่า ในปัจจุบันมียาเสพติดรูปแบบต่างๆ แพร่ระบาดในหมู่ ประชาชน กระจายทั่วไป เป็นอันตรายต่อเศรษฐกิจ และสังคม กระทั่งศีลธรรม และวัฒนธรรมของชาติ รัฐบาลได้ดำเนินการ เพื่อป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษอย่างมีระบบ ชัดเจน มหาเถรสมาคมได้เคยมีมติ 3 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 ให้เจ้าคณะผู้ปกครองและเจ้าอาวาส ให้ความร่วมมือกับทางราชการ ในการป้องกัน ภัยยาเสพติดให้โทษ ครั้งที่ 2 เห็นชอบให้วัดเป็นศูนย์สงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด โดยใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนา ในการฟื้นฟูสมรรถภาพ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ครั้งที่ 3 แต่งตั้งคณะกรรมการประสานงาน ศูนย์สงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด เพื่อให้การป้องกันยาเสพติดให้โทษมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงให้พระสังฆาธิการ เจ้าคณะ ทุกระดับ และเจ้าอาวาส ปฏิบัติดังต่อไปนี้ 1. ชี้แจง แนะนำ พระภิกษุ สามเณรและศิษย์วัด 2. ชี้แจง แนะนำ ประชาชนที่อยู่ใกล้วัด และประชาชนทั่วไป 3. ร่วมกับมหาวิทยาลัย วิทยาลัย วิทยาเขต โรงเรียน หรือสถาบันการศึกษาอื่นใดที่ตั้งอยู่ภายใน บริเวณวัด หรือใกล้วัด แนะนำ หรือโดยวิธีการอื่นใดที่เหมาะสม ทั้งนี้ มุ่งเน้นภัยแห่งยาเสพติดให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล (คู่มือการดำเนินงานวัดเป็นศูนย์สงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด 2546:19)

กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2543:2-5) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ไว้ว่าสภาพปัญหาเสพติดที่กำลังแพร่ระบาดอย่างยิ่งในปัจจุบันเป็นปัญหาที่สำคัญจากจิตสำนึกทางด้านคุณภาพจริยธรรมรวมทั้งคำนึงถึงสิทธิประโยชน์ของผู้ติดยาเสพติดและเพื่อให้สอดคล้องกับแผนงานในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของศูนย์ยาเสพติดแห่งชาติ มีนโยบายให้มีการช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาคมมูลนิธิต่าง ๆ เข้ามามีส่วนช่วยเหลือด้านการป้องกันและการฟื้นฟูสมรรถภาพจิตใจแก่ผู้ติดยาเสพติด จึงเห็นว่าสถาบันทางศาสนามีสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะนอกจากสถานที่เงียบสงบยังมีพระสงฆ์และผู้นำทางศาสนา

จะช่วยแนะนำหลักธรรมทางศาสนาช่วยฟื้นฟูสภาพจิตใจให้เข้มแข็งเสริมสร้างวิถีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องให้แก่ผู้ติดยาเสพติดเพื่อไม่ให้กลับไปใช้ยาเสพติดอีก นอกจากนี้บทบาทของพระสงฆ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันยังเป็นการป้องกันปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดในระดับบุคคล โดยการสร้างพลังอำนาจในการยับยั้งพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีกด้วย บทบาทของพระสงฆ์ที่เป็นการป้องกันปัญหาในระดับบุคคลไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและอบายมุขต่างๆ ได้แก่ การอบรมสั่งสอน การให้คำแนะนำปรึกษา การสนับสนุนกิจกรรม และการเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การอบรมสั่งสอนเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับผลกระทบและวิธีการป้องกันตนเองจากยาเสพติดทุกชนิด โดยผ่านกระบวนการเผยแพร่หลักธรรมทางพุทธศาสนาให้แก่คนในชุมชน เช่น การเทศนา การสอนศีลธรรมในโรงเรียน การบรรยายธรรม การจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาและการอบรมสั่งสอนผ่านพิธีกรรมทางศาสนาในโอกาสต่างๆ ทั้งที่เป็นงานมงคลและอวมงคล ซึ่งจากการศึกษาของปรภญ์ กงเพชร (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องพระสงฆ์กับบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดมหาสารคาม พบว่า โดยภาพรวมพระสงฆ์มีบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดอยู่ในระดับค่อนข้างสูงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.162 และเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่าพระสงฆ์ได้อบรมสั่งสอนและให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดให้กับเด็กวัดและผู้ที่อาศัยอยู่ในวัด อยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับการศึกษาของไพโรจน์ แบนมาก (2543:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาบทบาทของครูในการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียนภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูงและเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมพบว่า มีบทบาทเกี่ยวกับการให้นักเรียนมาพบ พูดคุยปรึกษาได้ตลอดเวลาสูงที่สุด รองลงมาคือ สร้างความสัมพันธ์และความเป็นกันเองกับนักเรียนจัดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในโรงเรียน และส่งเสริมให้นักเรียนร่วมรณรงค์ป้องกันปัญหาเสพติด และจากการศึกษาของทิวากร กัณหะ (2540:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาแนวทางการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6 พบว่า กิจกรรมป้องกันยาเสพติดที่จัดมาก คือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้และจัดทำป้ายนิเทศ จากผลการวิจัยดังกล่าว จะเห็นว่าบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของสถาบันทางสังคมมีวิธีการที่สอดคล้องกับบริบทการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ซึ่งการป้องกันปัญหาเสพติด ถึงแม้จะไม่ใช่น้ำทิพย์ของพระสงฆ์ แต่ในปัจจุบันความรุนแรง การแพร่ระบาดของยาเสพติดมีเพิ่มมากขึ้น ทำให้พระสงฆ์เริ่มเข้าใจถึงปัญหา และเข้ามามีบทบาทในการป้องกันปัญหาดังกล่าว ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ของพระสงฆ์ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ โดยการให้ความสำคัญแก่ชุมชนการเห็นคุณค่า ยกย่อง ชื่นชม สร้างขวัญกำลังใจรับฟังปัญหาและให้แนวทางในการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกัน

ปัญหาหาเสพติดแก่คณะทำงาน กรรมการชุมชน กรรมการโรงเรียน รวมถึงเปิดโอกาสให้คนในชุมชนสามารถขอคำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาชีวิตและปัญหาหาเสพติดอยู่เป็นประจำ ซึ่งเป็นบทบาทที่พระสงฆ์ได้ปฏิบัติเป็นประจำอยู่แล้ว นอกจากนี้ พระสงฆ์ยังเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุน กิจกรรม เกี่ยวกับการป้องกันปัญหาหาเสพติดในชุมชนในรูปแบบต่างๆ เช่น การอุดหนุนงบประมาณ การให้ความสะดวกเรื่องสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และบุคลากรในการทำงาน ตลอดจน การเป็นผู้ประสานความร่วมมือระหว่างชุมชน ภาครัฐและเอกชน เพื่อวางมาตรการในการป้องกันปัญหาหาเสพติดในชุมชนโดยมีการประชุม วางแผน สร้างและขยายเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรมการป้องกันปัญหาหาเสพติด ร่วมกับ บุคคล กลุ่มคน และหน่วยงานต่างๆ ของรัฐและเอกชน

อย่างไรก็ตาม การที่พระสงฆ์จะสามารถปฏิบัติงานด้านการป้องกันปัญหาหาเสพติดได้ดีและมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นจะต้องมีปัจจัยทั้งภายในและภายนอกเป็นสิ่งที่กระตุ้นหรือสนับสนุนทำให้เกิดการกระทำหรือการปฏิบัติ ปัจจัยที่คาดว่าจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทการป้องกันปัญหาหาเสพติดของพระสงฆ์ ได้แก่ ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ แรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนและแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ

การที่พระสงฆ์มีความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร สถานการณ์ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม โดยผ่าน การดู การฟัง การอ่าน สนทนา สืบค้น จดจำข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น แผ่นพับ ใบปลิว แผ่นป้าย โปสเตอร์ สติกเกอร์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ เป็นประสบการณ์เรียนรู้ที่พระสงฆ์ได้รับในชีวิตประจำวัน เมื่อพระสงฆ์มีความสนใจเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเพียงพอและต่อเนื่องน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อบทบาทการป้องกันปัญหาหาเสพติดของพระสงฆ์ได้ซึ่งจากการศึกษาของ ธนพ นาควลัย, พันตรี (2542: บทคัดย่อ) เรื่องบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาประชาธิปไตยโดยศึกษาจากพระสงฆ์ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒวิทยาลัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของพระสงฆ์ ได้แก่ ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร การเมือง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับสูง จากผลการวิจัยนี้พบว่า ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารเป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีบทบาทต่อการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ในบริบทที่แตกต่างกัน ซึ่งการที่พระสงฆ์มีความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารปัญหาสังคมในมิติต่างๆน่าจะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทการป้องกันปัญหาหาเสพติด

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหนึ่งของโลก ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการหล่อ หลอม จัดเกลา อุปนิสัยของบุคคลให้ละเอียดอ่อน สวยงาม มีความรัก ความเมตตา หรือความเอื้ออาทรต่อกันและกันหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

อย่างเกิดประโยชน์ ผู้ที่ปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่องจะมีบุคลิกภาพสง่างามมีจิตใจเยือกเย็นและเป็นสุข เป็นบุคคลที่สังคมปรารถนามากที่สุด ขณะเดียวกันพระพุทธศาสนาได้รับการยอมรับจากองค์การเผยแผ่ของสหประชาชาติว่าเป็นศาสนาที่มีบทบาทเอื้อประโยชน์ให้แก่มนุษยชาติอย่างสูงยิ่ง โดยเฉพาะหลักคำสอนเรื่อง เมตตา กรุณา และการไม่เบียดเบียนกัน (จันจัน อธิวัฒน์สิทธิ์ 2548:61) และคุณธรรมที่เป็นรากฐานทำให้บุคคลประสบผลสำเร็จในการทำงาน ในทางพุทธศาสนาเรียกว่า อิทธิบาท บุคคลผู้ปฏิบัติตามหลักของอิทธิบาท 4 ย่อมประสบผลสำเร็จในกิจกรรมที่ตนกระทำ ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) ฉันทะ ความต้องการที่จะทำ 2) วิริยะ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อุตุน 3) จิตตะ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำในสิ่งนั้นด้วยความคิด และ 4) วิมังสา หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบ ข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น (พระธรรมปิฎก 2543: 186-187) การที่พระสงฆ์มีอิทธิบาททั้ง 4 ประการ จะทำให้ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านการป้องกันปัญหาเสพติดได้ ซึ่งจากการศึกษาของพระมหาสมคิด โครธา (2547:68-78) ที่ทำการศึกษารื่องการใช้อิทธิบาท 4 ในการเรียนของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีการใช้อิทธิบาท 4 ในการเรียนแตกต่างกับพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูงและระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากการศึกษาของ สันติชัย หนูทอง (2544 :บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษารื่อง ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีผลต่อการทำงานของตำรวจสายตรวจ ที่ยึดหลักอุดมคติตำรวจ กองบังคับการตำรวจนครบาล 6 พบว่า อิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์กับการทำงาน ที่ยึดมั่นอุดมคติตำรวจ 9 ข้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นการที่พระสงฆ์มีอิทธิบาท 4 น่าจะมีอิทธิพลต่อบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติด

บทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์จะสามารถทำได้โดยไม่ขัดแย้งกับพระธรรมวินัยและเป็นการเสริมสร้างความศรัทธา ให้ประชาชนมองเห็นความสำคัญของศาสนาได้นั้น คณะสงฆ์ ชุมชนและหน่วยงานของรัฐ จำเป็นจะต้องมีความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ที่มีต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ การได้รับความช่วยเหลือเกื้อกูลยอมรับนับถือ ห่วงใย การกระตุ้นเตือน ให้คำปรึกษาแนะนำ ชี้นำและ การได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ รวมถึงการได้รับความช่วยเหลือทางด้านแรงงาน เงิน เวลา จากระบบสนับสนุนทางสังคม เป็นปัจจัยที่สามารถทำให้บุคคลมีพฤติกรรมนำไปสู่เป้าหมายได้ ซึ่งไวส์ (Weiss 1974,อ้างถึงในพระมหานราธิป แก้วประสิทธิ์ 2544:71) ได้กล่าวไว้ว่าแรงสนับสนุนทางสังคม คือ ความรู้สึกภูมิใจหรือพึงพอใจต่อความต้องการ ซึ่งเกิดจากสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลในสังคม ประกอบด้วยความรักใคร่ผูกพันใกล้ชิดสนิทสนม การรับรู้ว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การได้รับการยอมรับเล็งดู การช่วยเหลือจากผู้อื่น และการได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่า จะมีผลให้ผู้รับการสนับสนุนสามารถ

ทำหน้าที่ของตนและของส่วนร่วมได้อย่างเหมาะสม ไม่ลำบาก ตลอดถึงบรรลุอุดมมุ่งหมายตามที่ตนต้องการ และเป็นไปในทางที่ดี เมื่อพิจารณาตามบริบทการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์แล้ว พบว่าพระสงฆ์มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งก็จะได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากผู้ที่อยู่ในชุมชนนั้น ๆ ได้แก่ คณะสงฆ์ ชุมชน และหน่วยงานของรัฐ

บุคลากรทางพระพุทธศาสนานับตั้งแต่พระภิกษุ สามเณร ที่อยู่ในวัดและนอกวัดทั้งที่มีตำแหน่งการปกครองและไม่มีตำแหน่ง มีบทบาทสำคัญในการให้แรงสนับสนุนทางสังคมแก่พระสงฆ์ที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการป้องกันปัญหาเสพติด ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การให้คำปรึกษา ให้ความรู้ ฝึกทักษะ ให้การยอมรับ ตลอดถึงการให้งบประมาณเพื่อการใช้จ่ายในการดำเนินการ ซึ่งคณะสงฆ์ได้แยก การบริหารออกจากการปกครองของฝ่ายบ้านเมือง โดยมีมหาเถรสมาคมเป็นองค์กรบริหารสูงสุด มีสมเด็จพระสังฆราชเป็นองค์ประธาน และเป็นพระประมุขของคณะสงฆ์ไทย มีเจ้าคณะพระสังฆาธิการระดับต่าง ๆ ทำหน้าที่ในการปกครองตามอำนาจที่ได้รับมอบหมาย การที่พระเถระระดับสูง เพื่อนพระสงฆ์และสามเณรภายในวัด ได้ให้การสนับสนุนส่งเสริมให้กำลังใจ ยกย่อง ชื่นชม เคารพ นับถือ ยอมรับในความสามารถและให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน น่าจะมีอิทธิพลต่อบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติด ซึ่งจากการศึกษาของไพโรจน์ แบนมาก (2543:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษายบทบาทของครูในการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากผู้บังคับบัญชามีผลต่อบทบาทของครูในการป้องกันปัญหาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการศึกษาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า หากผู้บังคับบัญชาได้ให้แรงสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ ก็จะส่งผลต่อบทบาทหรือพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานได้ ซึ่งพระสงฆ์ที่เป็นพระผู้ใหญ่ และมีตำแหน่งทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ถือว่าเป็นผู้บังคับบัญชาของพระสงฆ์ที่อยู่ในการปกครอง ฉะนั้นการที่พระสงฆ์ทำหน้าที่ในการป้องกันปัญหาเสพติดได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากพระผู้ใหญ่อย่างเพียงพอ จึงน่าจะมีอิทธิพลต่อบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดได้

พระสงฆ์มีฐานะเป็นผู้นำทางทั้งทางจิตใจและทางสังคมได้รับความเคารพนับถือและบูชาเป็นที่เชื่อถือสูงสุด ความจริงเรื่องนี้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป และมีหลักฐานที่ยังให้เห็นผลสืบมาจนถึงปัจจุบันนี้ วัดจึงเป็นศูนย์รวมชีวิตจิตใจของชุมชน (พระเทพเวที 2530 : 5) ประชาชนคนไทยได้ให้ความเคารพนับถือพระสงฆ์เป็นอย่างมาก เพราะวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ตั้งแต่เกิดจนถึงตายล้วนแต่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น โดยมีวัดเป็นศูนย์รวมการปฏิบัติกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันก็มีพระสงฆ์เป็นผู้ให้คำแนะนำสั่งสอนให้คนในชุมชนปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา การที่พระสงฆ์สามารถปฏิบัติศาสนกิจด้านการป้องกันปัญหา

ยาเสพติดได้ผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากคนในชุมชนที่พระสงฆ์พำนักอยู่

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กรมการศาสนา สำนักงานนายกรัฐมนตรี เป็นหน่วยงานที่มีส่วนส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของพระสงฆ์ เช่น การให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้และทักษะในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนความสะดวกในงบประมาณการใช้จ่ายที่เหมาะสมแก่การปฏิบัติกิจกรรมแต่ละกิจกรรมของพระสงฆ์ ถ้าพระสงฆ์ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมอย่างเพียงพอ จะทำให้สามารถทำงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

แรงสนับสนุนทางสังคมที่พระสงฆ์ได้รับจากระบบการสนับสนุนทางสังคมตามที่กล่าวข้างต้น มีความเป็นไปได้ที่จะสามารถทำนายบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ได้ เพราะการปฏิบัติหน้าที่ของพระสงฆ์จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือหรือความช่วยเหลือจากกลุ่มคนหรือองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของพระสงฆ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ศึกษาคาดว่า การที่พระสงฆ์ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ ชุมชน และหน่วยงานของรัฐอย่างเพียงพอ น่าจะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดได้

จังหวัดนครปฐมมีอัตราการเจริญทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูง ขณะเดียวกันยาเสพติดก็ได้แพร่ระบาดมาพร้อมกับความเจริญก้าวหน้าของระบบเศรษฐกิจในชุมชน โดยในปี 2547 จังหวัดนครปฐมมีการจับกุมคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด 942 คดี และ จับกุมผู้ต้องหาได้ 1,005 คน ประเภทยาเสพติดที่จับกุมได้มากที่สุด คือ แอมเฟตามีน 775 คดี (ร้อยละ 82.28 ของคดีทั้งหมด) รองลงมาคือ สารระเหย 100 คดี (ร้อยละ 10.62 ของคดีทั้งหมด) (กองบังคับการตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดนครปฐม 2549 สถิติคดีอาญาประจำปี 2547- 2548) จากสถิติดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้นในจังหวัดนครปฐมยังมีความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงาน องค์กรทางสังคมต้องร่วมมือกันในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน โดยเฉพาะพระสงฆ์ที่อยู่ในพื้นที่ได้เห็นปัญหาเสพติด ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในชุมชนของตน จึงต้องมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ปัญหาดังกล่าว ซึ่งจากการศึกษาของ พิณิจ ลากชนานันท์ (อ้างถึงใน พระมหาไพสิทธิ์ สัตยารุช 2542 : 33 - 34) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบทในพื้นที่ภาคอีสาน จากพระสงฆ์นักพัฒนาจำนวน 38 รูป ใน 9 จังหวัด พบว่า สาเหตุที่พระสงฆ์ต้องเข้ามามีบทบาทในพื้นที่ชนบทเนื่องจากท่านเป็นพระท้องถิ่น ได้พบเห็นสภาพปัญหาและความทุกข์ยากของชาวบ้าน

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นพระสงฆ์ จึงสนใจศึกษาบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ ในจังหวัดนครปฐม เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูล ให้กับคณะสงฆ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ได้ใช้เป็นกรอบในการวางแผน พัฒนาและส่งเสริม กระตุ้นให้พระสงฆ์แสดงบทบาทในด้านการป้องกันปัญหายาเสพติด และปัญหาสังคมเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงระดับความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ แรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนและแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ ว่าเป็นปัจจัยที่สามารถมีอิทธิพลต่อบทบาทการป้องกันปัญหายาเสพติด ของพระสงฆ์ได้หรือไม่ อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์สำหรับคณะสงฆ์ กรมการศาสนา สำนักงานพุทธศาสนาแห่งชาติ หรือหน่วยงานอื่น ๆ ในการจัดทำโครงการส่งเสริมสนับสนุนให้พระสงฆ์มีศักยภาพในการป้องกันปัญหายาเสพติดและปัญหาสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทการป้องกันปัญหายาเสพติด ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 แรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ แรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน และแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐของพระสงฆ์ ในจังหวัดนครปฐม
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทการป้องกันปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์ ในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลของพระสงฆ์ ได้แก่ อายุ พรรษา ระดับการศึกษา แผนกธรรม ระดับการศึกษาแผนกบาลี ระดับการศึกษาแผนกสามัญ ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ สถานภาพของวัดและประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด
3. เพื่อศึกษาความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนและการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐที่มีอิทธิพลต่อบทบาทการป้องกันปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์ ในจังหวัดนครปฐม

ปัญหาการวิจัย

1. บทบาทการป้องกันปัญหายาเสพติด ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 แรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ แรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนและแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐของพระสงฆ์ ในจังหวัดนครปฐมอยู่ในระดับใด
2. บทบาทการป้องกันปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลของพระสงฆ์ ได้แก่ อายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกธรรม ระดับการศึกษาแผนกบาลี ระดับการศึกษาแผนกสามัญ ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ สถานภาพของวัด ประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติดมีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

3. ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ ในจังหวัดนครปฐมหรือไม่ อย่างไร

สมมติฐานการวิจัย

1. พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมที่มีอายุแตกต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน
2. พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมที่มีพรรษาแตกต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน
3. พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมที่มีระดับการศึกษาแผนกธรรมแตกต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน
4. พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมที่มีระดับการศึกษาแผนกบาลีแตกต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน
5. พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญแตกต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน
6. พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์แตกต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน
7. พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมที่มีสถานภาพของวัดแตกต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน
8. พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมที่มีประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับเสพติดแตกต่างกัน มีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน
9. ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนและการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ ในจังหวัดนครปฐม

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม จึงได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่ พระสงฆ์ที่อยู่ในจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย เจ้าอาวาส รักษาการเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระสงฆ์ที่มีบทบาทเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติดในปีพ.ศ.2549 จำนวน 375 รูป (กรมการศาสนาปี 2549)

2. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่ พระสงฆ์ที่อยู่ในจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย เจ้าอาวาส รักษาการเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระสงฆ์ที่มีบทบาทเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติดในปีพ.ศ.2549 จำนวน 195 รูป ซึ่งได้จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane 1989, อ้างถึงใน ประคอง กรรณสูต 2542 : 10 - 11) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สำหรับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนประชากร จำแนกตามตำแหน่งทางคณะสงฆ์

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variables)

3.1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่

อายุ

พรรษา

ระดับการศึกษาแผนกสามัญ

ระดับการศึกษาแผนกธรรม

ระดับการศึกษาแผนกบาลี

ตำแหน่งทางคณะสงฆ์

สถานภาพของวัด

ประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด

3.1.2 ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร

3.1.3 อิทธิบาท 4

3.1.4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์

3.1.5 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน

3.1.6 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent variables) ได้แก่ บทบาทการป้องกันปัญหาเสพติด

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1. บทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพเสฟติด หมายถึง การปฏิบัติตนของพระสงฆ์ เกี่ยวกับการป้องกันปัญหาสุขภาพเสฟติดในชุมชน ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน สถานที่ทำงาน และชุมชน โดยการแสดงออกในรูปของการกระทำและการจัดกิจกรรม ทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ การอบรมสั่งสอน การให้คำแนะนำปรึกษา การสนับสนุนกิจกรรมและการเป็นผู้ประสานงาน

การอบรมสั่งสอน หมายถึง การปฏิบัติตนของพระสงฆ์ในการให้ความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวกับผลกระทบและหลักการป้องกันตนเองจากยาเสฟติดทุกชนิด โดยผ่านวิธีการเผยแพร่หลักธรรมทางพุทธศาสนาให้แก่คนในชุมชน เช่น การเทศนา การบรรยายธรรม การจัดกิจกรรมทางศาสนาและการอบรมสั่งสอนผ่านพิธีกรรมทางศาสนาในโอกาสต่าง ๆ ทั้งที่เป็นงานมงคลและอวมงคล

การให้คำแนะนำปรึกษา หมายถึง การปฏิบัติตนของพระสงฆ์ที่แสดงออกถึงการให้ความสำคัญแก่ชุมชน โดยการเห็นคุณค่า ยกย่อง ชื่นชม สร้างขวัญกำลังใจ รับฟังปัญหา และ ให้แนวทางในการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาสุขภาพเสฟติด แก่คณะทำงาน กรรมการชุมชน โรงเรียน เปิดโอกาสให้คนในชุมชนสามารถขอคำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาชีวิตและปัญหาสุขภาพเสฟติด

การสนับสนุนกิจกรรม หมายถึง การปฏิบัติตนของพระสงฆ์ในการสนับสนุน ส่งเสริมกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาสุขภาพเสฟติดในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การอุดหนุนงบประมาณ การให้ความสะดวกเรื่องสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากรในการทำงาน ตลอดจนนโยบายที่สนับสนุนการป้องกันปัญหาสุขภาพเสฟติดในชุมชน

การประสานงาน หมายถึง การปฏิบัติตนของพระสงฆ์ในการเป็นผู้ประสานความร่วมมือระหว่างชุมชน ภาครัฐ และ เอกชน เพื่อวางมาตรการในการป้องกันปัญหาสุขภาพเสฟติด โดยมีการประชุม วางแผน สร้างและขยายเครือข่าย ในการดำเนินกิจกรรมป้องกันปัญหาสุขภาพเสฟติด กับบุคคล กลุ่มคน และหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน

2. พระสงฆ์ หมายถึง พระสงฆ์ที่ได้บวชตามบทบัญญัติของพุทธศาสนาและพำนักอยู่ในวัดจังหวัดนครปฐม ในปี พ.ศ.2549 ประกอบด้วย เจ้าอาวาส รักษาการเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระสงฆ์ที่มีบทบาทเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาสุขภาพเสฟติด เช่น ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เป็นต้น

3. อายุ หมายถึง อายุตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน ของพระสงฆ์ที่พำนักอยู่ในวัดจังหวัดนครปฐมในปี พ.ศ. 2549

4. พรรษา หมายถึง ระยะเวลาของการอุปสมบทเป็นภิกษุในพุทธศาสนานับถึงปีปัจจุบัน ของพระสงฆ์ที่พำนักอยู่ในวัดจังหวัดนครปฐม ในปี พ.ศ. 2549

5. ระดับการศึกษาแผนกธรรม หมายถึง ระดับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมที่พระสงฆ์ศึกษาจบแล้วในชั้นสูงสุด แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ นักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโทและนักธรรมชั้นเอก

6. ระดับการศึกษาแผนกบาลี หมายถึง ระดับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของพระสงฆ์โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่ เป็นเปรียญและไม่เป็นเปรียญ

7. ระดับการศึกษาแผนกสามัญศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาทางโลกของพระสงฆ์ที่สำเร็จการศึกษาชั้นสูงสุด แบ่งเป็น 4 ระดับ คือระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี

8. ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ หมายถึง ตำแหน่งหรือหน้าที่ที่พระสงฆ์ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานตามคำสั่งแต่งตั้งของคณะสงฆ์ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เป็นพระสังฆาธิการและไม่ได้เป็นพระสังฆาธิการ

9. สถานภาพของวัด หมายถึง การดำเนินกิจกรรมของวัดเกี่ยวกับการพัฒนาจิตใจของประชาชน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เป็นวัดที่เป็นศูนย์อบรมคุณธรรมจริยธรรมและปฏิบัติธรรมและไม่ได้เป็นศูนย์อบรมคุณธรรมจริยธรรมและปฏิบัติธรรม

10. ประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด หมายถึง การที่พระสงฆ์เข้ารับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เคยได้รับการอบรมและไม่เคยได้รับการอบรม

11. ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร หมายถึง การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาสังคม ปัญหาวัยรุ่น และปัญหาความรุนแรง โดยผ่านการดู การฟัง การอ่าน สนทนา สืบค้นจดจำข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น แผ่นพับ โบปปลิว แผ่นป้าย เอกสารวิชาการ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น รวมทั้งการเข้าร่วมนิทรรศการ อบรมสัมมนา ธรรมรงค์ และการรับรู้ข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาต่าง ๆ

12. อิทธิบาท 4 หมายถึง คุณลักษณะของพระสงฆ์ที่ช่วยให้การปฏิบัติงานได้ผลสำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ประกอบด้วยลักษณะต่อไปนี้

12.1 ฉันทะ หมายถึง การที่พระสงฆ์มีความพอใจ ต้องการที่จะทำงานนั้น มีความสุขใฝ่ใจรักที่จะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอไม่ถูกใครบังคับให้ทำและต้องการที่จะทำงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งๆขึ้นไป

12.2 วิริยะ หมายถึง การที่พระสงฆ์มีความขยันหมั่นเพียรในการทำงานด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง ไม่ทิ้งงาน ทำงานอย่างต่อเนื่อง มีความอดุสาหะพากเพียรที่จะทำงานด้วยความรู้สึกไม่ทอดทิ้งและสู้งานนั้นจนกว่าจะสำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

12.3 จิตตะ หมายถึง การที่พระสงฆ์เอาใจใส่ฝักใฝ่ต่อหน้าที่ ตั้งจิตตั้งใจทำงานด้วยความมุ่งมั่น ไม่ปล่อยจิตให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยและไม่ทอดทิ้งหรือเฉื่อยชาต่อกิจการเหล่านั้น มีการติดตามงานและทำงานนั้นอย่างต่อเนื่อง มีสมาธิในการทำงานนั้นและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดจดจ่อ

12.4 วิมังสา หมายถึง การที่พระสงฆ์ได้ไตร่ตรองหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบ ข้อควรปรับปรุงในการทำงาน มีการวางแผนและประเมินผลการทำงาน คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เพื่อนำไปใช้ในการทำงานครั้งต่อไป

13. การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ หมายถึง การที่พระเถระระดับสูง เพื่อนพระสงฆ์และสามเณรภายในวัด ได้ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน ป้องกันยาเสพติด ให้กำลังใจ ชื่นชม ยกย่อง ยอมรับในความสามารถ เปิดโอกาสให้ได้รับการพัฒนาตนเองในด้านความรู้ความสามารถและให้การช่วยเหลือด้านสถานที่วัสดุสิ่งของ งบประมาณ บุคลากร แก่พระสงฆ์ที่ปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติด

14. การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนได้ให้การเกื้อกูล อุปถัมภ์บำรุงพระสงฆ์ด้วยปัจจัย 4 ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม ชื่นชมยกย่อง ให้กำลังใจในการปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติด มีความเคารพนับถือยอมรับในข้อเสนอแนะ สนับสนุนข้อมูลข่าวสาร วัสดุสิ่งของและงบประมาณการป้องกันยาเสพติด

15. การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ หมายถึง การที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบล ได้ช่วยเหลือเกื้อกูลให้พระมีความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน การถวายภัตตาหาร ค่าพาหนะ การจัดอบรมตลอดทั้งการสนับสนุนด้านวัสดุสิ่งของงบประมาณและบุคลากรในการดำเนินการป้องกันปัญหาเสพติด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงระดับบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินโครงการสนับสนุนช่วยเหลือให้พระสงฆ์มีบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดมากยิ่งขึ้น

2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมและกระตุ้นให้พระสงฆ์ได้ตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่การช่วยเหลือสังคมเพื่อเป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อชุมชน

3. สามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานให้แก่พระสังฆาธิการที่มีหน้าที่ในการปกครองคณะสงฆ์ในระดับสูงเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรทางพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือสังคมเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติดในฐานะที่เป็นผู้นำทางด้านจิตใจของประชาชน

4. เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของบุคลากรทางพุทธศาสนาและสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ “บทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม” โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนและประกอบการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. บทบาทของพระสงฆ์
2. การป้องกันปัญหาเสพติด
3. บทบาทของพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหาเสพติด
4. ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร
5. อิทธิบาท 4
6. การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์
7. การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน
8. การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติด เมื่อจำแนกตามข้อมูล

ส่วนบุคคล

- 9.1 อายุ
- 9.2 พรรษา
- 9.3 ระดับการศึกษาแผนกธรรม
- 9.4 ระดับการศึกษาแผนกบาลี
- 9.5 ระดับการศึกษาแผนกสามัญ
- 9.6 ตำแหน่งทางคณะสงฆ์
- 9.7 สถานภาพของวัด
- 9.8 ประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด

บทบาทของพระสงฆ์

1. ความหมายของบทบาท

ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “บทบาท” ไว้ดังนี้

สุพัตรา สุภาพ (2525:31) กล่าวว่า บทบาท คือการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) เช่น มีตำแหน่งเป็นพ่อ บทบาทคือต้องเลี้ยงลูก เป็นครู บทบาทคือ สั่งสอนอบรมนักเรียนให้ดี เป็นคนใช้บทบาทคือปฏิบัติตามหมอสั่ง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฉบับปี พ.ศ.2532 (2532 :315) ได้ให้ความหมายของคำว่าบทบาท ไว้ว่า คำว่า บทบาท (Role) หมายถึง หน้าที่หรือพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลกระทำ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ดังต่อไปนี้

อุทัย หิรัญโต (2526:197) ได้อธิบายว่า บทบาท คือหน้าที่หรือพฤติกรรมอันพึงคาดหวังของบุคคลแต่ละคนในกลุ่มหรือสังคมหนึ่งๆ หน้าที่หรือพฤติกรรมดังกล่าวโดยปกติเป็นสิ่งทีกลุ่มหรือสังคมหรือวัฒนธรรมของกลุ่มนั้นกำหนดขึ้น ฉะนั้นบทบาทจึงเป็นแบบแห่งความประพฤติของบุคคลในสถานะหนึ่งที่มีต่อบุคคลอื่นในสถานะอีกอย่างหนึ่งในสังคมเดียวกัน

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527 : 50) ได้ให้ความหมายว่า บทบาท (Role) หมายถึง การปฏิบัติของบุคคลตามตำแหน่งและสถานภาพในสังคมนั้นๆ เช่น ครูมีหน้าที่สอนหนังสือตามตำแหน่ง แต่ครูใหญ่มีสถานภาพสูงกว่าครูประจำชั้นต้องรับผิดชอบมากกว่า ผู้ชายมีสถานภาพเป็นบิดามีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูบุตร แต่มีสถานภาพสูงกว่าบุตร บุตรต้องให้ความเคารพนับถือเชื่อฟัง เป็นต้น

ณรงค์ เส็งประชา (2530 : 109) กล่าวว่า บทบาท คือ พฤติกรรมที่ปฏิบัติตามสถานภาพ บทบาทเป็นพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลกระทำ บทบาทเป็นหน้าที่ที่เราจะต้องทำ ส่วนสถานภาพคือสิ่งที่เราจะต้องเป็น

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2543 : 131) ได้ให้ความหมายไว้ว่า บทบาท หมายถึง ส่วนหนึ่งที่เป็นผลวัตของสถานภาพ บุคคลจะได้รับมอบหมายให้ดำรงสถานภาพ โดยมีความสัมพันธ์กับสถานภาพอื่น เมื่อเขาใช้สิทธิและทำหน้าที่อันเป็นส่วนต่างๆ ของสถานภาพก็แปลว่าเขาแสดงบทบาท

กล่าวโดยสรุป บทบาท หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคลที่แสดงออกหรือลงมือปฏิบัติตามสิทธิ สถานภาพและตำแหน่งหน้าที่ ที่ตนดำรงอยู่ในขณะนั้นๆ ตามที่สังคมกำหนดและความคาดหวังของผู้อื่นซึ่งเป็นกลไกในการปะทะสังสรรค์และสร้างความสัมพันธ์ต่อกันทางสังคม

2. บทบาทของพระสงฆ์

พระสงฆ์คือบุคคลที่สละบ้านเรือนเข้ามาบวชในพุทธศาสนาปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัย ที่พระพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดาได้บัญญัติไว้ ด้วยเหตุที่เป็นผู้ที่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยจึงทำให้ประชาชนให้ความเคารพนับถือและเป็นที่พึ่งของชาวบ้าน ขณะเดียวกันพระสงฆ์ก็ต้องพึ่งชาวบ้านในด้านปัจจัย 4 เช่นเดียวกัน พระสงฆ์และชาวบ้านจึงมีความสัมพันธ์กันให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามความเหมาะสม ดังพระพุทธพจน์ว่า “ ภิกษุทั้งหลาย พราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลายเป็นผู้บำรุงอุปถัมภ์เธอทั้งหลาย ด้วยจีวร บิณฑบาต เสนาสนะและกิลานปัจจัยภัตสัทธิสาร ชื่อว่าเป็นผู้มีอุปการะมากแก่เธอทั้งหลาย ชื่อที่เธอทั้งหลายแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลางและมีความงามในที่สุด พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ ประกาศพรหมจรรย์ บริสุทธบริบูรณ์ ครบถ้วนแก่พราหมณ์และคฤหบดีเหล่านั้น ชื่อว่าเธอทั้งหลายก็มีอุปการะมากแก่พราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย ภิกษุทั้งหลาย คฤหัสถ์และบรรพชิตต่างพึ่งพาอาศัยกันและกันอยู่ ประพฤติพรหมจรรย์เพื่อต้องการสลัดโอฆะออกให้ได้ เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบ ด้วยประการดังกล่าวนี้” (พระไตรปิฎก 2539 : 25 : 486) จากพุทธพจน์ดังกล่าว จะเห็นว่าพระสงฆ์มีความเป็นอยู่ด้วยการอนุเคราะห์ ปัจจัย 4 จากชาวบ้าน ขณะเดียวกันบทบาทของพระสงฆ์ก็คือการอบรมสั่งสอนให้ชาวบ้านตั้งมั่นอยู่ในคุณงามความดี นอกจากนี้ บทบาทของพระสงฆ์ยังมีผู้กล่าวถึงไว้ ดังนี้

พระราชาวรมณี (2527 : 277) ได้กล่าวถึงบทบาทของพระสงฆ์ว่า พระสงฆ์ควรตระหนักมั่นอยู่เสมอในหน้าที่เดิมแท้ของตนตามธรรมวินัยและจากฐานะนี้จึงเริ่มบทบาทใหม่หรือปรับปรุงบทบาทเก่าขึ้นในรูปใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปแทนที่จะดึงหรือหวงแหนห่วงเหนี่ยวบทบาทเดิมไว้และในปัจจุบันพระสงฆ์ก็โน้มเอียงไปในทางที่จะทำเช่นนั้น ส่วนการที่จะเริ่มบทบาทใหม่หรือปรับปรุงบทบาทเก่าขึ้นในรูปใหม่อย่างไรมันก็รวมอยู่ในหลักการเดิม 3 อย่างคือ การศึกษา การเผยแผ่และการสงเคราะห์

ทินพันธุ์ นาคะตะ(2529 : 6) กล่าวว่า พระภิกษุสงฆ์เป็นผู้ได้รับการเคารพยกย่องให้มีเกียรติที่สุดในสังคมในฐานะเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติธรรมโดยเคร่งครัด เป็นตัวอย่างที่ดีในด้านศีลธรรมและจริยธรรมทั่วไปจึงได้รับความเชื่อถือจากประชาชนมาก พระภิกษุสงฆ์เป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันของราษฎรในชนบท เป็นครูสอนหนังสือมาแต่สมัยโบราณ เป็นที่ปรึกษา เป็นที่พึ่งทางใจ เป็นผู้ไกล่เกลี่ยคดีความและเป็นผู้ประกอบพิธีทางศาสนาในทุกวงจรชีวิตของชาวบ้านและในพิธีการทางราชการ ฉะนั้นพระภิกษุสงฆ์จึงมีส่วนช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้แก่สังคม

สุรพล พยอมแย้ม (2541 : 59) ได้กล่าวถึงบทบาทของพระสงฆ์ไว้ว่าบทบาทของวัด หรือ บทบาทของพระสงฆ์ที่เคยทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนและให้ความอนุเคราะห์แนะนำช่วยเหลือแก่ประชาชน ทั้งในด้านการสั่งสอน การฝึกอบรมทางการศึกษา การดำรงชีพในชีวิตประจำวัน รวมทั้งการสาธารณสุขและสุขภาพอนามัย ล้วนแต่มีองค์การหรือสถาบันทางสังคมในรูปแบบใหม่เข้ามามีบทบาทและจัดการแทนบทบาทของพระสงฆ์แทบทั้งสิ้น นอกเหนือจากบทบาทของผู้เผยแพร่ธรรมะและอบรมจิตใจประชาชนแล้วรูปแบบหรือบทบาทของพระสงฆ์ที่เคยอยู่ในกรอบหรือแนวปฏิบัติที่ใกล้เคียงกันได้แปรเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อม ตามความต้องการ และตามความจำเป็นของสังคม หรือชุมชนที่พระสงฆ์เกี่ยวข้อง

พระมหาชูศักดิ์ น้อยสันเทียะ (2545 : 27) ได้สรุปบทบาทของพระสงฆ์ไว้ว่าพระสงฆ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย จึงควรที่จะเข้ามามีบทบาทให้สอดคล้องและรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม พระสงฆ์ควรดำเนินบทบาทต่อสังคมที่ไม่ขัดกับหลักการของพระธรรมวินัย ดังต่อไปนี้

1. บทบาทผู้เรียนรู้และวิจัย คือ การแสวงหาความรู้และความเข้าใจอย่างเป็นระบบในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาชุมชน กฎหมาย การสื่อสาร เทคโนโลยีการสื่อสาร เป็นต้น เพื่อการทำงานพัฒนาและช่วยเหลือสังคมหรือชุมชนของพระสงฆ์อย่างมีประสิทธิภาพ

2. บทบาทผู้สอนศีลธรรม คือ การชี้แจงหรืออธิบายหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ถูกต้อง ให้แก่บุคคลระดับต่างๆ ได้

3. บทบาทผู้ให้การศึกษา คือ พระสงฆ์ควรส่งเสริมการให้ความรู้เรื่องประชาธิปไตยที่ถูกต้องแก่ประชาชน ด้วยว่าในอนาคตการเมืองจะมีลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ประชาชนจะมีอำนาจในการปกครองตนเอง มีบทบาทในการตรวจสอบการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ และนำการเมืองมากขึ้น

4. บทบาทผู้เป็นที่ปรึกษา คือ การให้คำปรึกษาในปัญหาชีวิตส่วนตัวแก่ประชาชนทุกระดับเพราะในอนาคต ปัญหาต่างๆ มีแนวโน้มว่ามีความรุนแรงและมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

5. บทบาทผู้ปลุกจิตสำนึก คือ การปลุกจิตสำนึกให้คนมีความขยัน ประหยัด และรับผิดชอบและไม่ให้ตกเป็นทาสบริโภคนิยม โดยการประยุกต์หลักธรรมทางศาสนาที่สอดคล้องและทันสมัย

6. บทบาทผู้อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ พระสงฆ์ควรจัดวัดให้ร่มรื่น สงบ สะอาดและมีที่ปฏิบัติธรรม เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับพัฒนาศีลธรรมและจิตใจ

7. บทบาทผู้สงเคราะห์ชุมชน คือ พระสงฆ์ควรสร้างสถานที่รักษาผู้ป่วย เพราะในอนาคตปัญหาโรคร้ายต่างๆ จะแพร่กระจายรวดเร็ว เช่น คนป่วยโรคเอดส์ จะถูกครอบครัวยุติและสังคมทอดทิ้งมากขึ้น ปัญหาคนชราถูกทอดทิ้ง ปัญหาเด็กเร่ร่อน จะทวีความรุนแรงมากขึ้น

8. บทบาทผู้ประสานงาน คือ พระสงฆ์ควรประสานงานทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นประชาชน เจ้าหน้าที่เอกชน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ชุมชน

9. บทบาทผู้ส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ พระสงฆ์ควรเป็นผู้นำในการใช้ยาสมุนไพร ให้คำแนะนำและส่งเสริมอาชีพการปลูกสมุนไพร รวมทั้งส่งเสริมการฝึกอบรมเรื่องยาสมุนไพร เป็นต้น

10. บทบาทผู้รวมกลุ่ม คือ พระสงฆ์ควรกระตุ้นให้คนร่วมกันคิดแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน

จากที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์ได้มีส่วนช่วยเหลือเกื้อกูลการดำเนินชีวิตในทุก ๆ มิติของประชาชน โดยเฉพาะ บทบาทด้านการป้องกันปัญหาสุขภาพจิต ถึงแม้จะไม่ใช่น้ำที่โดยตรงของพระสงฆ์แต่ในปัจจุบันความรุนแรงของปัญหาสุขภาพจิตมีเพิ่มมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนโดยส่วนรวม จึงทำให้พระสงฆ์เริ่มเข้าใจถึงปัญหาและเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ถึงแม้ว่าจะมีข้อจำกัดทางด้านสถานภาพอยู่บ้าง แต่ก็ไม่ได้เป็นปัญหาอุปสรรคมากนักที่พระสงฆ์จะเข้ามามีส่วนร่วมในการเพิ่มความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานเพื่อยับยั้งพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเสียสุขภาพกายและจิตของประชาชน

การป้องกันปัญหาสุขภาพจิต

1. ความหมายของยาเสพติด

องค์การอนามัยโลกได้ให้คำนิยามของยาเสพติดให้โทษไว้ว่า หมายถึง ยาหรือสารใดก็ตามเมื่อเข้าสู่ร่างกายโดยการรับประทาน ฉีด สูบ หรือดม แล้วทำให้มีผลต่อจิตใจและร่างกายของผู้ใช้ โดยจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

ผู้ใช้นี้แล้วต้องเพิ่มขนาดตลอดเวลา

เมื่อหยุดใช้ก็จะทำให้เกิดมีอาการของการขาดยา

ผู้ใช้นี้เป็นเวลานาน จะทำให้เกิดความต้องการยานี้ทั้งร่างกายและจิตใจ

ผู้ใช้นี้เป็นเวลานานก็จะทำให้เกิดผลร้ายต่อสุขภาพของผู้ใช้นั้นด้วย (อนุวัฒน์

ร่วมโพธิ์ทอง 2544 : 12-13)

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 ให้ความหมายของยาเสพติดให้โทษไว้ว่า หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ นิด หรือด้วยประการใดๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาด การเสพขึ้นเป็นลำดับ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งร่างกายและจิตใจอย่าง รุนแรงตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง กับให้รวมตลอดถึงพืชหรือส่วนของพืช13 ที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ หรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษและสารเคมีที่ใช้ ในการผลิตยาเสพติดให้โทษด้วย (ประเสริฐ กรวยสวัสดิ์ 2541 : 13)

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ ได้ให้คำนิยามของ ยาเสพติดให้โทษ ว่าหมายถึงยาหรือสารเคมีใดก็ตามเมื่อบุคคลเสพหรือรับเข้าสู่ร่างกาย โดยการฉีด สูบ กิน หรือดม หรือวิธีอื่นๆ ติดต่อกันเป็นเวลานานหรือช่วงระยะเวลาหนึ่ง แล้วจะก่อให้เกิดเป็น พิษเรื้อรัง ซึ่งจะก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมขึ้นแก่บุคคลผู้เสพและสังคมด้วย ทั้งนี้จะต้องทำให้ผู้เสพ แสดงออกซึ่งลักษณะต่างๆ กัน คือ มีความต้องการที่จะเสพยานั้นๆ ต่อเนื่องไปมีความต้องการ เพิ่มปริมาณของยามากขึ้น และมีภาวะเป็นการติดยาและอยากยาทั้งทางร่างกายและจิตใจ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 2535 : 21)

2. ประเภทของยาเสพติด

การแบ่งประเภทของยาเสพติด สามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้ แบ่งตามแหล่งที่มา (รุจิ ภูสาระ และ สุรเดช ส้าราญจิต 2535 : 24-40) แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ยาเสพติดธรรมชาติ (Natural Drugs) เช่น ฝิ่น กัญชา กระท่อม
  2. ยาเสพติดสังเคราะห์ (Synthetic Drugs) เช่น เฮโรอีน เซกโคบาร์บิทัล ยาบ้า
- แบ่งตามองค์การอนามัยโลก แบ่งออกเป็น 9 ประเภท คือ
1. ประเภทฝิ่นหรือมอร์ฟีน รวมทั้งยาที่ออกฤทธิ์คล้ายกัน เช่น เฮโรอีน เพตติดีน
  2. ประเภทบาร์บิทูเรต รวมทั้งยาที่ออกฤทธิ์คล้ายกัน เช่น เซกโคบาร์บิทัล อะโมบาร์บิทัล เมโปรบามาต ไออะซีแพม คลอโคอะซิพอกไซค์
  3. ประเภทแอลกอฮอล์ เช่น เหล้า วิสกี้ เบียร์
  4. ประเภทแอมเฟตามีน เช่น เมทแอมเฟตามีน เด็กซ์แอมเฟตามีน
  5. ประเภทโคคาอิน เช่น โบโคคา
  6. ประเภทกัญชา เช่น ยอดช่อดอกกัญชาตัวเมีย
  7. ประเภท คัท เช่น โบคัท โบกระท่อม

8. ประเภทหลอนประสาท เช่น แอลเอสดี ดีเอ็มที ลำโพง สารระเหย เห็ดเมา
  9. ประเภทอื่นๆ ที่ไม่สามารถจัดเข้าประเภทใดได้ เช่น ทินเนอร์ เบนซิน
น้ำยาล้างเล็บ ยาแก้ปวด บุหรี่
- แบ่งตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 มาตรา 7 (วิสูตร ชนชัยวัฒน์ 2540: 5) แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ
1. ประเภท 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน แอมเฟตามีน
  2. ประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟีน โคคาอีน โคลเออิน ผีนายา
  3. ประเภท 3 ยาเสพติดให้โทษมีลักษณะเป็นตำรับยาและมียาเสพติดให้โทษประเภท 2 ผสมอยู่ด้วย ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา
  4. ประเภท 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือประเภท 2 เช่น อาเซติดแอนไฮโดรด์ อาเซติลคลอไรด์
  5. ประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภท 1 ถึงประเภท 4 เช่น กัญชากระท่อม

3. สาเหตุของการติดยาเสพติด

อรเพ็ญ นาควัชระ (2526 : 101) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการติดยาเสพติดไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. บุคคลนั้นมีโอกาสอยู่ใกล้ชิดกับยาเสพติด ทำให้มีความรู้ในสรรพคุณของยาเหล่านั้นสามารถหยิบยาเสพติดมาใช้ได้โดยสะดวก และเมื่อมีความรู้สึกปรวนแปรทางอารมณ์ เช่น หงุดหงิด กัดกัด ลืม ไม่สบายใจ มีความเครียด นอนไม่หลับ ก็หันเข้าหา ยาเสพติดโดยตั้งใจ จะให้ ระวังอาการทุกข์ทรมานดังกล่าว ต่อมาเมื่อการใช้ยาเพื่อระงับอาการดังกล่าวติดเป็นนิสัยและได้ใช้ยาบ่อยครั้งขึ้น เพิ่มปริมาณยามากขึ้นเรื่อยๆ ก็จะกลายเป็นผู้ติดยาไปในที่สุด
2. การได้อยู่ใกล้ชิดกับผู้ติดยาเสพติด ย่อมมีโอกาสได้ศึกษาเรื่องการเสพยาเสพติดและสรรพคุณของยาเสพติดโดยทางประสบการณ์ตรงและมักจะเห็นแต่ส่วนที่เป็นประโยชน์ ผู้ที่เสพติดจะชี้แนะและตำแดงให้เห็นเป็นส่วนใหญ่ โอกาสที่ผู้นั้นจะถูกชวนให้เริ่มใช้ยา ย่อมมีได้มาก เพราะที่ผู้ติดยาเสพติดเองก็ปรารถนาที่จะได้สมาชิกใหม่ๆ มาร่วมวง เพื่อได้อาศัยทรัพย์สินของผู้เสพติดใหม่มาซื้อยาเสพติดแบ่งกันเสพ ทางด้านผู้ริเริ่มเสพยาใหม่ๆ ซึ่งเป็นเด็กวัยรุ่นที่มีความโน้มเอียงที่จะกระทำตามคำชักชวนชักจูงเป็นทุนอยู่แล้ว เพื่อแลกกับการจะได้เพื่อน ได้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน และเพื่อแสดงการปรับตัวให้เข้าเมืองตาหลิ่วอีกด้วย นอกจากนี้การบังคับหรือหลอกลวงให้ริเริ่มใช้ยาก็มีอยู่ไม่น้อยเหมือนกัน สำหรับผู้ที่คลุกคลีอยู่กับผู้ติดยาเสพติด

3. การใช้ยาอันตรายเพื่อช่วยลดปัญหาผู้ติดยาเสพติดเป็นจำนวนมากเริ่มด้วยการใช้ยา ระบุรับประสาท เพื่อให้คลายความเครียดความกังวลและความกตัญญูเนื่องจากปัญหาเรื้อรังในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กวัยรุ่นมักจะประสบปัญหาทางครอบครัวสารพัดอย่าง เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ความยากจน การแตกแยก ทะเลาะเบาะแว้ง ดบตีระหว่างบุคคลในครอบครัว ความไม่เข้าใจระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก เป็นต้น

4. ความอยากรู้ อยากเห็น ธรรมชาติของเด็กวัยรุ่นหนุ่มสาว คือ อยากทดลองจนกว่าจะพอใจเมื่อใดที่ความสงสัยความอยากรู้ของเด็กในวัยนี้มีมากเพียงพอ เด็กก็จะพยายามเสาะหาค้นคว้าทดลอง เพื่อให้รู้ว่าให้หายสงสัย โดยไม่คำนึงถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นไม่ว่าจะร้ายแรงเพียงใด

5. การหลบหนีจากความจริง ในชีวิตมนุษย์นั้นย่อมมีทั้งความสุขและความทุกข์ปะปนกันเป็นธรรมดา แต่สำหรับบางคนอาจพบว่าตัวเองต้องทนอยู่ในห้วงทุกข์มากกว่าและยาวนานกว่าเมื่อไม่สามารถจะแก้ปัญหานั้นเป็นความทุกข์ให้หมดสิ้นได้ ก็จำเป็นต้องหาทางออกอย่างอื่น เพื่อให้ลืมปัญหาชีวิตที่บีบคั้นอยู่ แม้จะช่วยได้เพียงชั่วขณะ บางคนจึงหาทางออกโดยการนั่งกรรมฐาน แต่ส่วนมากจะหันเข้าหาหาอันตรายที่ทำให้ประสาทหลอน เกิดภาพมายา เป็นโลกใหม่ที่สดใสตามที่ต้องการจะเห็น

6. ผู้เจ็บป่วยใช้ยาเอง ผู้ป่วยบางรายอยู่ในห้องที่ที่หาแพทย์ไม่ได้ เมื่อเกิดเจ็บป่วยรุนแรง เช่น กระจกหัก นิ้วในไต เนื้องอก เป็นต้น จำต้องหายาระงับปวดมาใช้ด้วยตัวเอง เช่น ผีน มอร์ฟีน ยาระงับปวดต่างๆ เท่าที่หาได้ และเมื่อใช้บ่อยๆ เข้าก็จะติดยาเสพติดในที่สุด

7. ใช้เพื่อแสดงความเป็นปฎิภักย์ต่อสังคม อาจเกิดในเด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ทำให้เขามองเห็นภาพของสังคมในลักษณะที่ไม่เป็นมิตร ไม่เป็นธรรม โหดร้าย เด็กโตในครอบครัวที่แตกแยก ขาดพ่อแม่ ขาดความรักความอบอุ่น พ่อแม่ถ้าเอียงในการเลี้ยงดู เด็กจะทำทุกอย่างตรงข้ามกับความต้องการของสังคม เพื่อเป็นการตอบโต้ ยาเสพติดซึ่งเป็นสิ่งที่รังเกียจของผู้เป็นพ่อแม่และสังคมจะกลายเป็นสิ่งที่เด็กเลือกเอามาใช้ตอบโต้สังคม

การติดยาเสพติดเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ตามหลักทางพระพุทธศาสนาถือว่าเกิดจากการเห็นผิด (มิจฉาทิฐิ) ไม่ว่าจะการติดยานั้นจะมาจากเหตุผลใดก็ตามก็เนื่องจากผู้เสพมีความต้องการจะเสพยานั้น เมื่อเสพจนติดยาแล้ว ปัญหาย่อมจะติดตามมาอีกมากมาย ได้แก่ ในด้านตัวผู้เสพเอง จะควบคุมตัวเองจากการอยากยาไม่ได้ ต้องพยายามเสพไม่สามารถดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันของตนเอง มีผลต่อสภาพจิตใจของบุคคลรอบข้าง สร้างปัญหาเศรษฐกิจครอบครัวและสังคม ผู้ป่วยยาเสพติดส่วนใหญ่จะมีปัญหาเรื่องการปรับตัวเนื่องจากประสบการณ์การเรียนรู้ในการดำเนินชีวิต ในช่วงที่เสพยานั้นขาดหายไปมีชีวิตอยู่เพียงให้ได้ยามาเสพเท่านั้น (คู่มือการดำเนินงานวัดเป็นศูนย์ สงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด 2546:1)

4. ปัจจัยที่เสี่ยงต่อการติดสารเสพติด

สมภพ เรื่องตระกูล (2543: 127-128) ได้กล่าวถึงปัจจัยเสี่ยงต่อการติดสารเสพติดของวัยรุ่นว่ามี 5 ประการ ได้แก่

1. ขาดการเรียนรู้ถึงพิษและอันตรายของสารเสพติด โดยคิดว่าไม่เป็นอันตราย และคิดว่าการเสพสารเสพติดเป็นสิ่งธรรมดา ไม่ใช่ความผิดแต่อย่างใด
2. มีความผิดปกติของบุคลิกภาพ โดยจะมีลักษณะดังต่อไปนี้
  - 2.1 เป็นคนอ่อนแอ
  - 2.2 มีความรู้สึกในคุณค่าของตัวเองต่ำ
  - 2.3 ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง
  - 2.4 มีมนุษยสัมพันธ์ไม่ดี
3. มีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง
4. ปฏิบัติผิดกฎระเบียบ
5. มีพฤติกรรมทางเพศก่อนวัยอันควร

อรอนงค์ หงษ์ชุมแพ (2538: 11-12) กล่าวว่า สาเหตุสำคัญของการติดยาเสพติด คือ สาเหตุจากตัวบุคคลในด้านบุคลิกภาพที่อ่อนแอ ฟังฟังผู้อื่น เป็น โรคจิต ประสาทหลอน และด้านร่างกายที่ต้องใช้ยาเพื่อบรรเทาความเจ็บปวดเป็นประจำ การใช้ยาที่ทำให้ติดยาเมื่อใช้แล้วเป็นสุข ในขณะที่ยาออกฤทธิ์ คลายเครียด อารมณ์ดี เมื่อใช้บ่อยครั้งก็จะเกิดการติดยา นอกจากนี้ยังมีสาเหตุจากสิ่งแวดล้อม เช่น การใกล้ชิดผู้ติดยาถูกชักชวนสะดวกในการซื้อขายมีความเชื่อผิดๆในการใช้ยา

กล่าวโดยสรุป สาเหตุที่ทำให้บุคคลติดยาเสพติดนั้น เกิดจากหลายสาเหตุ เช่น เกิดจากความอยากรู้อยากลอง ความกึกคะนอง เพื่อนชักชวน หรือต้องการให้เป็นที่ยอมรับจากกลุ่มเพื่อน มีความเชื่อในทางที่ผิด เช่น เชื่อว่ายาเสพติดบางชนิดอาจช่วยให้สบายใจลืมความทุกข์หรือช่วยให้ทำงานได้มาก ๆ ขาดความระมัดระวังในการใช้ยาเพราะคุณสมบัติของยาบางชนิดอาจทำให้ผู้ใช้ยาเกิดการเสพติดได้โดยไม่รู้ตัว หากใช้ยาอย่างพร่ำเพ้อ หรือใช้ติดต่อกันเป็นเวลานาน โดยขาดการแนะนำจากแพทย์หรือเภสัชกร เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการติดยาเสพติดได้

5. การป้องกันยาเสพติด

การป้องกันยาเสพติดเป็นการดำเนินการเพื่อลดความต้องการในการใช้ยาเสพติดของประชาชน ในทางทฤษฎีการลดความต้องการในการใช้ยาเสพติดจะต้องแยกพิจารณาเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ การเปลี่ยนแปลงที่ให้ความสำคัญกับตัวบุคคล และการเปลี่ยนแปลงที่ให้ความสำคัญกับ

ระบบภาวะแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 2531:13-14) นอกจากนี้มีผู้ให้ความหมายของการป้องกันปัญหาเสพติดไว้ดังนี้

อรเพ็ญ นาควัชระ (2526:167) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การป้องกันปัญหาเสพติด คือ การให้การศึกษาและข้อมูลที่ถูกต้องแก่ประชาชน เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษและพิษภัย ตลอดจนทั้งสาเหตุของการติดยาเสพติด

วินัย เกษมเศรษฐ์ (อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 2531: 10) ได้ให้ความหมายของการป้องกันว่า การป้องกัน หมายถึง “ การระงับการเกิดขึ้น ซึ่งเมื่อใช้ความหมายนี้กับปัญหาเสพติด การป้องกันจึงครอบคลุมไปถึงการจัดการศึกษา การออกกฎหมาย การบำบัดรักษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพ”

The United Nations and Drug Abuse Control (อ้างถึงใน นกคต ศักดิ์เจริญชัยกุล 2538:19) ได้กล่าวว่า การป้องกันยาเสพติดเป็นกิจกรรมที่กว้างขวางไปทั่วโลก โดยมีจุดมุ่งหมายไปสู่ทุกชาติ ทุกสังคม ทุกชุมชน ทุกครอบครัว ทุกโรงเรียนและทุก ๆ วงการธุรกิจ เพื่อสร้างความตระหนักให้แก่ทุกคน พร้อมทั้งกระตุ้นให้คนทุกๆ คนเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อต้านยาเสพติดและการใช้ยาเสพติดตลอดจนการแนะนำให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกต่อการรักษาผู้ติดยาเสพติด

พระมหาชินวัฒน์ เสือป่า (2544:15) ได้ให้ความหมายของการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดไว้ว่า การป้องกันปัญหาเสพติด หมายถึง การให้ความรู้ และข้อมูลข่าวสารในเรื่องของยาเสพติดอย่างถูกต้องด้วยวิธีการต่าง ๆ ไปสู่ประชาชนและปรับปรุงสภาพแวดล้อมมิให้มีส่วนผลักดันให้คนไปใช้ยาเสพติดควบคู่กันไปด้วย ตลอดจนการเฝ้าระวังโดยพลังทางสังคมในชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2537:2) ได้ให้ความหมายของการป้องกันยาเสพติดไว้ว่า การป้องกันยาเสพติด หมายถึง การให้การศึกษา ข่าวสาร ความรู้และข้อมูลในเรื่องคุณภาพชีวิตและยาเสพติด ตลอดจนการป้องกันตนเอง ครอบครัวและชุมชนให้รอดพ้นจากยาเสพติดด้วยวิธีการต่าง ๆ ไปสู่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันให้สามารถอยู่ท่ามกลางยาเสพติดได้ โดยไม่พึ่งพาเสพติด ถึงแม้จะประสบปัญหาตนเองและครอบครัว รวมทั้งการปรับปรุงสภาพแวดล้อมใกล้ตัวที่มีส่วนผลักดันให้กลุ่มเป้าหมายไปใช้ยาเสพติดควบคู่กันไป การป้องกันปัญหาเสพติด ควรจะเน้นการป้องกัน โดยการสร้างสภาพแวดล้อมของสังคมที่ไม่ผลักดันและส่งเสริมให้คนต้องหันไปพึ่งยาเสพติดจะต้องมีกลไกเพื่อพัฒนาลักษณะนิสัย และบุคลิกภาพให้คนพึ่งตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งยาเสพติดเป็นเครื่องก้ำจุนชีวิตจึงจะต้องอาศัยกลไกทางวิถีชาวบ้านจารีตและวัฒนธรรมในการขับเคลื่อน ไปสู่ฉันทามติที่ทรงพลังในการป้องกันปัญหา

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้ให้ความหมายของการป้องกันปัญหายาเสพติดไว้ดังกล่าวข้างต้นนั้น พอสรุปความหมายของการป้องกันปัญหายาเสพติดได้ดังนี้

การป้องกันปัญหายาเสพติด หมายถึง กระบวนการให้การศึกษา อบรมสั่งสอน ข้อมูลข่าวสาร ให้คำแนะนำ สนับสนุนกิจกรรมทางสังคม และการประสานงาน ประชาสัมพันธ์ ให้บุคคลมีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดจนการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้มีผลผลักดันให้ประชาชนไปใช้ยาเสพติดควบคู่กันไป ซึ่งจำเป็นจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจให้กับคนในสังคม

บทบาทของพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหายาเสพติด

1. ประกาศมหาเถรสมาคมเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด

พระสงฆ์เป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะการชักนำให้ประชาชนตั้งมั่นอยู่ในคุณงามความดี ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุขทุกชนิด ซึ่งยาเสพติดถือได้ว่าเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ด้วยเหตุนี้ มหาเถรสมาคมซึ่งเป็นองค์กรปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์จึงได้มีมติและคำสั่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการป้องกันปัญหายาเสพติด โดยมุ่งให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในสังคม ดังนี้

ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ 19/2544 เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2544 เลขานุการมหาเถรสมาคมเสนอว่า สำนักงาน ป.ป.ส. มีหนังสือที่ นร 1613/24435 ลงวันที่ 10 กรกฎาคม 2544 ขอให้กรมการศาสนา ร่วมลงนามในข้อตกลง 3 ฝ่าย คือ กรมการศาสนา กรมการแพทย์ และสำนักงาน ป.ป.ส. เรื่อง การให้วัดเป็นศูนย์สงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. จัดให้มีหน่วยงานกลางในการสนับสนุนข้อมูลในการสงเคราะห์และฟื้นฟู
2. ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการคัดเลือกวัด คัดกรองผู้ป่วย การส่งต่อผู้ป่วย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน
3. ร่วมพัฒนาภิกษุผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้การสงเคราะห์และฟื้นฟูเป็นระบบในทิศทางเดียวกัน ถูกต้องตามหลักวิชาการและมีประสิทธิภาพ
4. ประสานความร่วมมือในการดำเนินงาน การติดตาม การประเมินผล พัฒนาวิธีการดำเนินงาน หรือปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ในส่วน of กรมการศาสนา วัดที่ตั้งเป็นศูนย์สงเคราะห์ผู้ป่วย โรคเอดส์และผู้ติดยาเสพติด จะทำหน้าที่ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โดยใช้หลักกรรมทาง (มติมหาเถร

สมาคมที่ 291/2544) และมหาเถรสมาคมได้ออกประกาศมหาเถรสมาคม ลงวันที่ 7 กันยายน 2544 เรื่อง ป้องกันภัยยาเสพติด ดังนี้

“มหาเถรสมาคม ได้พิจารณาเห็นว่า ในปัจจุบัน มียาเสพติดรูปแบบต่างๆ แพร่ระบาด ในหมู่ ประชาชนกระจายทั่วไป เป็นอันตรายต่อเศรษฐกิจ และสังคม กระทั่งศีลธรรม และ วัฒนธรรมของชาติ

รัฐบาลได้ดำเนินการ เพื่อป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษอย่างมี ระบบ ชัดเจน มหาเถรสมาคมได้เคยมีมติ 3 ครั้ง คือ

ครั้งที่ 1 ให้เจ้าคณะผู้ปกครองและเจ้าอาวาส ให้ความร่วมมือกับทางราชการ ในการ ป้องกัน ภัยยาเสพติดให้โทษ

ครั้งที่ 2 เห็นชอบให้วัดเป็นศูนย์สงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด โดยใช้หลักธรรม ใน พระพุทธศาสนา ในการฟื้นฟูสมรรถภาพ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

ครั้งที่ 3 แต่งตั้งคณะกรรมการประสานงาน ศูนย์สงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด เพื่อให้การป้องกันยาเสพติดให้โทษมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงให้พระสังฆาธิการ เจ้าคณะ ทุก ระดับ และเจ้าอาวาส ปฏิบัติดังต่อไปนี้

1.ชี้แจง แนะนำ พระภิกษุ สามเณรและศิษย์วัด

2.ชี้แจง แนะนำ ประชาชนที่อยู่ใกล้วัด และประชาชนทั่วไป

3.ร่วมกับมหาวิทยาลัย วิทยาลัย วิทยาเขต โรงเรียน หรือสถาบันการศึกษาอื่นใดที่ ตั้งอยู่ภายใน บริเวณวัด หรือใกล้วัด แนะนำ หรือโดยวิธีการอื่นใดที่เหมาะสม ทั้งนี้ มุ่งเน้นภัยแห่ง ยาเสพติดให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล ” (ประกาศมหาเถรสมาคม)

สืบเนื่องจากมหาเถรสมาคมได้ประกาศเป็นมติมหาเถรสมาคมเกี่ยวกับการป้องกัน ยาเสพติดโดยมุ่งให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้นในสังคมจึงทำให้ พระสงฆ์มีความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติดมากยิ่งขึ้น

กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2543:2-5) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของ พระสงฆ์ไว้ว่าสภาพปัญหาเสพติดที่กำลังแพร่ระบาดอย่างยิ่งในปัจจุบันเป็นปัญหาที่สำคัญ จาก จิตสำนึกทางด้านคุณภาพจริยธรรมรวมทั้งคำนึงถึงสิทธิประโยชน์ของผู้ติดยาเสพติดและเพื่อให้ สอดคล้องกับแผนงานในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของศูนย์ยาเสพติดแห่งชาติมีนโยบาย ให้มีการช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาคมมูลนิธิต่าง ๆ เข้ามามีส่วนช่วยเหลือด้านการ ป้องกันและการฟื้นฟูสมรรถภาพจิตใจแก่ผู้ติดยาเสพติดจึงเห็นว่าสถาบันทางศาสนามีสถานที่และ สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมอย่างยิ่งเพราะนอกจากสถานที่เงียบสงบยังมีพระสงฆ์และผู้นำทางศาสนาจะ

ช่วยแนะนำหลักธรรมทางศาสนาช่วยฟื้นฟูสภาพจิตใจให้เข้มแข็งเสริมสร้างวิถีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องให้แก่ผู้ติดยาเสพติดเพื่อไม่ให้กลับไปใช้ยาเสพติดอีก

2. แนวทางสำหรับพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหาเสพติด

โสภณ ชูพิชัยกุล ชปิลมันน์ (2533:18) ได้กล่าวถึงแนวทางในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดไว้ใน “การศึกษาการแพร่ระบาดของสารเสพติดในเด็กและเยาวชนย่านชุมชนแออัดศึกษาเฉพาะกรณีในเขตกรุงเทพมหานคร” ดังนี้

1. การให้การศึกษา โดยการสอดแทรกความรู้เรื่องยาเสพติดไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียน

2. การเผยแพร่ข่าวสาร เป็นปัจจัยสำคัญของการป้องกันยาเสพติด โดยการอาศัยเทคนิควิธีและสื่อชนิดต่าง ๆ ถ่ายทอดความรู้สู่กลุ่มเป้าหมาย เช่น การจัดวิทยากรบรรยายสื่อมวลชนต่าง ๆ

3. การพัฒนาบุคลากร ซึ่งถือเป็นสื่อบุคคลในการให้ข่าวสารและการศึกษาสามารถถือเป็นสื่อบุคคลในการให้ข่าวสารและการศึกษาสามารถถ่ายทอดความรู้ตลอดจนมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมเกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีสัมฤทธิ์ผล

4. การผลิตสื่อ ซึ่งนับเป็นเครื่องมือทางเทคโนโลยีอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานเผยแพร่ สำเร็จลุล่วงไปได้โดยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ช่วยเร้าความสนใจ จดจำง่ายและประหยัดเวลา

5. การจัดกิจกรรมทางเลือก เพื่อให้ประชาชนมองเห็นทางเลือกอื่นในการแก้ปัญหาที่มีทั้งทางเลือกด้านสุขภาพอนามัย เช่น กีฬา นันทนาการ ดนตรี ทางเลือกด้านจริยธรรม เช่น อบรมศีลธรรม กิจกรรมทางศาสนา ทางเลือกด้านสังคม เช่น จัดตั้งชมรมหรือสมาคมและทางเลือกด้านอาชีพ เช่น การฝึกอาชีพและการส่งเสริมรายได้

6. การวิจัยและประเมินผล เป็นการศึกษาหาแนวทางที่เหมาะสมและตรวจสอบประสิทธิผลของการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อแก้ไขวิธีการป้องกันยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

ทำนุ สิริสิงห์ (2531 : 267-272) ได้กล่าวถึงวิธีการดำเนินงานป้องกันปัญหาเสพติดที่หน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ว่ามี 6 วิธี ดังนี้

1.การให้ข่าวสาร (Information) การให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ซึ่งควรจัดให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและต้องเป็นข่าวสารที่น่าเชื่อถือ

2. การให้การศึกษาด้านจิตใจหรือความรู้สึก (Affective education) ช่วยให้คนรู้จักใช้กระบวนการคิดและตัดสินใจในการเลือกค่านิยม หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดหลังจากที่ได้พิจารณาผลที่ได้ของตัวเลือกแต่ละตัว โดยใช้เหตุผลและวิจารณ์ญาณแล้ว

3. เพื่อช่วยเพื่อน (Peer counselling) เป็นการให้เพื่อนเป็นที่ปรึกษาของเพื่อน วิธีที่จัดขึ้นได้ง่าย เพราะโดยปกติเด็กที่รักเพื่อนจะปรึกษาเพื่อน และขอหรือให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อน

4. การให้การศึกษาเกี่ยวกับการทำงานและการวางแผนอาชีพ (Career planning) ช่วยให้คนมีความมุ่งมั่นในชีวิตเพื่อจะได้มีความสำเร็จและมีความภาคภูมิใจในตนเอง เมื่อทุกคนมีแผนในการดำเนินชีวิตแล้ว จะทำให้รู้สึกว่าคุณเองเป็นคนมีเป้าหมาย จะตัดสินใจทำอะไรลงไปต้องมีหลักการและเหตุผลที่เพียงพอ

5. การสร้างสื่อสัมพันธ์ภายในครอบครัว (Family communication) การสื่อความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันทั้งผู้ให้และผู้รับจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีงามต่อกัน ในครอบครัวจะช่วยขจัดปัญหาต่าง ๆ ทั้งในด้านส่วนตัว ครอบครัว และสังคมได้มาก

6. การให้ทางเลือก (Alternative) กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนและตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานซึ่งสามารถเลือกนำไปใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น การออกกำลังกาย การเล่นกีฬา การศึกษาเกี่ยวกับศาสนา การเข้าชมรมอ่านหนังสือ บริการชุมชน นาฏศิลป์ ดนตรี ศิลปะ กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เห็นคุณค่าของเวลาและช่วยเบี่ยงเบนความสนใจของกลุ่มเป้าหมายไปจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้

และนอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2541: 11-18) ยังได้เสนอแนะรูปแบบการดำเนินกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนซึ่งมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถกระทำได้เพื่อสร้างความตระหนักและเกิดจิตสำนึกที่จะมุ่งช่วยกันป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชนของตนเอง ดังนี้

1. การบรรยายให้ความรู้ในชุมชน โดยการเชิญวิทยากรมาบรรยาย เสนอเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้ ข้อมูลและประสบการณ์ให้ชาวบ้านได้รับรู้และเกิดความเข้าใจในเรื่องโทษพิษภัยของยาเสพติดและเกิดความตระหนักที่จะมุ่งมั่นช่วยกันป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชน ซึ่งในชุมชนนั้นอาจประสานความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการให้ความรู้ในชุมชนโดยอาจจัดในเวลาที่เหมาะสม เช่น ช่วงเย็น หรือ ช่วงเลิกงาน และในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์

2. การใช้สื่อกลางแจ้ง โดยการนำเสนอข่าวสารข้อมูลโดยอาศัยสื่ออย่างง่าย ๆ ที่ติดตั้งค่อนข้างถาวรไว้ในที่ซึ่งชาวบ้านผ่านไป-มา เสมอและสามารถพบเห็นได้ โดยเนื้อหาควรมีลักษณะสั้น ๆ เข้าใจง่าย แต่มีรูปแบบและสีสันดึงดูดความสนใจ สื่อกลางแจ้งนี้มีหลายรูปแบบ ได้แก่ ป้าย คำขวัญ/คำเตือน ป้ายผ้า บอร์ดข่าวต่าง ๆ เป็นต้น บางครั้งสื่อเหล่านี้อาจติดตั้งอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ

เช่น ติดกับต้นไม้ (ที่เรียกว่า ต้นไม้พุดได้) หรือ ติดบนรั้ว/กำแพง/ข้างอาคารหรือบ้าน (ที่เรียกหนังสือพิมพ์กำแพง) นอกจากนี้นี้อาจอยู่ในรูปแบบอื่น เช่น หุ่นจำลอง ว่าว เป็นต้น

สื่อกลางแจ้งบางประเภทเป็นสื่อที่เคลื่อนที่ได้ เช่น แผ่นป้ายข่าวสารข้อมูลที่ติดกับรถเสื่อยี่ดที่มีคำขวัญ เสื่อควรมอเตอร์ไซค์รับจ้างที่มีคำขวัญ ซึ่งสามารถเผยแพร่ไปตามที่ต่าง ๆ ได้ตลอดเวลา เป็นต้น

3. การรณรงค์ เป็นการทำงานประชาสัมพันธ์อย่างเข้มข้น เพื่อกระตุ้นชาวบ้านให้ตื่นตัวต่อปัญหา และเกิดการร่วมมือกันโดยพร้อมเพรียงกันเพื่อป้องกันปัญหาหยาเสพติด การรณรงค์โดยทั่วไปจึงเน้นความเอิกเกริกจึงมักใช้การประโคมด้านข่าวสารและใช้กิจกรรมทุกรูปแบบและสื่อเผยแพร่หลายรูปแบบผสมผสานในการดำเนินการ

อย่างไรก็ตามการรณรงค์โดยชุมชนควรมุ่งเน้นที่การระดมชาวบ้านให้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมให้ได้เป็นจำนวนมาก กิจกรรมจึงควรเลือกรูปแบบที่เรียบง่าย เปิดโอกาสให้การมีส่วนร่วมทำได้สะดวกและไม่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การเดินรณรงค์ภายในชุมชน การตกแต่งหน้าบ้านของตนเองด้วยคำขวัญโดยใช้วัสดุที่หาได้ง่าย เป็นต้น ที่สำคัญคือ ต้องเหมาะสมกับความพร้อมของแกนนำชุมชนด้วย ไม่คิดกิจกรรมที่เกินกำลัง/ความพร้อมที่จะทำได้

4. การประชุม หรือเสวนา (เวทีชาวบ้าน) เป็นการจัดประชุมชาวบ้านเพื่อ

ให้มีโอกาสพบปะพูดคุยกัน เกี่ยวกับสภาพปัญหาหยาเสพติดในชุมชน จุดประสงค์เบื้องต้นเพื่อให้ชาวบ้านที่ตระหนักถึงปัญหาอยู่แล้วได้ช่วยกันพิจารณาสภาพปัญหาในชุมชนเอง

ให้ชาวบ้านที่อาจยังไม่รับรู้ หรือมองข้ามปัญหา ได้รับทราบและมองเห็นความจำเป็นที่จะต้องป้องกันและแก้ไขปัญหา

ให้เกิดการถกเถียง อธิบายเหตุผลระหว่างชาวบ้านกันเอง ทำให้ผู้ที่ไม่ยอมรับปัญหา กลับมายอมรับและมองเห็นความจำเป็นที่จะต้องป้องกันและแก้ไขปัญหา

การประชุม/เสวนา บ่อยครั้งและเน้นการกระตุ้นให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังกันและกัน อาจสามารถดำเนินไปถึงขั้น การค้นหาสาเหตุของปัญหาและวิธีการแก้ไข ปัญหา จนถึงการวางแผนเพื่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาในชุมชนเอง

5. การเผยแพร่ผ่านหอกระจายข่าว เป็นกิจกรรมเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ต้องอาศัยงบประมาณ การบริหารและจัดการอย่างมากตั้งแต่การจัดหาและติดตั้งอุปกรณ์ได้แก่ เครื่องขยายเสียง วิทยุ/เครื่องเทปบันทึกเสียง ไมโครโฟน ลำโพงภายนอก และวางระบบไฟฟ้าตามความเหมาะสม

จากแนวทางการป้องกันปัญหาหยาเสพติดที่กล่าวมาแล้วข้างต้น บทบาทการป้องกันปัญหาหยาเสพติดของพระสงฆ์ในที่นี้ คือ การปฏิบัติตนของพระสงฆ์ เกี่ยวกับการป้องกันปัญหา

ยาเสพติดในชุมชนได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน สถานที่ทำงาน และชุมชน โดยการแสดงออกในรูปแบบของการกระทำและการจัดกิจกรรม ทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ การอบรมสั่งสอน การให้คำแนะนำปรึกษา การสนับสนุนกิจกรรมและการเป็นผู้ประสานงาน

จากแนวทางสำหรับพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหาเสพติด ซึ่งให้เห็นว่า พระสงฆ์ได้ทำหน้าที่ในการส่งเสริมให้บุคคลมีความเข้มแข็งภายในเพื่อให้มีศักยภาพในการต่อสู้กับอุปสรรคปัญหาต่างๆ ในการดำเนินชีวิต เป็นนักสังคมสงเคราะห์และนักจิตวิทยาชุมชนสนับสนุนส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม โดยใช้กิจกรรมเป็นสื่อในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าสู่จิตใจของประชาชน โดยการอบรมสั่งสอน ให้คำแนะนำปรึกษาสนับสนุนกิจกรรมและการเป็นผู้ประสานความร่วมมือในการดำเนินการป้องกันปัญหาเสพติดกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการที่พระสงฆ์ได้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นผู้จัดกิจกรรมให้การอบรมสั่งสอน ให้คำแนะนำปรึกษาหรือเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือในการปฏิบัติกิจกรรม รวมถึงการอนุเคราะห์ด้วยสิ่งของที่จำเป็นในการดำเนินการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชนและกระตุ้นเตือนให้ประชาชนในชุมชนมองเห็นโทษ เกี่ยวกับยาเสพติด ส่งเสริมทักษะในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ ด้วยการให้แนวทางในการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดี

ผู้วิจัยได้ประมวลบทบาทของพระสงฆ์เข้ากับแนวคิดบทบาทของนักจิตวิทยาชุมชน เพื่อสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ซึ่งให้เห็นถึงบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ให้ชัดเจนยิ่งขึ้นขณะเดียวกันก็ได้รวบรวมงานวิจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของพระสงฆ์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปัญหาเสพติดและงานวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของสถาบันทางสังคมที่มีส่วนในการป้องกันปัญหาเสพติด มาสนับสนุนประกอบการศึกษาในครั้งนี้ ดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปกรณ กงเพชร (2544:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาพระสงฆ์กับบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน:ศึกษากรณีจังหวัดมหาสารคาม พบว่า พระสงฆ์ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสในจังหวัดมหาสารคามมีบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.162 และเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมปรากฏว่าพระสงฆ์ส่วนใหญ่จะดำเนินการขั้นเด็ดขาดกับพระลูกวัดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดสูงสุด รองลงมาคือคัดเตือนให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาเสพติดขณะทำวัตร หรือประชุมพระลูกวัดอบรมสั่งสอนและให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดให้กับเด็กวัดและผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในวัดและเดินตรวจดูแลสอดส่องพระลูกวัดไม่ให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ไพโรจน์ แบนมาก (2543:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาบทบาทของครูในการป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีบทบาทในการป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียนภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง และเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมพบว่า มีบทบาทเกี่ยวกับการให้นักเรียนมาพบ พูดคุยปรึกษาได้ตลอดเวลาสูงที่สุด รองลงมาคือ สร้างความสัมพันธ์และความเป็นกันเองกับนักเรียนจัดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในโรงเรียน และส่งเสริมให้นักเรียนร่วมรณรงค์ป้องกันปัญหายาเสพติด

ไพฑูรย์ อินทร์มณี (2545: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาบทบาทของบุคลากรที่ส่งผลต่อการเกิดองค์ชุมชนเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (ยาบ้า) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาตามตัวแปร พบว่า การกระตุ้น การสนับสนุน การป้องกันปราบปราม การให้คำแนะนำปรึกษา การประสานงานและการวางแผน อยู่ในระดับมาก

ทิชากร กันหะ (2540:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาแนวทางการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6 พบว่า กิจกรรมป้องกันยาเสพติดที่จัดมาก คือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้และจัดทำป้ายนิเทศ

กริช เถาว์โท (2540: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการป้องกันการใช้สารเสพติดในโรงเรียน:ศึกษาเฉพาะกรณีในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ผู้บริหารในโรงเรียนมีบทบาทในการป้องกันการใช้สารเสพติดในโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนด้านการวางแผน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 2.65 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 2.52 ด้านการส่งเสริมการออกกำลังกาย อยู่ในระดับน้อยมีค่าเฉลี่ย 2.47 ด้านการเสริมสร้างบรรยากาศสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 2.65 ด้านความร่วมมือกับชุมชนอยู่ในระดับน้อยมีค่าเฉลี่ย 2.33

วีรพงศ์ ใจสุนทร (2542: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดลำพูน พบว่า ในด้านการพัฒนาการบริหารและการจัดการเพื่อใช้ในการวางแผน มีการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานอื่น มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ด้านการพัฒนาบุคลากรพบว่า ส่วนใหญ่บุคลากรได้รับความรู้พื้นฐานการป้องกันยาเสพติด โดยการจัดประชุมและได้รับการฝึกอบรมส่วนใหญ่มีการจัดเอกสารประกอบการเรียนการสอนเรื่องยาเสพติดให้ครู อาจารย์มีการจัดอบรมให้แก่แก่นำนักเรียนและโรงเรียนส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนด้านกำลังใจและสวัสดิการแก่ผู้ปฏิบัติงาน ด้านการรณรงค์ป้องกันยาเสพติด พบว่าส่วนใหญ่มีการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดโดยจัดในรูปแบบเป็นโครงการมากที่สุด และมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นในการจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดมากที่สุด

พระมหาไพสิทธิ์ สัตยาวุธ (2542 :บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท กรณีพระเทพสิมาภรณ์" ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการพัฒนาของพระเทพสิมาภรณ์เน้นเป้าหมายที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยใช้หลักการพัฒนาในรูปแบบ ของการให้การศึกษาเพื่อกระตุ้นให้คนได้รู้จักคิด ทำ และแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเอง วิธีการพัฒนาของท่านจะมุ่งเน้นให้สอดคล้องกับนโยบายของคณะสงฆ์และบ้านเมือง โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ใช้การประสานกับองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาร่วมแก้ปัญหาในงานพัฒนา ปัจจัยที่ส่งผลเอื้ออำนวยต่อบทบาทในงานพัฒนาของพระเทพสิมาภรณ์ประกอบด้วย การเข้ากับคน ได้แก่ ความมีมนุษยสัมพันธ์และความสามารถในการประสานงาน การเข้ากับงาน ได้แก่ ความมุ่งมั่นและเชื่อมั่นในตนเองสูงและการเข้ากับแผน ได้แก่ ความฉลาดรอบรู้และรอบคอบในการประยุกต์งาน จุดเด่นของงานพัฒนาอยู่ที่การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมและวัฒนธรรม การประสานงานองค์กร และการไม่มีผลประโยชน์ส่วนตน ขณะที่จุดด้อยในงานพัฒนาอยู่ที่ บุคลากรผู้รับสนองงานขาดความรู้ความเข้าใจแนวคิดและนโยบายที่จะนำไปปรับใช้ รวมทั้งยังไม่มี การจัดตั้งองค์กรคณะสงฆ์ในการช่วยประสานงานพัฒนา

โสภา ชูพิกุลชัย และ จักรเทพ เอมชบุตร (2529:55-56) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาวิธีการนำศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมช่วยแก้ปัญหายาเสพติด ซึ่งได้สรุปผลการวิจัยไว้ว่า มีความเป็นไปได้ที่จะนำวิธีการทางศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติด ประชากรจากทุกประเทศมีความเห็นด้วยอย่างยิ่งในการที่จะนำศาสนาเข้ามามีส่วนช่วยในการป้องกันและบำบัดรักษา ยาเสพติด หลักธรรมทางศาสนาจะสามารถช่วยยึดเหนี่ยวคนไม่ให้ไปติดยาเสพติดได้ ทำให้คนมีสติรู้จักระวังในการดำรงชีวิต ทำให้เข้าใจถึงสภาพความเป็นจริงของชีวิต และรู้จักแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิต

พระสงฆ์เป็นผู้แทนของสถาบันทางพุทธศาสนาที่มีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของบุคคลในชุมชน เพื่อให้บุคคลมีวิธีการในการดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาทและส่งเสริมให้คนในชุมชนมีความเอื้ออาทรต่อกัน บทบาททางจิตวิทยาชุมชนที่พระสงฆ์ควรเข้ามาเกี่ยวข้องกับชุมชนอีกประการหนึ่งก็คือ บทบาทด้านการป้องกัน ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับวิธีการเผยแผ่ของพุทธศาสนา โดยให้ความรู้ อบรมสั่งสอน ให้คำแนะนำปรึกษา ส่งเสริมกิจกรรมตลอดทั้งประสานความร่วมมือระหว่างคนในชุมชนและนอกชุมชนให้ตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม ซึ่งถือว่าเป็นบทบาทที่พระสงฆ์ควรให้ความสำคัญในฐานะที่เป็นผู้นำทางด้านจริยธรรมของชุมชน การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ด้านการป้องกันปัญหา ยาเสพติดถือว่าเป็นบทบาทที่ได้ส่งเสริมความมั่นคงให้กับประเทศชาติและพุทธศาสนาได้อีกทางหนึ่ง

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการป้องกันปัญหา ยาเสพติด สรุปได้ว่า บทบาทการป้องกันปัญหา ยาเสพติด หมายถึง การปฏิบัติตนของพระสงฆ์ เกี่ยวกับการป้องกันปัญหา ยาเสพติด โดยการแสดงออกในรูปของการกระทำและการจัดกิจกรรม ทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ การอบรมสั่งสอน การให้คำแนะนำปรึกษา การสนับสนุนกิจกรรม และการเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและนอกชุมชน ขณะเดียวกันการที่พระสงฆ์ จะสามารถทำหน้าที่ในการป้องกันปัญหา ยาเสพติดได้ดีและมีประสิทธิภาพนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัย สนับสนุนจากภายในและภายนอกตนของพระสงฆ์ ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคลของพระสงฆ์ ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 แรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ แรงสนับสนุนทาง สังคมจากชุมชน และแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้น่าจะมีอิทธิพล ต่อบทบาทการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของพระสงฆ์ได้

แนวคิดเกี่ยวกับความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร

1. ความหมายของความสนใจ

ความสนใจเป็นสิ่งที่เกิดจากแรงจูงใจทำให้เกิดมีจิตใจที่จดจ่อต่อบุคคลสิ่งของหรือ กิจกรรมต่าง ๆ หรือเป็นความรู้สึกอยากรู้ อยากเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้ผลักดันให้บุคคลแสดง พฤติกรรมตามความสนใจนั้น ๆ ความสนใจจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะต้องทำให้เกิดกับบุคคลเป็น อันดับแรกของกระบวนการเรียนรู้มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของความสนใจ ไว้ต่าง ๆ ดังนี้

วัชร ทรัพย์มี (2520:58) ได้อธิบายว่า ความสนใจ คือ ความรู้สึกที่จดจ่อ อยากรู้ อยาก เห็น อยากกระทำในสิ่งที่ตนสนใจนั้น ความสนใจเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้เกิดแรงจูงใจ ในการเรียนหรือการทำงาน

วนิช บรรจงและคนอื่น ๆ (2515:32) ให้ความหมายว่าความสนใจ หมายถึง ความรู้สึก หรือเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันมีผลให้เอาใจใส่และกระทำกิจนั้น ๆ อยู่เสมอ ความสนใจเป็นสิ่ง สำคัญที่ต้องทำให้เกิดเป็นอันดับแรกของกระบวนการเรียนรู้

วิไลพร คำสะอาด (2542:25) ให้ความหมายว่า ความสนใจ หมายถึงความรู้สึกชอบและ เอาใจใส่ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้พบเห็นในการทำงาน ความอยากรู้ อยากเห็นต่อสิ่งใดสิ่ง หนึ่งซึ่งแสดงออกโดยการขวนขวายที่จะเข้าร่วมหรือติดตามกิจกรรมต่าง ๆ เป็นความรู้สึกที่โน้ม เอียงในการที่จะเลือกทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดและพร้อมที่จะเสาะหาสิ่งสนใจด้วยความตั้งใจและยอมรับใน คุณค่าของสิ่งนั้น ๆ

ดิวอี้ (Dewey 1965:66, อ้างถึงในมลธิรา มีทรัพย์ 2547:13) กล่าวว่า ความสนใจ คือ ความรู้สึกชอบหรือความพอใจที่มีต่อสิ่งหนึ่ง แนวคิดใด แนวคิดหนึ่ง หรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง

โพลเวล (Powell 1963:330, อ้างถึงในมลธิรา มีทรัพย์ 2547:13) กล่าวว่า ความสนใจ หมายถึงแรงผลักดันที่กระตุ้นให้บุคคลกระทำสิ่งใดให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

จากความหมายที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ความสนใจ หมายถึงความรู้สึกอยากรู้ อยากเห็น ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งที่เป็นบุคคล สิ่งของกิจกรรมซึ่งแสดงออกโดยการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมการติดตามความเปลี่ยนแปลงของสิ่งที่สนใจนั้น ความสนใจยังมีความสัมพันธ์กับบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคล เพราะความสนใจเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น เกิดการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ซึ่งการที่พระสงฆ์มีความสนใจเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็จะทำให้เกิดการศึกษาค้นคว้าและมีพฤติกรรมตอบสนองในสิ่งที่ตนเองสนใจ

2. บทบาทของพระสงฆ์ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

2.1 ความหมายของการรับรู้

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2532: 169) ให้ความหมายของคำว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการแปลความหมายของสิ่งเร้าที่มากกระทบกับประสาทสัมผัสต่างๆ ของคนและการแปลความหมายขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในอดีตและสภาพจิตใจในปัจจุบัน

รัชนี นพเกตุ (2539: 1) กล่าวว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการประมวลและตีความข้อมูลต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ตัวเราที่ได้จากความรู้สึก

ทรงพล ภูมิพัฒน์ (2540: 110) กล่าวว่า การรับรู้ หมายถึง การรู้จักสิ่งต่างๆ สภาพต่างๆ ที่เป็นสิ่งเร้ามาทำปฏิกิริยากับตัวเราเป็นการแปลอาการสัมผัสให้มีความหมายขึ้นเกิดเป็นความรู้สึกเฉพาะตัวสำหรับบุคคลนั้น ๆ

สุชา จันทรเอม (2540: 119) กล่าวว่า การรับรู้เป็นกระบวนการที่มีระดับตั้งแต่ง่ายสุด ถึงซับซ้อนที่สุดจึงยากแก่การเข้าใจ นักจิตวิทยาได้ให้ความหมายการรับรู้แตกต่างกันออกไป ดังนี้

การรับรู้ หมายถึง การตีความหมายจากการรับสัมผัส (sensation) ในการรับรู้ นั้น ไม่เพียงแต่มองเห็น ได้ยินหรือได้กลิ่นเท่านั้น แต่ต้องรับรู้ได้ว่า วัตถุหรือสิ่งที่เรารับรู้นั้นคืออะไรมีรูปร่างอย่างไร เป็นต้น

ในแง่ของพฤติกรรม การรับรู้เป็นกระบวนการที่เกิดแทรกอยู่ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองสิ่งเร้า ดังนี้

สิ่งเร้า (Stimulus) ➔ การรับรู้ (perception) ➔ การตอบสนอง (responses)

ดังนั้น สรุปได้ว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่คนเรามีประสบการณ์กับวัตถุหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยอวัยวะสัมผัส

2.2 การรับข่าวสาร

พีระ จิระโสภณ (2535:38) กล่าวว่า ในการรับข่าวสารต่าง ๆ นั้น ผู้รับสารจะมีกระบวนการรับรู้ข่าวสารที่แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ความต้องการความเชื่อทัศนคติความรู้สึกนึกคิด ฯลฯ ที่ไม่เหมือนกันซึ่งกระบวนการในการเลือกรับรู้ข่าวสารนั้น เราเรียกว่า กระบวนการเลือกสรร (Selective Process) กระบวนการเลือกสรรเปรียบเสมือนเครื่องกรอง (Filters) การรับรู้ข่าวสารของมนุษย์ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน

1. การเลือกเปิดรับหรือเลือกสนใจ (Selective Exposure of Selective Attention) เป็นแนวโน้มที่ผู้รับสารจะเลือกสนใจหรือเปิดรับข่าวสารจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งที่มีอยู่ด้วยกันหลายแห่งโดยทั่วไปผู้รับข่าวสารมักเลือกเปิดรับข่าวสารที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับความเชื่อทัศนคติและความสนใจของตนเอง โดยผู้รับสารมักจะเลือกรับสิ่งที่สนับสนุนความคิดเดิมของตน

2. การเลือกรับรู้หรือตีความ (Selective Perception of Selective Interpretation) เป็นกระบวนการกลั่นกรองขั้นตอนต่อมาเมื่อบุคคลเลือกเปิดรับข่าวสารแหล่งหนึ่งแหล่งใดแล้วผู้รับสารจะเลือกรับรู้หรือเลือกตีความหมายตามความเข้าใจทัศนคติประสบการณ์ความเชื่อความต้องการความคาดหวังตามแรงจูงใจของตนเองและตามสภาวะร่างกายหรืออารมณ์เป็นต้น

3. กระบวนการเลือกจดจำ (Selective Retention) เป็นแนวโน้มการเลือกจดจำข่าวสารเฉพาะสารที่มีเนื้อหาตรงกับความสนใจ ความต้องการ ทัศนคติของตนเอง การเลือกจดจำนี้เปรียบเสมือนเครื่องกรองขั้นสุดท้ายที่มีผลต่อการส่งสารไปยังผู้รับสาร ซึ่งในบางครั้งผู้รับสารก็จะลืมเนื้อหาของสารในส่วนที่ไม่ตรงกับความสนใจของตนเอง

จากแนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การที่พระสงฆ์ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จากสื่อมวลชน ต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจในรูปแบบที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ และแรงจูงใจของบุคคล จึงทำให้พระสงฆ์จำเป็นต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ เพื่อจะได้พิจารณาแยกแยะถึงคุณประโยชน์ของข่าวสารที่ได้รับและมีพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งหรือเหตุการณ์เหล่านั้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร

ข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันทำให้พระสงฆ์มีความเข้าใจถึงแนวโน้มความรุนแรงของปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การปฏิบัติงานด้านจิตวิทยาชุมชนเน้นการป้องกันปัญหาก่อนที่จะเกิดขึ้นจึงเป็นบทบาทที่พระสงฆ์ต้องปรับกระบวนการเผยแผ่พุทธศาสนาในเชิงรุกมากยิ่งขึ้นและการที่พระสงฆ์มีความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารปัญหาทางสังคมผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อบทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดของพระสงฆ์ โดยมีงานวิจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความสนใจข่าวสารกับบทบาทของพระสงฆ์ ดังนี้

ปกรณ กงเพชร (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาพระสงฆ์กับบทบาทในการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดในชุมชน:ศึกษากรณีจังหวัดมหาสารคาม พบว่า พระสงฆ์ที่มีความสนใจข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่างกันมีบทบาทในการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดในชุมชนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชนพ นาควัลย์, พันตรี (2542:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาประชาธิปไตย โดยศึกษาจากพระสงฆ์ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ราชวิทยาลัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของพระสงฆ์ได้แก่ ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารการเมืองมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับสูง

ชลลดา สุภาภาวิ (บทคัดย่อ:2540) ได้ศึกษาการรับรู้และการตอบสนองของประชาชนต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษา ตำบลวังพร้าว อำเภอ เกาะคา จังหวัดลำปาง พบว่า ประชาชนที่มีระดับความสนใจข่าวสารที่แตกต่างกันมีการรับรู้ต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

บำรุง สุขพรรณ (บทคัดย่อ : 2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การรับข่าวสารเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตจากสื่อมวลชนของพระสังฆาธิการเพื่อยกระดับสถานภาพความเป็นอยู่ของประชาชนและการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน พบว่า ผลของการนำข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตจากสื่อมวลชนของพระสังฆาธิการไปใช้ในการเผยแผ่เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีการนำข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตจากสื่อมวลชนไปใช้ด้านการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมมากที่สุด

จากการทบทวนแนวคิด วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ต่อ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากความสนใจสิ่งนั้นทำให้บุคคลมีพฤติกรรมตอบสนองเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาคาดว่า ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารของพระสงฆ์ น่าจะมีอิทธิพลต่อบทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดได้

แนวคิดเกี่ยวกับอิทธิบาท 4

1. ความหมายของอิทธิบาท

พุทธทาสภิกขุ (2518: 90) ได้ให้ความหมายของอิทธิบาทไว้ว่า อิทธิบาท หมายถึงรากฐานแห่งความสำเร็จ

ประยูรค์ หลงสมบุญ (2540: 111) ได้ให้ความหมายของอิทธิบาทไว้ว่า อิทธิบาท หมายถึง ธรรมอันยังผู้ปฏิบัติให้ถึงความสำเร็จ คุณเครื่องให้สำเร็จ คุณเครื่องให้สำเร็จความประสงค์ตามเป้าหมาย ปฏิบัติแห่งความสำเร็จ

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต 2543: 186) ได้ให้ความหมายของอิทธิบาทไว้ว่า อิทธิบาท หมายถึงคุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย

จากความหมายข้างต้นนี้พอสรุปได้ว่า อิทธิบาท หมายถึง คุณธรรมอันเป็นรากฐานที่จะนำบุคคลผู้ปฏิบัติตามไปสู่ความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

2. ประเภทของอิทธิบาท

อิทธิบาท (Path of accomplishment) เป็นคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จหรือทางแห่งความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย บุคคลผู้ปฏิบัติตามหลักของอิทธิบาท 4 ย่อมประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

1. ฉันทะ (Aspiration) ความพอใจ คือความต้องการที่จะทำใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

2. วิริยะ (Exertion) ความเพียร คือขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดย

3. จิตตะ (Thoughtfulness) ความคิด คือตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป

4. วิมังสา (Investigation) ความไตร่ตรองหรือทดลอง คือหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์อันวิเศษแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น (พระธรรมปิฎก 2543: 186 - 187)

จากประเภทของอิทธิบาท ซึ่งมีองค์ประกอบ 4 ประการนั้นสามารถอธิบายแต่ละองค์ประกอบได้ดังนี้

1. ฉันทะ (Aspiration)

พุทธทาสภิกขุ (2518:90) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ฉันทะ คือความพอใจในสิ่งที่ทำ รักในเรื่องที่อยากจะทำหรือที่อยากได้ผล

พระโสภณคณาภรณ์ (2527 : 222) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ฉันทะ หมายถึงความพอใจ หรือ ความเต็มใจ ความปลงใจกระทำที่เป็นเหตุให้สัมฤทธิ์ผล ใ้บุคคลปลุกฝังความพอใจในการศึกษาเล่าเรียน ในหน้าที่การงานในงานอาชีพ ในการประพฤติปฏิบัติความดีทั้งหลาย แม้ว่าจะไม่เคยมีความพอใจมาก่อน แต่ก็ให้ใช้ปัญญาพิจารณาให้เห็นประโยชน์ของเรื่องเหล่านั้นและปลุกฝังความพอใจให้บังเกิดขึ้น คนเรานั้นไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม แต่เริ่มต้นที่จะทำการงานนั้นๆ ให้สำเร็จไปได้ ฉันทะ ความพอใจคือ บันไดขั้นแรกที่จะนำคนไปสู่ความสำเร็จในเรื่องนั้นๆ

พระราชวรมุณี (2528:11) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ฉันทะ หมายถึง ความพอใจ คือความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป

จรรยา โกมลบุญย์ (2528:57) ได้ให้ความหมายของฉันทะไว้ว่า ฉันทะเป็นภาวะการณ์ที่อินทรีย์ถูกกระตุ้น และชี้แนะแนวทางให้อินทรีย์มีการตอบสนองไปสู่เป้าหมาย หรือเครื่องล่อใจซึ่งเป็นการต้องการเฉพาะอย่างที่ทำให้ความพอใจแก่บุคคล

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต 2543: 842-844) ได้ให้ความหมายของฉันทะไว้ว่า ฉันทะ หมายถึง ความพอใจ ได้แก่ ความมีใจรักในสิ่งที่ทำ และพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้นอยากทำสิ่งนั้นๆ ให้สำเร็จ อยากให้งานนั้นหรือสิ่งนั้นบรรลุถึงจุดหมายและสมบูรณ์ที่สุด เมื่อสิ่งนั้นหรืองานนั้นกำลังดำเนินไปสู่จุดหมาย ก็เกิดปิติเป็นความเอิบอิ่มใจ ครั้นสิ่งหรืองานที่ทำบรรลุจุดหมายก็ได้รับ โสมนัสเป็นความน่ายินใจที่พร้อมด้วยความรู้สึกโปร่ง โล่งผ่องใสเบิกบานแผ่ออกไปเป็นอิสระไร้ขอบเขต ซึ่งตรงกันข้ามกับ ความอยากของตัณหาที่ให้เกิดความสุขความชื่นชมเมื่อได้สิ่งนั้นมาให้คนเสพเสวยรสอร่อย หรือปรนเปรอความยิ่งใหญ่พองขยายของตัวตน เป็นความน่ายินใจที่เศร้าหมองหมกหมักตัว กันตัวเองไว้ในความคับแคบ และมักติดตามมาด้วยความหวงแหน ห่วงกังวลเศร้าเสียดยและหวั่นกลัวหวาดระแวง ถ้าสามารถปลุกเร้าฉันทะให้เกิดขึ้นอย่างแรงกล้า เกิดความรักในคุณค่าความดีงาม ความสมบูรณ์ของสิ่งนั้นหรือจุดหมายนั้นอย่างเต็มที่แล้ว คนก็จะทุ่มเทชีวิตจิตใจอุทิศให้แก่สิ่งนั้น

จากข้อความข้างต้นนี้ สรุปได้ว่า ฉันทะ หมายถึง การที่พระสงฆ์มีความพอใจ ต้องการที่จะทำงานนั้น มีความสุขใฝ่ใจรักที่จะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ ไม่ถูกใครบังคับให้ทำและต้องการที่จะทำงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป

2. วิริยะ (Exertion)

พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตโต) (2543 : 844) ได้ให้ความหมายของวิริยะไว้ว่า วิริยะ หมายถึง ความเพียร ได้แก่ ความอดทนอดกลั้น แก่ล้าวกล้า บากบั่น ก้าวไป ใจสู้ ไม่ย่อท้อไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก เมื่อคนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถึง ถ้าวิริยะเกิดขึ้นแก่เขาแล้ว แม้ได้ยิวว่าจุดหมายนั้นจะลุล่วงได้ยากนัก มีอุปสรรคมาก หรืออาจใช้เวลายาวนานเท่านี้ปีเท่านี้เดือน เขาก็ไม่ท้อถอย กลับเห็นเป็นสิ่งที่ท้าทายที่เขาจะเอาชนะให้ได้ทำให้สำเร็จ ส่วนผู้ที่ขาดความเพียร อดทนบรรลุความสำเร็จเหมือนกัน แต่พอได้ยิวว่าต้องใช้เวลานานเป็นปีก็หมดแรงถอยหลัง ถ้าอยู่ระหว่างปฏิบัติก็ฟุ้งซ่าน จิตใจวุ่นวาย ปฏิบัติได้ผลยาก คนที่มีความเพียร เท่ากับมีแรงหนุน เวลาทำงานหรือปฏิบัติธรรมก็ตาม จิตใจจะแน่วแน่ มั่นคง พุ่งตรงต่อจุดหมาย

พระโสภณคณาจารย์ (2527 : 58) ได้ให้ความหมายของวิริยะไว้ว่า วิริยะ หมายถึง ความเพียรประกอบสิ่งนั้น คำว่า วิริยะ นั้นบางทีแปลว่ากล้าหาญด้วยซึ่งหมายความว่าผลคือความสำเร็จ ไม่ว่าในเรื่องอะไรก็ตามจะไม่เกิดขึ้นแบบลอย ๆ หรือด้วยการดลบันดาลจากสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่จะเกิดขึ้นด้วยความเพียรพยายามของบุคคลเหล่านั้น โดยไม่หวาดหวั่นต่ออุปสรรคอันตราย ความเหน็ดเหนื่อยยากลำบากและสิ่งที่เป็นข้าศึกทั้งหลาย

วสิน อินทสระ (2530 : 43) ได้ให้ความหมายของวิริยะไว้ว่า วิริยะ แปลตามตัวอักษรว่า ความเป็นผู้กล้า คือแก่ล้าวกล้าในกิจที่ทำไม่ย่อท้อ ย่อหย่อน ทำกิจด้วยกำลังทั้งหมด มีความบากบั่น มั่นคง ไม่ทอดธุระเสียกลางคัน หรือละทิ้งเสียกลางคัน มีความพากเพียรอยู่เสมอไม่จับจดหรือหยุดเสีย ทำจนกว่าจะถึงจุดหมายนั้นๆ มีความเพียร สัตว์ทั้งหลายควรทำ ความเพียรเป็นสิ่งที่นักปราชญ์สรรเสริญ เมื่อบุคคลได้ทำความเพียรเต็มกำลังของตนแล้วถึงไม่สำเร็จใครเล่าจะตำหนิได้

ปิ่น มุทุกันต์ (2514 : 230) ได้กล่าวไว้ว่า วิริยะหมายถึงความเพียรพยายามในการทำงานนั้น คือเมื่อตนมีฉันทะที่จะทำงานใดแล้ว ก็ลงมือทำและตามธรรมดาการทำงานนั้นเราจะต้องประสบ กับสิ่งที่ไม่พอใจหลายอย่าง เช่น ความเหน็ดเหนื่อย ความร้อน ความหนาว ความหิว กระหาย ความง่วงและบางอย่างก็ขาดความเพลิดเพลินเจริญใจ อดตาหลับขับตานอนวิธีทางการทำงาน เป็นอย่างนี้ จะต่างกันบ้างก็แต่จะมากหรือน้อยเท่านั้น เพราะฉะนั้น คนทำงานที่ดีจึงต้องมีความกล้าหาญคือกล้าที่จะเผชิญกับอุปสรรคดังกล่าวมานั้นเพื่อมุ่งทำงานให้สำเร็จ ความกล้าเผชิญอุปสรรคนั้นแหละ ที่เรียกว่า วิริยะ

จากข้อความข้างต้นนี้ สรุปได้ว่า วิริยะ หมายถึง การที่พระสงฆ์มีความขยันหมั่นเพียรในการทำงานด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ท้อถอย ไม่ทิ้งงาน ทำงานอย่างต่อเนื่อง

มีความอดสาหะพากเพียรที่จะทำงานด้วยความรู้สึกไม่ท้อถอยและสู้งานนั้นจนกว่าจะสำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

3. จิตตะ (Thoughtfulness)

พุทธทาสภิกขุ (2518: 90) ได้ให้ความหมายของจิตตะไว้ว่า จิตตะ เป็นคำเดียวกับคำว่าจิตใจ แต่จิตตะในอิทธิบาทไม่ได้หมายถึง จิตใจ แต่หมายถึง การที่ฝึกฝนเอาใจใส่อยู่แต่สิ่งนั้น

พระโสภณคณาจารย์ (2527 : 58) ได้ให้ความหมายของจิตตะไว้ว่า จิตตะ หมายถึง การเอาใจใส่ฝึกฝนในสิ่งนั้นไม่วางธุระ ซึ่งหมายความว่า บุคคลใช้ความเพียรพยายามทำงานในสิ่งที่ตนได้ปลูกฝังความพอใจ จะต้องเป็นความเพียรพยายามที่สืบต่อกันไป เอาใจใส่สนใจในเรื่องเหล่านั้น ไม่ทำงานแบบจับ ๆ จด ๆ หรือ ทิ้ง ๆ ขว้าง ๆ เมื่อเริ่มลงมือทำไปแล้วก็ทำการงานนั้นๆ จนสำเร็จ

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต 2543 : 844-845) ได้ให้ความหมายของจิตตะไว้ว่า จิตตะ หมายถึงความคิดจดจ่อหรือเอาใจใส่ฝึกฝน ได้แก่ความมีจิตผูกพัน จดจ่อ เผื่อคิดเรื่องนั้นใจอยู่กับงานนั้น ไม่ปล่อย ไม่ห่างไปไหน ถ้าจิตตะเป็นไปอย่างแรงกล้าในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรืองานอย่างใดอย่างหนึ่ง คนผู้นั้นจะไม่สนใจไม่รับรู้เรื่องอื่น ๆ ใครพูดอะไรเรื่องอื่น ๆ ไม่สนใจ แต่ถ้าพูดเรื่องนั้นจะสนใจเป็นพิเศษทันที บางทีจัดทำเรื่องงานนั้นอยู่ได้ทั้งวันทั้งคืนไม่เอาใจใส่ร่างกายการแต่งเนื้อแต่งตัวอะไรจะเกิดขึ้นก็ไม่สนใจเรื่องอื่นเกิดขึ้นใกล้ ๆ บางทีก็ไม่รู้ ทำจนลืมวันลืมคืนลืมกินลืมนอน ความมีใจจดจ่อฝึกฝนเช่นนี้ ย่อมนำไปสู่สมาธิเกิดขึ้น จิตจะแน่วแน่ แนบสนิทในกิจที่ทำมีกำลังมากเฉพาะสำหรับกิจนั้น

จากข้อความข้างต้นนี้ สรุปได้ว่า จิตตะ หมายถึง การที่พระสงฆ์เอาใจใส่ฝึกฝนต่อหน้าที่ ตั้งจิตตั้งใจทำงานด้วยความมุ่งมั่น ไม่ปล่อยจิตให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยและไม่ทอดทิ้งหรือเฉื่อยชาต่อกิจการเหล่านั้น มีการติดตามงานและทำงานนั้นอย่างต่อเนื่อง มีสมาธิในการทำงานนั้นและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดจดจ่อ

4. วิมังสา (Investigation)

พุทธทาสภิกขุ (2518 : 90) ได้ให้ความหมายของวิมังสาไว้ว่า วิมังสา คือสอดส่องอย่างละเอียดลออ อย่างเฝ้าเห็นอยู่เสมอ

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต 2543 : 845) ได้ให้ความหมายของวิมังสาไว้ว่า วิมังสา หมายถึงความสอบสวนไตร่ตรอง ได้แก่ การใช้ปัญญาพิจารณาหมั่นใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อที่ยังหยาบ เกินเลยบกพร่องหรือขัดข้องเป็นต้นในกิจที่ทำรู้จักทดลองและคิดค้นหาทางแก้ไขปรับปรุง ข้อนี้เป็นการใช้ปัญญาชักนำสมาธิ ซึ่งจะเห็นได้ไม่ยากคนมีวิมังสาชอบคิดค้นหาเหตุผล ชอบสอบสวนทดลอง เมื่อทำอะไร ก็คิดพิจารณาทดสอบไปการคิดหาเหตุผลและ

สอบสวนทดลองอย่างนี้ย่อมช่วยรวมจิตใจให้คอยกำหนดและติดตามเรื่องที่พิจารณาอย่างติดใจตลอดเวลา เป็นเหตุให้จิตแน่วแน่แล่นดังไปกับเรื่องที่พิจารณาไม่ฟุ้งซ่าน ไม่วอกแวกและมีกำลัง

ปิ่น มุกกันต์ (2502 : 45) ได้ให้ความหมายของวิมังสาไว้ว่า วิมังสา คือความพินิจพิเคราะห์หรือการเข้าใจทำงานด้วยปัญญาด้วยสมองคิด ไม่ใช่สักแต่ว่าทำใครที่ทำงานโดยปราศจากปัญญาแล้วงานนั้นก็จะสำเร็จได้ยาก หรือคนที่ทำงานโดยไม่ใช้ปัญญาไปทำงานก็ไม่รู้จักเสร็จ จนตนเองต้องกลายเป็นทาสของงาน ดังนั้นงานทุกอย่างจึงต้องเข้าใจทำจึงจะสำเร็จด้วยดี

จากข้อความข้างต้นนี้ สรุปได้ว่า วิมังสา หมายถึง การที่พระสงฆ์ได้ใคร่ครวญหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบ ข้อควรปรับปรุงในการทำงาน มีการวางแผนและประเมินผลการทำงาน คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เพื่อนำไปใช้ในการทำงานครั้งต่อไป

จากความหมายของอิทธิบาท 4 ข้างต้นผู้วิจัยนำมาเป็นตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้ อิทธิบาท 4 จึงหมายถึง คุณลักษณะของพระสงฆ์ที่ช่วยให้การปฏิบัติงานได้ผลสำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอิทธิบาท 4

อิทธิบาท 4 ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นสิ่งที่เกี่ยวพันกัน และมักมาด้วยกัน เช่น เกิดฉันทะ มีใจรักแล้วก็ทำให้พากเพียร เมื่อพากเพียรก็เอาใจจดจ่อใฝ่ใจอยู่เสมอและเปิดช่องให้ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ การประกอบการทำงานใด ๆ ก็ตาม เมื่อต้องการให้กิจการงานนั้นดำเนินไปอย่างได้ผลดีก็พึงปลูกเร้าและชักจูงอิทธิบาท 4 อย่างนี้ ให้เกิดเป็นองค์ธรรมเด่นขึ้นมา การดำรงตนอยู่ในหลักอิทธิบาท 4 เป็นคุณลักษณะที่สามารถทำให้บุคคลปฏิบัติงานให้ได้ผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งมีงานวิจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของอิทธิบาท 4 ดังต่อไปนี้

พระมหาสอนประจันต์ เสียงเย็น (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาจิตใจประชาชนของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดมุกดาหาร พบว่า อิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนายการปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาจิตใจประชาชน ได้ร้อยละ 28.1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

พระมหาสมคิด โครธา (2547: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้อิทธิบาท 4 ในการเรียนของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีการใช้อิทธิบาท 4 ในการเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต่ำ มีการใช้อิทธิบาท 4 ในการเรียนด้านวิริยะ ด้านจิตตะและด้านวิมังสาแตกต่างกับพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูงและระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 ส่วนด้านนันทะ พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลาง มีการใช้อิทธิบาท 4 ในการเรียนแตกต่างกับพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สันติชัย หนูทอง (2544: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีผลต่อการทำงานของตำรวจสายตรวจ ที่ยึดหลักอุดมคติตำรวจ กองบังคับการตำรวจนครบาล 6 พบว่า อิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์กับการทำงาน ที่ยึดมั่นอุดมคติตำรวจ 9 ข้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการทบทวนแนวคิด วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า อิทธิบาท 4 เป็นคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จหรือทางแห่งความสำเร็จในการเรียน การทำงาน หรือการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยคาดว่า การที่พระสงฆ์ปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท 4 น่าจะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติด จึงได้นำมาเป็นปัจจัยหนึ่งในการศึกษาครั้งนี้

แนวคิดเกี่ยวกับแรงสนับสนุนทางสังคม

1. ความหมายของแรงสนับสนุนทางสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับแรงสนับสนุนทางสังคมหรือการสนับสนุนทางสังคม ได้รับความสนใจอย่างมาก เพราะแรงสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลทำให้บุคคลได้มีกำลังใจในการดำเนินกิจกรรมหรือทำพฤติกรรมต่างๆ ได้อย่างไม่ลำบาก แรงสนับสนุนทางสังคม (Social support) ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายทัศนะ ดังนี้

ไวส์ (Weiss 1974, อ้างถึงในพระมหานรชาติ แก้วประสิทธิ์ 2544 : 71) ได้ให้ความหมายไว้ว่า แรงสนับสนุนทางสังคม หมายถึงความรู้สึกอึดใจหรือพึงพอใจต่อความต้องการซึ่งเกิดจากสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในสังคม ซึ่งประกอบด้วยความรักใคร่ผูกพัน ใกล้ชิดสนิทสนม การรับรู้ว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การได้รับการยอมรับและช่วยเหลือจากผู้อื่น การได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่า และการได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ

คอบบ์ (Cobb 1976 : 334) อธิบายความหมายของคำว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นสิ่งที่จำเป็นตลอดช่วงชีวิตทำให้บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กันซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเป็นการสื่อสารที่ให้ผลในทางบวก ซึ่งการสนับสนุนทางสังคมทำให้บุคคลมีความรู้สึกว่าคุณค่า

ทอยท์ส (Thoits 1982, อ้างถึงใน สุมาลี ว่องเจริญกุล 2540 : 43) การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลในเครือข่ายของสังคมได้รับความช่วยเหลือด้านอารมณ์ สังคม

สิ่งของข้อมูลข่าวสาร ซึ่งการช่วยเหลือนี้จะให้บุคคลสามารถเผชิญและตอบสนองต่อความเจ็บป่วยหรือความเครียดได้ในระยะเวลาที่รวดเร็วขึ้น

แคปแลน (Caplan 1967 : 39-42) ได้ให้นิยามของแรงสนับสนุนทางสังคมไว้ว่า แรงสนับสนุนทางสังคมหมายถึง สิ่งที่บุคคลได้รับโดยตรงจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคล อาจเป็นด้านข่าวสาร เงิน กำลังงาน หรือทางด้านอารมณ์ ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้ผู้รับไปสู่เป้าหมายที่ผู้รับต้องการ

พิลิสุก (Pilisuk 1982 : 20) กล่าวว่า แรงสนับสนุนทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างคน ไม่เฉพาะแต่ความช่วยเหลือทางด้านวัตถุและความมั่นคงทางอารมณ์เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการที่บุคคลรู้สึกว่าคุณเองได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของผู้อื่นด้วย

บุญเยี่ยม ตระกูลวงษ์ (2538 ,อ้างถึงใน รตสุคนธ์ พิไชยแพทย์ 2543 :32) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสนับสนุนทางสังคม หมายถึงสิ่งที่ผู้ให้บริหารสนับสนุนซึ่งอาจเป็นบุคคลหรือกลุ่ม เช่น บุคคลในครอบครัว ได้แก่สามี ญาติ พี่ น้อง เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงานหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูลและข่าวสาร วัสดุสิ่งของหรือการสนับสนุนทางจิตใจแก่ผู้รับแรงสนับสนุนและมีผลให้ผู้รับปฏิบัติไปในทิศทางที่ผู้รับต้องการ

พระมหานราธิป แก้วประสิทธิ์ (2544 : 72) กล่าวว่า การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การได้รับการช่วยเหลือเกื้อกูลในเรื่องของความพึงพอใจ การยอมรับนับถือ ความหวังใยการกระตุ้นเตือน การได้รับคำปรึกษาแนะนำ ชี้นำ การได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ รวมถึงการได้รับความช่วยเหลือทางด้านแรงงาน เงิน เวลา จากระบบสนับสนุนทางสังคมต่างๆ เช่น ครอบครัว บิดามารดา กลุ่มเพื่อน นักบวช เป็นต้น

สรุปได้ว่า แรงสนับสนุนทางสังคม หมายถึง สิ่งที่บุคคลได้รับจากบุคคลอื่นหรือกลุ่มบุคคล เช่น ข่าวสาร เงิน กำลังงาน กำลังใจ การยอมรับ การช่วยเหลือ ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้ผู้รับไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ และทำให้เกิดความผูกพันระหว่างบุคคลในสังคม แรงสนับสนุนทางสังคมในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง การที่พระสงฆ์ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากแหล่งสนับสนุนทางสังคมประกอบด้วย คณะสงฆ์ ชุมชน และหน่วยงานของรัฐ

2. องค์ประกอบของแรงสนับสนุนทางสังคม

หลักการที่สำคัญของแรงสนับสนุนทางสังคม (ขวัญใจ พิมพิมล 2543:66-67) จะประกอบด้วยสิ่งสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. จะต้องมีการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ให้และผู้รับบริการสนับสนุน

2. ลักษณะของการติดต่อสัมพันธ์นั้นจะต้องประกอบด้วยข้อมูลข่าวสารที่มีลักษณะทำให้ผู้รับเชื่อว่ามีคนเอาใจใส่ มีความรักและความหวังดีในตัวเขาอย่างจริงจัง

3. ข้อมูลข่าวสารที่มีลักษณะที่เชื่อว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีประโยชน์ต่อสังคม

4. ปัจจัยนำเข้าของแรงสนับสนุนทางสังคมอาจจะอยู่ในรูปของข่าวสารวัตถุสิ่งของหรือทางด้านจิตใจการตอบสนองทางสังคม

5. จะต้องช่วยให้ผู้รับได้รับบรรลุถึงจุดหมายที่เขาต้องการ

สอดคล้องกับบุญเยี่ยม ตรีคุณวงศ์ 2528 ,อ้างถึงในเปรมฤดี เจริญพร 2542 : 40 - 41) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของแรงสนับสนุนทางสังคมไว้ดังนี้

1. จะต้องมีการติดต่อสื่อสารระหว่าง "ผู้ให้" และ "ผู้รับ" การสนับสนุน

2. ลักษณะการติดต่อสัมพันธ์นั้นจะต้องประกอบด้วย

2.1 ข้อมูลข่าวสารที่มีลักษณะทำให้ "ผู้รับ" เชื่อว่ามีคนเอาใจใส่ มีความรัก ความหวังดีในตนอย่างจริงจัง

2.2 ข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นข่าวสารที่มีลักษณะทำให้ "ผู้รับ" รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และเป็นที่ยอมรับในสังคม

2.3 ข้อมูลข่าวสารที่มีลักษณะ "ผู้รับ" เชื่อว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและมีประโยชน์แก่สังคม

3. ปัจจัยนำเข้าของการสนับสนุนทางสังคม อาจอยู่ในรูปของข้อมูลข่าวสาร วัตถุสิ่งของหรือทางด้านจิตใจ

4. จะต้องช่วยให้ "ผู้รับ" ได้รับบรรลุถึงจุดหมายที่ต้องการ

3. ประเภทของแรงสนับสนุนทางสังคม

คาห์น (Kahn 1979 : 85, อ้างถึงใน รสสุคนธ์ พิไชยแพทย์ 2543 : 34) แบ่งการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 3 ชนิด คือ

1. ความผูกพันด้านอารมณ์และความคิด (Affirmation) เป็นการแสดงออกถึงอารมณ์ในทางบวกของบุคคลหนึ่ง ซึ่งจะแสดงออกมาในรูปของความผูกพัน การยอมรับ การเคารพ หรือด้วยความรัก

2. การยืนยันและรับรองพฤติกรรมของกันและกัน (Affirmation) เป็นการแสดงออกถึงการเห็นด้วย การยอมรับในความถูกต้องเหมาะสมทั้งในการกระทำและความคิดของบุคคล

3. การให้การช่วยเหลือ (Aid) เป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อบุคคลอื่นโดยการให้สิ่งของหรือช่วยเหลือโดยตรง การช่วยอาจจะเป็นวัตถุ เงินทอง ข้อมูล ข่าวสารหรือเวลา

ทอยส์ (Thoits 1982, อ้างถึงใน รศสุคนธ์ พิไชยแพทย 2543 : 35) แบ่งการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 3 ชนิด คือ

1. การสนับสนุนด้านเครื่องมือ (Instrumental Aid) หมายถึง การได้รับความช่วยเหลือด้านแรงงาน วัสดุอุปกรณ์ สิ่งของ เงินทอง ที่จะทำให้อุบัติการณ์ได้รับนั้นสามารถดำรงบทบาทหรือหน้าที่รับผิดชอบได้ปกติ

2. การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร (Informational Aid) หมายถึง การได้รับข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งคำแนะนำและการป้องกัน

3. การได้รับการสนับสนุนด้านอารมณ์และสังคม (Socioemotional Aid) หมายถึง การได้รับความรักการดูแลเอาใจใส่ การได้รับการยอมรับเห็นคุณค่าและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

ไวส์ (Weiss 1987, อ้างถึงใน พระมหานราธิป แก้วประสิทธิ์ 2544 : 74) แบ่งการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 5 ชนิด คือ

1. การได้รับความรักใคร่ ผูกพันและใกล้ชิดสนิทสนม (Attachment) เป็นสัมพันธ์ภาพแห่งความใกล้ชิด ทำให้อุบัติการณ์เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคนรักและเอาใจใส่เกิดความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย

2. การรับรู้ว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Social integration) เกิดจากการที่บุคคลมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมทำให้เกิดการแบ่งปันแลกเปลี่ยนในด้านความคิดกำลังใจ และกำลังคนเพื่อช่วยเหลือกันตามโอกาสอันควร เกิดความห่วงใยและเข้าใจกัน ถ้าขาดความสัมพันธ์กันจะทำให้อุบัติการณ์เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยว ขาดเพื่อนขาดผู้เห็นใจ ขาดที่ปรึกษาและเป็นผลทำให้เกิดความเบื่อหน่ายต่อการมีชีวิตอยู่ขาดกำลังใจและสิ้นหวัง

3. การได้มีโอกาสเลี้ยงดู หรือให้ความช่วยเหลือผู้อื่น (Opportunity for nurturance) หมายถึง การที่บุคคลมีความผูกพันกับบุคคลอื่นที่ดีกว่า ซึ่งบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อการเจริญเติบโต หรือความสุขสบาย ทำให้อุบัติการณ์เป็นที่ต้องการของบุคคลอื่นและผู้อื่นพึ่งพาได้

4. การรับรู้ถึงการมีคุณค่าในตนเอง (Reassurance of worth) เป็นการได้รับการยอมรับเมื่อบุคคลมีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่าตนเองมีความสามารถและเป็นข้อมูลที่ทำให้อุบัติการณ์ทราบว่าเขามีคุณค่าและได้รับการยอมรับนับถือ

5. ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ (Assistances) ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสารคำแนะนำ การสนับสนุนด้านอารมณ์และการช่วยเหลือด้านวัตถุสิ่งของเพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาและเผชิญภาวะเครียดของชีวิต

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การได้รับการสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การได้รับความสนับสนุนเกื้อกูลในเรื่องต่าง ๆ ทั้งที่เป็นวัตถุประสงค์ของ ข้อมูลข่าวสาร อารมณ์ สังคม เช่น การยอมรับ ความห่วงใย การได้รับการปรึกษา ข้อมูลข่าวสาร การให้การศึกษา เวลา เป็นต้น ทำให้เกิดความผูกพัน เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือพึงพอใจต่อความต้องการซึ่งเกิดจากสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในสังคม อันจะมีผลให้ผู้รับการสนับสนุนสามารถทำหน้าที่ของตนและของส่วนรวมได้อย่างเหมาะสม ไม่ลำบาก ตลอดถึงสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ตนต้องการ

4. แหล่งของแรงสนับสนุนทางสังคม

นักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นเกี่ยวกับแหล่งความช่วยเหลือที่คล้ายคลึงกันไว้ ดังนี้
จริยาวัตร คมพยัคฆ์ (2531 : 99, อ้างถึงใน เปรมฤดี เจริญพร 2542 : 41) กล่าวถึงแหล่งสนับสนุนทางสังคม โดยแบ่งตามกลุ่มสังคมออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. กลุ่มสังคมปฐมภูมิ ได้แก่ ครอบครัว ญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้าน
2. กลุ่มสังคมทุติยภูมิ ได้แก่ เพื่อนร่วมงาน กลุ่มวิชาชีพและกลุ่มสังคมอื่น ๆ

เพนเดอร์ (Pender 1996 : 257- 259, อ้างถึงใน เปรมฤดี เจริญพร 2542 : 42) ได้แบ่งแหล่งสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. กลุ่มที่มีความผูกพันตามธรรมชาติ (Natural support group) ได้แก่ ครอบครัว ซึ่งเป็นกลุ่มการสนับสนุนทางสังคมระดับปฐมภูมิ ครอบครัวที่มีการสนับสนุนทางสังคมที่เหมาะสมนั้น สมาชิกในครอบครัวต้องรับรู้ถึงความต้องการซึ่งกันและกัน มีการติดต่อสื่อสารภายในครอบครัวที่มีประสิทธิภาพ มีความนับถือหรือการยอมรับความต้องการของส่วนร่วม และมีการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2. กลุ่มเพื่อน (Peer support system) ประกอบด้วย กลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่อย่างไม่เป็นทางการ โดยกลุ่มเพื่อนนี้เคยได้รับประสบการณ์ที่มีผลกระทบรุนแรงในชีวิต และประสบความสำเร็จในการปรับตัวและมีพัฒนาการในทางที่ดีขึ้น ทำให้คนกลุ่มนี้มีความเข้าใจอย่างซาบซึ้งเกิดขึ้นในตนเอง จึงสามารถให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาในส่วนที่คล้ายประสบการณ์ที่เขาเคยประสบมา

3. กลุ่มองค์กรทางศาสนา (Organized religious system) เช่น บุคคลที่โบสถ์หรือกลุ่มองค์กรศาสนาอื่น ๆ ที่มีการพบปะในสถานที่ที่ทางกลุ่มศาสนานั้น ๆ จัดไว้ให้ เพื่อให้การช่วยเหลือสนับสนุนบุคคลในศาสนานั้น ๆ แบ่งปันความรู้สึกร่วมกัน ความเชื่อเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายในชีวิตธรรมเนียมปฏิบัติเกี่ยวกับพิธีสักการบูชาทางศาสนา แนวทางการดำเนินชีวิต และให้การช่วยเหลือสนับสนุน เพื่อให้บุคคลบรรลุถึงการมีสุขภาพและสุขภาพจิตดี

4. กลุ่มองค์กรที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งเป็นกลุ่มผู้ให้การดูแล หรือผู้ช่วยเหลือในวิชาชีพ (Organized System of Caregiving of Helping Professional) ได้แก่ กลุ่มผู้ดูแลสุขภาพ ผู้ช่วยเหลือที่มีทักษะเฉพาะด้านและการบริการที่เสนอให้แก่ผู้ป่วย บุคคลจะแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมจากกลุ่มนี้ ก็ต่อเมื่อได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวและเพื่อนไม่เพียงพอหรือการสนับสนุนนั้นไม่ได้ผลหรืออาจถูกใช้ไปหมดแล้ว ซึ่งกลุ่มบุคคลในวิชาชีพด้านสุขภาพนี้จะเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนในส่วนที่ขาดหรือพร่องนี้ได้

จากแนวคิดแหล่งสนับสนุนทางสังคมดังกล่าว พอสรุปได้ว่า แหล่งสนับสนุนทางสังคม หมายถึง กลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่ให้การช่วยเหลือบุคคลให้สามารถดำเนินชีวิตหรือปฏิบัติกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ ไม่ติดขัด เป็นการให้ความช่วยเหลือทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งแหล่งสนับสนุนทางสังคมของพระสงฆ์ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ

5. ระดับของแรงสนับสนุนทางสังคม

กอทท์ลิบ (Gottlieb 1985 : 5 – 22, อ้างถึงใน ขวัญใจ พิมพ์มณฑล 2543 : 69 –70) ได้แบ่งระดับของการสนับสนุนทางสังคมเป็น 3 ระดับ ดังต่อไปนี้คือ

1. ระดับมหภาคหรือระดับกว้าง (Macro Level) เป็นการพิจารณาถึงการเข้าร่วมในสังคม โดยดูจากลักษณะต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์กับสถาบันในสังคม การเข้าร่วมกลุ่มต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจ การดำเนินชีวิตแบบไม่เป็นทางการในชุมชน

2. ระดับกลางหรือระดับกลุ่ม (Mezzo Level) เป็นความสัมพันธ์ในระดับที่เฉพาะเจาะจงลงไปถึงกลุ่มบุคคลที่มีการติดต่อกัน เช่น กลุ่มเพื่อนใกล้ชิด เป็นต้น

3. ระดับจุลภาคหรือระดับเล็ก (Micro Level) เป็นระดับความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดเพราะเชื่อว่า สิ่งสำคัญของการสนับสนุนทางสังคมมาจากการให้การสนับสนุนทางอารมณ์อย่างลึกซึ้ง ผู้ที่ให้การสนับสนุนมีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่ทำได้ เช่น สามิภรรยา หรือคนรัก บิดามารดา เป็นต้น

การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์

1. บทบาทของคณะสงฆ์ต่อการช่วยเหลือเกื้อกูลพระสงฆ์

คณะสงฆ์ คือ กลุ่มบุคคลากรทางพุทธศาสนาครอบคลุมถึง พระภิกษุที่มีตำแหน่งและไม่ มีตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ สามเณรที่พำนักอยู่ในวัด ซึ่งกลุ่มบุคคลากรดังกล่าว มีความ

เกี่ยวข้องและปฏิสัมพันธ์กันแบบกัลยาณมิตร โดยการให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การให้คำปรึกษา ให้ความรู้ ฝึกทักษะ ให้การยอมรับ ตลอดจนการให้งบประมาณเพื่อการใช้จ่ายในการดำเนินการ

การปกครองของคณะสงฆ์ ได้แยกออกจากการปกครองทางบ้านเมือง โดยมีมหาเถรสมาคมเป็นองค์กรบริหารสูงสุด มีสมเด็จพระสังฆราชเป็นประธาน และเป็นพระประมุขของคณะสงฆ์ไทย มีพระสังฆาธิการระดับต่าง ๆ ทำหน้าที่ในการปกครองตามอำนาจหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย เช่น เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส เป็นต้น ซึ่งท่านที่มีตำแหน่งหน้าที่ในการปกครองดังกล่าว นอกจากจะทำบทบาทด้านการพัฒนาจิตใจประชาชนเหมือนกับพระสงฆ์ทั่วไปแล้วยังต้องให้การสนับสนุนช่วยเหลือพระภิกษุหรือสามเณรที่อยู่ในการปกครองของตนด้วย

บุคคลที่ให้การสนับสนุนทางคณะสงฆ์แก่พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ในการป้องกันปัญหา ยาเสพติด ประกอบด้วย

1. พระภิกษุสามเณรที่อยู่ในการปกครองของพระสงฆ์ โดยให้การสนับสนุนในด้านการร่วมมือ ร่วมปฏิบัติในการป้องกันปัญหา ยาเสพติด

2. เพื่อนภิกษุ ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการป้องกันปัญหา ยาเสพติด โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานร่วมกัน ให้คำแนะนำที่ปรึกษา ให้กำลังใจและแนวทางในการดำเนินการรวมถึงการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. พระสังฆาธิการที่เป็นผู้ปกครองทุกระดับให้การสนับสนุนทางด้านการให้ความรู้ ทักษะ ในการมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันปัญหา ยาเสพติด เช่น จัดอบรมสัมมนาให้ความรู้ให้ข้อมูล ข่าวสาร ประสานงานกับหน่วยงานที่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ เป็นที่ปรึกษา และสนับสนุน ด้านงบประมาณ เป็นต้น

นอกจากการให้การสนับสนุนตามที่กล่าวแล้ว การให้การสนับสนุนที่สำคัญอย่างยิ่งคือการให้การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ ซึ่งการให้การยอมรับและยกย่องให้ปรากฏในหมู่คณะ และสังคม เป็นการให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน หลักธรรมที่แสดงให้เห็นถึงคุณธรรมที่พระสงฆ์ต้องปฏิบัติต่อกันและกัน หลักสารณียธรรม 6 ประการ ซึ่งได้มีผู้อธิบายไว้ดังนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) 2543 : 233 -235 อธิบายไว้ว่า สารณียธรรม 6 หมายถึง ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งการระลึกลึถึงกัน, ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกลึถึงกัน, หลักการอยู่ร่วมกัน (Saraniyadhamma : states of conciliation ; virtues for fraternal living) สารณียธรรมก็ใช้ คือ

1. เมตตาทายกรรม หมายถึง ตั้งเมตตาทายกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ช่วยเหลือกิจการของผู้อื่นด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง

2. เมตตาวชิกรรม หมายถึงตั้งเมตตาวชิกรรมในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดีกล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง

3. เมตตามโนกรรม หมายถึงตั้งเมตตามโนกรรม ในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี มีสีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน

4. สาธารณโภกิ หรือ อปปฏิวิภัตตโภกิ หมายถึง ได้ของสิ่งใดมาก็แบ่งปันกัน คือเมื่อได้สิ่งใดมาโดยชอบธรรมแม้เป็นของเล็กของน้อยก็ไม่หวงไว้ผู้เดียวนำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่าย ให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน

5. สีสสามัญญตา หมายถึงมีศีลบริสุทธิเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือมีความประพฤติสุจริตดีงามถูกต้องตามระเบียบวินัยไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจของหมู่คณะ

6. ทิฐิสสามัญญตา หมายถึง มีทิฐิดีงามเสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือมีความเห็นชอบร่วมกันในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้นสิ้นทุกข์หรือขจัดปัญหา

สรุป การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ หมายถึง การที่พระเถระระดับสูง เพื่อนพระสงฆ์และสามเณรภายในวัดได้ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติด ให้กำลังใจ ชื่นชม ยกย่อง ยอมรับในความสามารถ เปิดโอกาสให้ได้รับการพัฒนาตนเองในด้านความรู้ความสามารถและให้การช่วยเหลือด้านสถานที่วัสดุสิ่งของงบประมาณ บุคลากร แก่พระสงฆ์ที่ปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติด ซึ่งมีงานวิจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการได้รับแรงสนับสนุนจากคณะสงฆ์ ดังจะได้อธิบายตาม

งานวิจัยเกี่ยวข้องกับการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์

การให้ความช่วยเหลือพระสงฆ์ที่ปฏิบัติหน้าที่โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้กำลังใจ ยกย่อง ชื่นชม เคารพ นับถือ ยอมรับในความสามารถและให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน จากพระเถระระดับสูง เพื่อนพระสงฆ์และสามเณรภายในวัด มีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งมีงานวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม ดังนี้

ไพโรจน์ แบนมาก (2543:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาบทบาทของครูในการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า การได้รับแรงสนับสนุนทาง

สังคมจากผู้บังคับบัญชา มีผลต่อบทบาทของครูในการป้องกันปัญหายาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พิทยา สุทธิธรรม (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในเขตกองบังคับการตำรวจนครบาล 7 ถึง 9 พบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาแตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการทำงานที่แตกต่างกัน

พระมหานราธิป แก้วประสิทธิ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตวิทยาและสังคมที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจอุปสมบทเป็นภิกษุของสามเณรในเขตภาคกลาง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นสามเณรอายุระหว่าง 13 - 20 ปี ที่จำพรรษาอยู่ตามวัดในเขตภาคกลาง จำนวน 384 รูป ในส่วนของตัวแปรที่เป็นแรงสนับสนุนทางสังคม ผลการศึกษาพบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมจากพระสงฆ์ ความศรัทธาในพระรัตนตรัย แรงสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว การปฏิบัติตนขณะเป็นสามเณร และแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนสามเณร เป็นปัจจัยทางจิตวิทยาและสังคมที่สามารถทำนายความตั้งใจอุปสมบทเป็นภิกษุของสามเณรได้ร้อยละ 52.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากการทบทวนแนวคิด วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ โดยการให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติด ให้กำลังใจ ชื่นชม ยกย่อง ยอมรับในความสามารถ เปิดโอกาสให้ได้รับการพัฒนาตนเองในด้านความรู้ความสามารถและให้การช่วยเหลือด้านสถานที่ วัสดุสิ่งของงบประมาณ บุคลากร แก่พระสงฆ์ที่ปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติด อย่างเพียงพอและเหมาะสม น่าจะมีอิทธิพลต่อบทบาทการป้องกันปัญหายาเสพติดได้

การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน

พุทธศาสนิกชนมีหน้าที่ศึกษาหาความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมปฏิบัติตนเพื่อเผยแผ่และทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนตลอดจนปกป้องพระพุทธศาสนาไม่ให้เสื่อมทรามลง ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทยนับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งเรียกว่า “พุทธศาสนิกชน”

1. อุบาสกธรรมกับหน้าที่ชาวพุทธ

ชาวพุทธหรือพุทธศาสนิกชน คือผู้ดำเนินชีวิตไปตามแนวทางที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้โดยนับถือพระรัตนตรัยเป็นธรรมนุญชีวิต ซึ่งถือว่าเป็นคุณสมบัติเบื้องต้นของการเป็นชาว

พุทธ อุบาสกเป็นผู้อุปถัมภ์บำรุงพระสงฆ์และพระศาสนา อุบาสกธรรม 7 ประการ แสดงให้เห็นหน้าที่ของชาวพุทธในฐานะอุบาสก คือ

1. หมั่นไปวัดพบปะกับพระสงฆ์ผู้ทรงศีล ทรงคุณ ธรรม ความรู้
2. หมั่นฟังธรรม ศึกษาค้นคว้าหาความรู้หลักความจริงและสิ่งที่ดีงาม เป็นประโยชน์
3. ฝึกตนเองให้มีระเบียบวินัย มีศีล ประพฤติสิ่งดีงามยิ่ง ๆ ขึ้นไป
4. สร้างความรู้สึกลึกซึ้ง มีความเลื่อมใสต่อพระสงฆ์ทั่วไปทั้งหมด
5. ฟังธรรมเล่าเรียนคำสอนด้วยจิตใจเป็นกุศลตั้งใจนำมาประพฤติปฏิบัติไม่มัวแต่จะหา

แง่ดีเดียนขัดแย้ง

6. ไม่แสวงหาเขตบุญนอกหลักพระพุทธศาสนา
7. เอาใจใส่ชวนช่วยทำนุบำรุงส่งเสริมพระพุทธศาสนา

หลักธรรมข้อ 1,2,5 คือหน้าที่ศึกษาหาความรู้ ข้อ 3,4,6 คือการปฏิบัติธรรม ข้อ 7 คือการปกป้องพระพุทธศาสนา (ปรีชา ช่างขวัญยืนและวิจิตร เกิดวิศิษฐ์ 2545:58)

จากอุบาสกธรรมกับหน้าที่ชาวพุทธข้างต้น สรุปได้ว่า ชาวพุทธที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะการทำนุบำรุงช่วยเหลือเกื้อกูลพระสงฆ์ภายในวัดให้มีความสะดวกในการปฏิบัติกิจของสงฆ์ตามสมณภาวะ

2. บทบาทของชุมชนต่อการช่วยเหลือเกื้อกูลพระสงฆ์

เกี่ยวกับบทบาทของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเกื้อกูลพระสงฆ์ในการปฏิบัติศาสนกิจได้มีผู้กล่าวไว้ ดังนี้

สุวิทย์ ยิงวรพันธ์ (2512 : 56) กล่าวว่า ประชาชนหรือคนในชุมชนเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนา เนื่องจากคนในชุมชนเป็นเจ้าของชุมชน การพัฒนาที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนคนในชุมชนต้องให้ความร่วมมือ การพัฒนาชุมชนเป็นขบวนการที่มุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น โดยความร่วมมือของประชาชนควรจะเป็นความคิดริเริ่มของประชาชนเองด้วย แต่ถ้าประชาชนไม่รู้จักริเริ่มก็ให้ใช้เทคนิคกระตุ้นเตือนให้ความคิดริเริ่มนั้นเกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ขบวนการนี้ได้รับการตอบสนองจากประชาชนด้วยความกระตือรือร้นอย่างจริงจัง

ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2527: 73) กล่าวว่า พระสงฆ์ที่เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน จำต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชนในการพัฒนาทั้งในส่วนของร่างกายและงบประมาณ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาที่สำคัญ คือ

1. การวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของชุมชนหรือของกลุ่ม
2. การกำหนดแนวทางการดำเนินการให้บรรลุผลในการแก้ปัญหาหรือบรรลุเป้าหมาย

3. การระดมทรัพยากรทั้งในและนอกชุมชน
4. การปฏิบัติกรตามแผนที่กำหนดไว้
5. การควบคุมติดตามและการประเมินผล
6. การจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างยุติธรรม

เนื่องจากประชาชนคนไทยได้ให้ความเคารพนับถือพระสงฆ์เป็นอย่างมาก เพราะวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ตั้งแต่เกิดจนถึงตาย ล้วนแต่มีความเกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางการปฏิบัติกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันก็มีพระสงฆ์เป็นผู้ให้คำแนะนำสั่งสอนให้คนในชุมชนปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา การที่พระสงฆ์สามารถปฏิบัติศาสนกิจด้านการป้องกันปัญหาอาชญากรรมได้ผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการสนับสนุนจากคนในชุมชนที่พระสงฆ์พำนักอยู่ ซึ่งมีพุทธพจน์ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับชาวบ้านไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย พราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลายเป็นผู้บำรุงอุปถัมภ์เธอทั้งหลาย ด้วยจีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัชบริวาร ชื่อว่าเป็นผู้มีอุปการะมากแก่เธอทั้งหลาย ชื่อที่เธอทั้งหลายแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลางและมีความงามในที่สุด พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ ประกาศพรหมจรรย์ บริสุทธบริบูรณ์ ครบถ้วนแก่พราหมณ์และคฤหบดีเหล่านั้น ชื่อว่าเธอทั้งหลายก็มีอุปการะมากแก่พราหมณ์และคฤหบดีทั้งหลาย ภิกษุทั้งหลาย คฤหัสถ์และบรรพชิตต่างพึงพาอาศัยกันและกันอยู่ ประพฤติพรหมจรรย์เพื่อต้องการสละโอชะออกให้ได้ เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบ ด้วยประการดังกล่าวนี้” (พระไตรปิฎก 2539 : 25 : 486) จากพุทธพจน์ดังกล่าว จะเห็นว่าพระสงฆ์มีความเป็นอยู่ด้วยการอนุเคราะห์ ปัจจัย 4 จากชาวบ้าน ขณะเดียวกันบทบาทของพระสงฆ์ก็คือการอบรมสั่งสอนให้ชาวบ้านตั้งมั่นอยู่ในคุณงามความดี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน

พระอวยชัย อินศรีเมือง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณี วัดในเขตอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม” จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนในเขตอำเภอ บรบือทั้ง 5 วัด ให้ความร่วมมือกับวัดในการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีเป็นอย่างดี เข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพุทธศาสนา และวันสำคัญทางราชการ มีการดูแลอาคารสถานที่ของวัด ซึ่งเป็นสมบัติของส่วนรวม มีการส่งบุตรหลานเข้าบรรพชา และอุปสมบทอยู่เป็นประจำทุกปี มีการรักษาศิลปในเทศกาลเข้าพรรษา และชุมชนเข้าร่วมพัฒนาวัดในรูปของคณะกรรมการวัด

จากการทบทวนแนวคิด วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน โดยการที่ประชาชนในชุมชนได้ให้การเกื้อกูล อุปถัมภ์บำรุง พระสงฆ์ด้วยปัจจัย 4 ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม ชื่นชมยกย่อง ให้กำลังใจในการปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติด มีความเคารพนับถือยอมรับในข้อเสนอแนะสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร วัตถุประสงค์ของและงบประมาณการป้องกันยาเสพติด อย่างเพียงพอและเหมาะสม น่าจะมีอิทธิพลต่อบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดได้

การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ

1. บทบาทของหน่วยงานของรัฐต่อการช่วยเหลือเกื้อกูลพระสงฆ์

หน่วยงานของรัฐในที่นี้ หมายถึง หน่วยงานที่อยู่ในการควบคุมดูแลของรัฐบาลหรือเป็นหน่วยงานในส่วนของส่วนราชการที่ได้รับมอบหมายให้ควบคุมดูแลและสนับสนุนส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนา หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับพระสงฆ์โดยตรง คือ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กรมการศาสนา สำนักงานนายกรัฐมนตรีนอกจากนี้ยังมีหน่วยงานราชการอื่นที่ไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรง แต่ให้การสนับสนุนให้ความช่วยเหลือแก่พระสงฆ์ในการปฏิบัติศาสนกิจโดยการ ให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้และทักษะในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดทั้งความสะดวกในงบประมาณการใช้จ่ายให้เหมาะสมแก่การปฏิบัติกิจกรรมแต่ละกิจกรรม

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม มีภารกิจเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐด้านศาสนา โดยการทำนุบำรุง ส่งเสริมและให้ความอุปถัมภ์คุ้มครองกิจการด้านพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ ที่ทางราชการรับรอง ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาความรู้คู่คุณธรรม ส่งเสริมความเข้าใจอันดี และสร้างความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งดำเนินการเพื่อให้คนไทยนำหลักธรรมของศาสนาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เป็นคนดีมีคุณธรรม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา กรมการศาสนา มีหน้าที่ในการทำนุบำรุงและส่งเสริมพระพุทธศาสนา โดยดำเนินงานเพื่อสนองงานคณะสงฆ์ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการและด้านการสาธารณสงเคราะห์ ตลอดจนการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ ให้การอุปถัมภ์และคุ้มครองศาสนาอื่นที่ทางราชการรับรอง ได้แก่ ศาสนาอิสลาม คริสต์ พราหมณ์-ฮินดู และซิกข์ (กรมการศาสนา : รายงานการศาสนา 2544 : 51) ส่วนที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา กรมการศาสนายังได้อุปถัมภ์พระภิกษุที่ได้รับแต่งตั้ง หรือพระภิกษุผู้ปฏิบัติหน้าที่พิเศษตามที่กำหนดไว้ในบัญชีอัตรานิตยภัต ที่กรมการศาสนาได้ขอทำการตกลงกับทางกระทรวงการคลัง และคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติแล้ว การเบิกจ่าย

นิตยภัตยึดถือตามระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยการเบิกจ่ายนิตยภัต พ.ศ. 2542 ถวายแต่พระสมณศักดิ์ พระสังฆาธิการ เลขานุการ พระเปรียญธรรม 9 ประโยค และพระอธิการ เช่น สมเด็จพระราชาคณะ อัตรา 12,000 บาท เจ้าคณะภาค 10,000 บาท ลดหลั่นลงมาจนถึงพระอธิการ 500 บาทต่อเดือน พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งหลายตำแหน่ง จะได้รับการถวายนิตยภัตให้เพียงตำแหน่งเดียว (กระทรวงศึกษาธิการ กรมการศาสนา สำนักงานเลขานุการกรม 2544 : 61)

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นส่วนราชการที่แบ่งหน้าที่มาจากกรมการศาสนามีภารกิจเกี่ยวกับการดำเนินงานสนองงานคณะสงฆ์ โดยการทำนุบำรุง ส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนา ให้การอุปถัมภ์ ค้ำครองและส่งเสริมกิจการทางพระพุทธศาสนา ดูแล รักษาจัดการศาสนาสมบัติ พัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งให้การสนับสนุนส่งเสริม พัฒนาบุคลากรทางศาสนา

จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ของพระสงฆ์ จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ เพราะพระสงฆ์ มีข้อวัตรปฏิบัติทั้งที่เป็นพระวินัย, พระราชบัญญัติคณะสงฆ์, กฎมหาเถรสมาคม, กฎระเบียบของวัดที่สังกัด และกฎหมายบ้านเมือง ทำให้พระสงฆ์ไม่สามารถที่จะประกอบอาชีพที่มีรายได้ หรือปฏิบัติตัวอย่างคล่องตัวได้ จำเป็นต้องอาศัยอุปถัมภ์ โดยเฉพาะหน่วยงานของรัฐที่มีภารกิจด้านการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ต้องเขามาดูแล และส่งเสริมสนับสนุน อำนวยความสะดวกให้พระสงฆ์ได้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม

หน่วยงานของรัฐราชการที่กล่าวมาข้างต้น เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีความเกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการปฏิบัติศาสนกิจหรือบทบาท การทำงานของพระสงฆ์ทุกๆ ด้าน เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนให้พระสงฆ์ได้ปฏิบัติ หน้าที่ได้อย่างสะดวกและประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะ บทบาทการป้องกัน ปัญหายาเสพติดของพระสงฆ์นั้น ไม่ใช่เฉพาะหน่วยงานของรัฐที่มีส่วนรับผิดชอบเท่านั้นที่ต้องให้ ความสำคัญ แต่หมายถึงทุกหน่วยงานของรัฐบาลจะต้องให้การสนับสนุน ส่งเสริมและ ช่วยอำนวยความสะดวกให้พระสงฆ์ได้ปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม เช่น การให้ข้อมูลข่าวสาร งบประมาณ ความรู้ และทักษะต่างๆ ในการปฏิบัติงาน เช่น การอบรมสัมมนา ฝึกปฏิบัติการ การสร้างความ ตระหนักให้พระสงฆ์ได้เห็น ศักยภาพของตนเองในการช่วยเหลือประชาชนและเข้าใจความทุกข์ ขากหรือปัญหาของประชาชนซึ่งการให้การสนับสนุนดังกล่าว จะเป็นแรงกระตุ้นให้พระสงฆ์เห็น ความสำคัญและความจำเป็นในป้องกันปัญหายาเสพติด ส่งผลให้พระสงฆ์เกิดความมั่นใจและความ มุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน ถ้าพระสงฆ์ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ อย่าง เพียงพอ จะทำให้สามารถทำงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดและทฤษฎีของแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานอื่น ๆ ที่ให้การสนับสนุนพระสงฆ์ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการป้องกันปัญหา ยาเสพติด โดยการให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน การถวายภัตตาหาร ค่าพาหนะ การจัดอบรม ตลอดจนทั้งการสนับสนุนด้านวัสดุสิ่งของ งบประมาณและบุคลากรในการดำเนินการป้องกันปัญหา ยาเสพติด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ ถึงแม้ว่าจะไม่มีงานวิจัยที่มีการศึกษาโดยตรง แต่ก็ได้ข้อสรุปจากการค้นคว้าเอกสารอ้างอิงว่าแรงสนับสนุนทางสังคมที่พระสงฆ์ได้รับจากระบบการสนับสนุนทางสังคม มีความเป็นไปได้ที่จะสามารถทำนวยุบหนายการป้องกันปัญหา ยาเสพติดได้ ซึ่งมีงานวิจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ ดังนี้

เจียมพงษ์ วงศ์ธรรม (2522 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม" พบว่า ฝ่ายรัฐบาลควรจะทำงานใกล้ชิด และร่วมมือกับสถาบันสงฆ์ เพื่อให้โอกาสและเพิ่มพูนความรู้แก่พระสงฆ์ทางการแพทย์ การเกษตร การสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น ตลอดจนส่งเสริมงานและงบประมาณในการใช้จ่ายเกี่ยวกับกิจกรรมของสงฆ์ที่มีอยู่แล้วให้เพิ่มขึ้น เช่น งานพระธรรมทูต การศึกษาของสงฆ์ เป็นต้น

กรรณิการ์ บุญพละ (2544:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านแม่กุใหม่ท่าซุง หมู่ 9 ตำบลแม่กุ อำเภอมะนัง จังหวัดตาก พบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด คือ การที่หน่วยงานของรัฐเข้ามาส่งเสริมให้ความรู้แก่คนในชุมชนทราบถึงพิษภัยของยาเสพติดและการดำเนินการตามนโยบายหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติปลอดยาเสพติด มีส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดได้ดีที่สุด

จากการทบทวนแนวคิด วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ ประกอบด้วยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบล ได้ช่วยเหลือเกื้อกูลให้พระสงฆ์มีความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน การถวายภัตตาหาร ค่าพาหนะ การจัดอบรมตลอดทั้งการสนับสนุนด้านวัสดุสิ่งของงบประมาณและบุคลากรในการดำเนินการป้องกันปัญหา ยาเสพติดอย่างเพียงพอและเหมาะสม น่าจะมีอิทธิพลต่อบทบาทการป้องกันปัญหา ยาเสพติดได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ พอสรุปได้ว่า การที่พระสงฆ์จะสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้านการป้องกันปัญหาเสพติดได้ดีและมีประสิทธิภาพนั้น ควรได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากแหล่งสนับสนุนต่าง ๆ ในบริบทของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยถ้าพิจารณาระดับของการให้แรงสนับสนุนแล้ว พบว่า พระสงฆ์ได้รับปฏิสัมพันธ์ในระดับกว้าง (Macro Level) และระดับกลุ่ม (Mezzo Level) จากพระสงฆ์ เช่น พระสังฆาธิการระดับสูง มหาเถรสมาคม พระสงฆ์ภายในวัด ส่วนระดับเล็ก (Micro Level) พระสงฆ์ได้รับปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวจาก เพื่อนพระสงฆ์และภิกษุสามเณร และผู้ที่อาศัยอยู่ในวัด ประชาชนในชุมชน และหน่วยงานของรัฐ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องปัจจัยส่วนบุคคลกับบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ เมื่อจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของพระสงฆ์ ได้แก่ อายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกธรรม ระดับการศึกษาแผนกบาลี ระดับการศึกษาแผนกสามัญ ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ สถานภาพของวัดและประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลเหล่านี้น่าจะเป็นปัจจัยที่ทำให้บทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์แตกต่างกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอายุ

อายุเป็นตัวกำหนดบทบาทที่สำคัญของบุคคล เพราะอายุบ่งบอกถึงประสบการณ์การเรียนรู้ การใช้ชีวิตของบุคคล เมื่อบุคคลมีอายุมากก็ย่อมมีประสบการณ์การใช้ชีวิตมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย เพราะฉะนั้น บุคคลที่มีอายุต่างกันจะมีความคิดเห็นและการปฏิบัติแตกต่างกันไปตามประสบการณ์การเรียนรู้ของแต่ละคน สำหรับงานวิจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของอายุกับบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ พบงานวิจัยที่ใกล้เคียง มีดังนี้

เกรียงศักดิ์ คงทับทิม (2546:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหาเสพติด : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรตำบลกระต๊อบ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่า ปัจจัยด้านอายุ มีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนแตกต่างกัน โดยที่ ผู้นำชุมชนที่มีอายุสูง มีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาเสพติดในเขตพื้นที่มากกว่าผู้นำชุมชนที่มีอายุต่ำกว่า

ปกรณ์ กงเพชร (2544: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาพระสงฆ์กับบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน: ศึกษากรณีจังหวัดมหาสารคาม พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกันจะมีบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ไพโรจน์ แบนมาก (2543:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาบทบาทของครูในการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า อายุ มีผลต่อบทบาทของครูในการป้องกันปัญหาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กริช เถาว์โท (2540: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการป้องกันการใช้สารเสพติดในโรงเรียน: ศึกษาเฉพาะกรณีในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าอายุของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการป้องกันการใช้สารเสพติด

ดวงทิพย์ หงส์สมุทร (2531:70) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของสารวัตรอาหารและยา ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านอายุมีผลต่อการประสบความสำเร็จในการทำงาน คือผู้ที่มีอายุมากขึ้น มีแนวโน้มที่จะปฏิบัติงานได้ประสบความสำเร็จมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย

ศรีนวล สังข์เจริญ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจังหวัด ในการดำเนินงานป้องกันอุบัติเหตุ คณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจังหวัดที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทในการดำเนินงานป้องกันอุบัติเหตุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอายุ พบว่า อายุ เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้บุคคลมีลักษณะหรือบุคลิกบางประการแตกต่างกัน เช่น ด้านการปฏิบัติ ด้านการตัดสินใจ ด้านการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้วิจัยคาดว่า พระสงฆ์ที่มี อายุต่างกัน น่าจะมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพรรษา

พรรษา หมายถึง ระยะเวลาการออกบวชของพระสงฆ์ เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในการเรียนรู้หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา พระสงฆ์ที่ได้อุปสมบทก่อนได้มีโอกาสศึกษาหลักธรรมทางพุทธศาสนามากกว่าผู้ที่บวชทีหลัง พร้อมทั้งจะอุทิศตนเพื่อผู้อื่นด้วยการอบรมสั่งสอนประชาชน งานวิจัยที่สะท้อนถึงอายุพรรษากับบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์นั้น พบงานวิจัยที่ใกล้เคียงดังนี้

ปกรณ์ กงเพชร (2544:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาพระสงฆ์กับบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน:ศึกษากรณีจังหวัดมหาสารคาม พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกันจะมีบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธนพ นาควัลย์ (2542 :บทคัดย่อ) ทำการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาประชาธิปไตย โดยศึกษาจากพระสงฆ์ที่ศึกษาในมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทของพระสงฆ์อีกอย่างหนึ่งคือ พรรษา ทำให้พระสงฆ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับสูง

พระมหากษัตริย์ นันทเพชร์ (2540 : 157) ได้ศึกษา ทักษะคติของพระสงฆ์ต่อบทบาท การพัฒนาสังคม พบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีทัศนคติต่อบทบาทในการพัฒนาสังคมในด้าน สังคมสงเคราะห์แตกต่างกัน กล่าวคือ พระสงฆ์ที่มีพรรษาน้อย คือ 1-5 พรรษา มีทัศนคติเห็นด้วย ต่อบทบาทของพระสงฆ์ในด้านสังคมสงเคราะห์ มากกว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษา 6-10 พรรษา และ 11 พรรษาขึ้นไป

ผ่องพรรณ ทวีสมบุญ (2537: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรม การพัฒนาสังคม ของพระสงฆ์ในชุมชนที่รัฐให้การพัฒนาต่างกัน โดยศึกษากลุ่มพระสงฆ์ตัวอย่าง จำนวน 141 รูป จาก 72 วัด 62 หมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า พระสงฆ์ที่มี พรรษามากจะมีพฤติกรรมการพัฒนาด้านวัดสูงมาก

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพรรษา พบว่า พรรษา เป็นระยะเวลาที่แสดงออก ถึงความยาวนานของการอยู่ในร่มผ้ากาสาวพัตร์ของพระสงฆ์สะท้อนให้เห็นถึงการมีประสบการณ์ เรียนรู้หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา ซึ่งพระสงฆ์ที่บวชก่อนก็จะมีประสบการณ์เกี่ยวกับการ ดำรงชีวิตแบบสมณเพศมากกว่าผู้ที่บวชทีหลัง ดังนั้น ผู้วิจัยคาดว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน น่าจะมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการศึกษาแผนกสามัญ

การศึกษาเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถที่จะพัฒนา ระดับการศึกษาแผนกสามัญศึกษา เป็น การศึกษาทางโลกของพระสงฆ์ ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งเป็น 4 ระดับ คือระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ซึ่งระดับการศึกษาทางแผนกสามัญเป็นประสบการณ์ การเรียนรู้ของพระสงฆ์ในทางโลก ซึ่งมีงานวิจัยที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา แผนกสามัญกับบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติด พบงานวิจัยที่ใกล้เคียง ดังนี้

ปกรณ กงเพชร (2544: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาพระสงฆ์กับบทบาทในการป้องกัน ปัญหาเสพติดในชุมชน: ศึกษากรณีจังหวัดมหาสารคาม พบว่า พระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาทาง โลกต่างกันจะมีบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชนไม่แตกต่างกัน

ดำรง พลโภชน (2544: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้วิธีการเผยแผ่พุทธ ศาสนาของเจ้าอาวาสในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า เจ้าอาวาสในจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีวุฒิการศึกษาทางโลก แตกต่างกัน ใช้วิธีการเผยแผ่พุทธศาสนา โดยใช้วิธีการฝึกกรรมฐาน การใช้สื่อต่าง ๆ และการจัด กิจกรรมต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผ่องพรรณ ทวีสมบุญ (2537: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรม การพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ในชุมชนที่รัฐให้การพัฒนาต่างกันในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

พบว่า พระสงฆ์ที่มีการศึกษาทางโลกสูง มีพฤติกรรมการพัฒนาด้านจิตใจมากกว่าพระภิกษุและพระสงฆ์ที่มีการศึกษาทางโลกต่ำ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของระดับการศึกษาแผนกสามัญ พบว่า ระดับการศึกษาแผนกสามัญที่ต่างกัน ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมการแสดงออกตามประสบการณ์การเรียนรู้ที่ต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยคาดว่าพระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญต่างกันน่าจะมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งทางคณะสงฆ์

พระสงฆ์ที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะสงฆ์เรียกว่า พระสังฆาธิการ นอกจากมีบทบาทในการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนในด้านต่างๆ แล้ว ต้องทำหน้าที่ในการปกครองคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ อีกด้วย เพราะฉะนั้น พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์จึงมีภารกิจเพิ่มเติมนอกเหนือจากการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยคาดว่าพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์แตกต่างกันน่าจะมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน ซึ่งมีงานวิจัยที่ใกล้เคียงนำมาสนับสนุนงานวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

กริช เถาว์โท (2540: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการป้องกันการใช้อาวุธเสพติดในโรงเรียน: ศึกษาเฉพาะกรณีในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ตำแหน่งผู้บริหาร ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการป้องกันการใช้อาวุธเสพติด

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งทางคณะสงฆ์ดังกล่าว ถึงแม้ว่าตำแหน่งของผู้บริหารจะไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการป้องกันการใช้อาวุธเสพติด แต่เมื่อพิจารณาในบริบทของการปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งทางคณะสงฆ์ของพระสงฆ์น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้พระสงฆ์มีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการศึกษาแผนกธรรม

การศึกษาแผนกธรรม เป็นรูปแบบการศึกษาของคณะสงฆ์อีกแบบหนึ่ง โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ นักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท และนักธรรมชั้นเอก แต่ละระดับจะมีเนื้อหาของธรรมซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาคาดว่า การที่พระสงฆ์มีระดับการศึกษาแผนกธรรมที่ต่างกัน น่าจะมีอิทธิพลต่อบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน ซึ่งมีงานวิจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงระดับการศึกษาแผนกธรรมกับบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดนั้น พบงานวิจัยที่ใกล้เคียง ดังนี้

ปกรณ กงเพชร (2544: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาพระสงฆ์กับบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน: ศึกษากรณีจังหวัดมหาสารคาม พบว่า พระสงฆ์ที่มีการศึกษาทางธรรมต่างกันจะมีบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดำรง พลโกชน (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการใช้วิธีการเผยแผ่พุทธศาสนาของเจ้าอาวาสในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า เจ้าอาวาสในจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมแตกต่างกัน ใช้วิธีการเผยแผ่พุทธศาสนา โดยใช้วิธีการแสดงพระธรรมเทศนา การฝึกกรรมฐานและการแสดงโอวาทกถา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โสภาค ภู่ออก (2541) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาเยาวชน: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ภาคที่ 16 พบว่า พระสงฆ์ที่มีการศึกษาแผนกธรรมต่างกันมีบทบาทในการพัฒนาเยาวชนด้านการให้การศึกษาและฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ณรงค์ คงนวล (2539: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์วัดชลประทานรังสฤษฎ์กับการพัฒนาสังคม พบว่า บทบาทในการพัฒนาสังคมของพระสงฆ์วัดชลประทานรังสฤษฎ์หลายด้านซึ่งอาจมีบทบาทเพิ่มเติมขึ้นได้ตามโอกาสและตัวแปรหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทได้แก่ การศึกษาทางธรรม

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการศึกษาแผนกธรรม พบว่า ระดับการศึกษาแผนกธรรมที่ต่างกัน ทำให้พระสงฆ์มีพฤติกรรมการแสดงออกตอบสนองต่อเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยคาดว่า พระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาแผนกธรรมต่างกัน น่าจะมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการศึกษาแผนกบาลี

ระดับการศึกษาแผนกบาลี เป็นการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์อีกแบบหนึ่ง ผู้ที่มีระดับการศึกษาทางด้านบาลีแตกต่างกัน จะมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมแตกต่างกัน เพราะเหตุว่าหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ได้จารึกเป็นภาษาบาลี ถ้าพระสงฆ์มีความรู้เกี่ยวกับภาษาบาลีเป็นอย่างดี จะทำให้วิเคราะห์หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้ดี และถูกต้อง ด้วยเหตุนี้ การที่พระสงฆ์มีระดับการศึกษาแผนกบาลีแตกต่างกัน จึงน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติด ซึ่งมีงานวิจัยที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาบาลีกับบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติด พบงานวิจัยที่ใกล้เคียง ดังนี้

พระมหาสอนประจันต์ เสียงเย็น (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการปฏิบัติตาม บทบาทในการพัฒนาจิตใจประชาชนของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดมุกดาหาร พบว่า การปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาจิตใจประชาชนของพระสังฆาธิการ จำแนกตาม ระดับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับการศึกษาแผนกบาลี พบว่า ระดับการศึกษาแผนกบาลีที่ต่างกัน ทำให้พระสงฆ์มีพฤติกรรมการแสดงตอบสนองต่อเหตุการณ์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยคาดว่า พระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาแผนกบาลีต่างกั น่าจะมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพของวัด

สถานภาพของวัดในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมของวัดเกี่ยวกับการพัฒนาจิตใจเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งภายในให้กับประชาชน ได้แก่ วัดที่เป็นศูนย์อบรมคุณธรรมจริยธรรมและปฏิบัติธรรม กับ ไม่ได้เป็นเป็นศูนย์อบรมคุณธรรมจริยธรรมและปฏิบัติธรรม ซึ่งสถานภาพของวัดดังกล่าว ย่อมมีการจัดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของประชาชนที่แตกต่างกัน เมื่อมีการดำเนินกิจกรรมที่แตกต่างกัน ก็ย่อมทำให้พระสงฆ์ในแต่ละวัดมีบทบาทที่แตกต่างกัน

เนื่องจากการวิจัยเกี่ยวกับสถานภาพของวัดที่เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมและไม่ใช่ปฏิบัติธรรมยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยตัวนี้ แต่ผู้วิจัยคาดว่า วัดที่ได้จัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาที่แตกต่างกัน น่าจะทำให้พระสงฆ์ที่อยู่ในวัดนั้น มีการปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกันด้วย จึงได้นำมาเป็นปัจจัยหนึ่งในการศึกษาครั้งนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด

กระบวนการเรียนรู้ของบุคคลมีหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะการมีโอกาสเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับเรื่องที่บุคคลนั้นสนใจหรือเกี่ยวกับภาระหน้าที่ของแต่ละบุคคล ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มเติมองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี การที่พระสงฆ์มีโอกาสได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติดก็จะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันปัญหาเสพติดได้ดีและมีประสิทธิภาพ ซึ่งม งานวิจัยที่ใกล้เคียงนำมาสนับสนุนงานวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

พระมหาสอนประจันต์ เสียงเย็น (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการปฏิบัติตาม บทบาทในการพัฒนาจิตใจประชาชนของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดมุกดาหาร พบว่า การปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาจิตใจประชาชนของพระสังฆาธิการ จำแนกตาม ประสบการณ์ที่ได้รับการอบรม มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ปรกรณ์ กงเพชร (2544: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาพระสงฆ์กับบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน: ศึกษากรณีจังหวัดมหาสารคาม พบว่า พระสงฆ์ที่มีประสบการณ์ในการป้องกันปัญหาเสพติดต่างกันจะมีบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โสภาค ภู่ดอก (2541) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาเยาวชน: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ภาคที่ 16 พบว่า พระสงฆ์ที่มีประสบการณ์ต่างกันมีบทบาทในการพัฒนาเยาวชนด้านการให้การศึกษาและฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

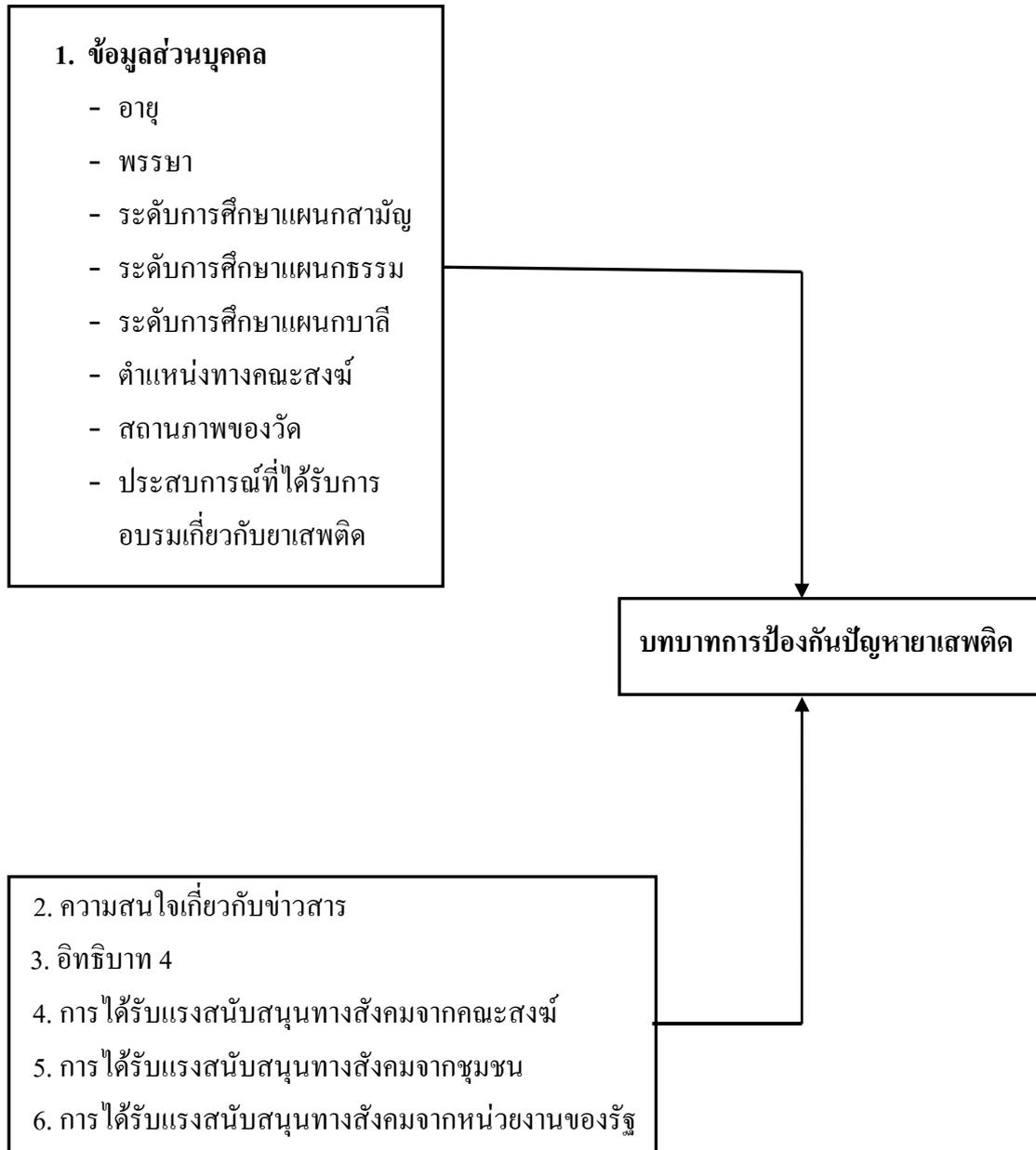
ไพโรจน์ แบนมาก (2543: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษารoles บทบาทของครูในการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า การเข้ารับการอบรมด้านเสพติดมีผลต่อบทบาทของครูในการป้องกันปัญหาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ไพฑูรย์ อินทร์มณี (2545:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทพระสงฆ์ต่อการป้องกันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด:ศึกษาเฉพาะกรณีวัดที่เป็นศูนย์สงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดของกรมการศาสนา พบว่า พระสงฆ์ที่ผ่านการอบรมมีความพร้อมและมีบทบาทในการป้องกันบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดมากกว่าพระสงฆ์ที่ไม่ได้ผ่านการอบรม

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ที่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับเสพติด พบว่า ประสบการณ์ที่ได้รับการฝึกอบรม เป็นวิธีการเพิ่มองค์ความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ให้กับบุคคล โดยผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมมากจะทำให้มีการพัฒนางานแตกต่างกับผู้ที่ไม่เคยได้รับการอบรม ดังนั้นผู้วิจัยคาดว่า พระสงฆ์ที่มีประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับเสพติดต่างกัน น่าจะมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน

จากการศึกษาทบทวนแนวคิด วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าข้อมูลส่วนบุคคลของพระสงฆ์ ได้แก่อายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกธรรม ระดับการศึกษาแผนกบาลี ระดับการศึกษาแผนกสามัญ ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ สถานภาพของวัด และประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับเสพติด แตกต่างกัน น่าจะเป็นปัจจัยที่ทำให้พระสงฆ์มีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน และปัจจัยที่น่าจะมีอิทธิพลต่อบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ได้แก่ ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนและการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ โดยผลการศึกษารั้งนี้ สามารถนำไปเป็นกรอบในการส่งเสริมบทบาทและศักยภาพของบุคลากรทางพุทธศาสนาในการป้องกันปัญหาเสพติดและปัญหาสังคมต่อไป

สำหรับการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับจิตวิทยาชุมชนมาประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวคิดในการป้องกันปัญหาสุขภาพจิต ซึ่งจิตวิทยาชุมชนเป็นสาขาที่ให้ความสนใจภาวะความเป็นอยู่ที่ดีของคนในสังคมทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เน้นการค้นหาปัญหาและพยายามให้ความช่วยเหลือ โดยมีหลักการที่สำคัญคือ หลักการป้องกัน (Prevention) ซึ่งเน้นการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาหรือป้องกันมิให้ปัญหาลุกลามมากขึ้น และหลักการพัฒนาสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ด้วยการสร้างพลังอำนาจในตัวบุคคลและสังคม (Empowerment) ซึ่งในการจัดการปัญหาใดๆ นั้นต้องพิจารณาจากสาเหตุการเกิดปัญหาและดำเนินการพร้อม ๆ กันในหลายระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัวและสังคม (กานดา พุ่มพวง, ในสุรพล พยอมแย้ม, ผู้รวบรวม 2541:29-30) ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมในสิ่งแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (สุรพล พยอมแย้ม, ผู้รวบรวม 2541 : 1-2) ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้พระสงฆ์ที่อยู่ในจังหวัดนครปฐมเป็นประชากรในการศึกษา ประกอบด้วย เจ้าอาวาส รักษาการเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระสงฆ์ที่มีบทบาทเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาสุขภาพจิต โดยได้นำปัจจัยด้านความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ มาทำนายบทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตของพระสงฆ์ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมบทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตและปัญหาสังคมต่อไป

ตัวแปรต้นตัวแปรตาม

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดวิธีการวิจัยซึ่งประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. ตัวแปรที่ศึกษา
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่ พระสงฆ์ที่อยู่ในจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย เจ้าอาวาส รักษาการเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระสงฆ์ที่มีบทบาทเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติดในปีพ.ศ.2549 จำนวน 375 รูป (กรมการศาสนาปี 2549)

2. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่ พระสงฆ์ที่อยู่ในจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย เจ้าอาวาส รักษาการเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระสงฆ์ที่มีบทบาทเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติดในปีพ.ศ.2549 จำนวน 195 รูป ซึ่งได้จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane 1989, อ้างถึงใน ประคอง กรรณสูต 2542 : 10 - 11) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สำหรับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนประชากร จำแนกตามตำแหน่งทางคณะสงฆ์

สำหรับสูตรการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของยามานะ (Yamane'1989, อ้างถึง
ใน ประคอง วรรณสูตร 2542 : 10 - 11) มีรายละเอียดดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ของกลุ่มตัวอย่างมีเท่ากับ .05%

$$= \frac{375}{1+375 (.05)^2}$$

$$n = 193.54$$

ดังนั้น ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ 195 รูป

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม ปี พ.ศ. 2549

อำเภอ	กลุ่ม ประชากร	จำแนกตามตำแหน่งทางคณะสงฆ์		กลุ่ม ตัวอย่าง	จำแนกตามตำแหน่งทางคณะสงฆ์	
		เป็น พระสังฆาธิการ	ไม่เป็น พระสังฆาธิการ		เป็น พระสังฆาธิการ	ไม่เป็น พระสังฆาธิการ
เมือง	138	40	98	71	20	51
นครชัยศรี	56	32	24	30	16	14
บางเลน	52	37	15	28	19	9
ดอนตูม	27	16	11	14	8	6
สามพราน	42	24	18	21	12	9
พุทธมณฑล	12	6	6	6	3	3
กำแพงแสน	48	35	13	25	18	7
รวม	375	190	185	195	96	99

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variables)

2.1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่

2.1.1.1 อายุแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

ต่ำกว่า 30 ปี

ระหว่าง 30 - 40 ปี

ตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป

2.1.1.2 พรรษาแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

ต่ำกว่า 5 พรรษา

ระหว่าง 5 – 9 พรรษา

ตั้งแต่ 10 พรรษาขึ้นไป

2.1.1.3 ระดับการศึกษาแผนกสามัญแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

ระดับประถมศึกษา

ระดับมัธยมศึกษา

ระดับปริญญาตรี

ระดับสูงกว่าปริญญาตรี

2.1.1.4 ระดับการศึกษาแผนกธรรมแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

ระดับนักธรรมตรี

ระดับนักธรรมโท

ระดับนักธรรมเอก

2.1.1.5 ระดับการศึกษาแผนกบาลีแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

เป็นเปรียญธรรม

ไม่เป็นเปรียญธรรม

2.1.1.6 สถานภาพของวัดแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

เป็นศูนย์อบรมคุณธรรมจริยธรรมและปฏิบัติธรรม

ไม่ได้เป็นศูนย์อบรมคุณธรรมจริยธรรมและปฏิบัติธรรม

2.1.1.7 ตำแหน่งทางคณะสงฆ์แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

เป็นพระสังฆาธิการ

ไม่เป็นพระสังฆาธิการ

2.1.1.8 ประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มได้แก่

เคยได้รับการอบรม

ไม่เคยได้รับการอบรม

2.1.2 ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร

2.1.3 อธิปไตย 4

2.1.4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์

2.1.5 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน

2.1.6 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ

2. ตัวแปรตาม (Dependent variable) ได้แก่ บทบาทการป้องกันปัญหาเสพติด

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด แบ่งเป็น 7 ตอน โดยให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูล มีรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของพระสงฆ์ ประกอบด้วย อายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกธรรม ระดับการศึกษาแผนกบาลี ระดับการศึกษาแผนกสามัญ ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ สถานภาพของวัดและประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นแบบสอบถามลักษณะให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารของพระสงฆ์ มีข้อความทั้งสิ้น 25 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

มากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด

มาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามมาก

ปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามปานกลาง

น้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการให้คะแนน ข้อความที่แสดงถึงการมีความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร หากตอบมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด จะให้คะแนน 5,4,3,2 และ1 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้คะแนนมากแสดงว่ามีความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้คะแนนน้อย

เกณฑ์ในการประเมินระดับความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายตามเกณฑ์ของเบส (Best 1981:179 -184) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง มีความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง มีความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง มีความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มีความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มีความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับอิทธิบาท 4 ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือตามแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิบาท 4 ตามหลักพระพุทธศาสนาได้แบบสอบถาม จำนวน 36 ข้อ โดยแยกออกเป็น ฉันทะ วิริยะ จิตตะและวิมังสา แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ได้แก่

มากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด

มาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามมาก

ปานกลาง หมายถึงข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามปานกลาง

น้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามน้อย

น้อยที่สุด หมายถึงข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการให้คะแนน ข้อความที่แสดงถึงการมีอิทธิบาท 4 หากตอบมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด จะให้คะแนน 5,4,3,2 และ1 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้คะแนนมากแสดงว่ามีอิทธิบาท 4 มากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้คะแนนน้อย

เกณฑ์ในการประเมินระดับของอิทธิบาท 4 ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายตามเกณฑ์ของเบส (Best 1981:179 -184) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง มีอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง มีอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง มีอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มีอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มีอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือตามแนวคิดของไวส์ (Wise) ได้แบบสอบถามจำนวน 8 ข้อ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ได้แก่

มากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด
 มาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามมาก
 ปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามปานกลาง
 น้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามน้อย
 น้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการให้คะแนน ข้อความที่แสดงถึงการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจาก
 คณะสงฆ์ หากตอบมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด จะให้คะแนน 5,4,3,2 และ1
 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้คะแนนมากแสดงว่าได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะ
 สงฆ์มากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้คะแนนน้อย

เกณฑ์ในการประเมินระดับของการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์
 ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายตามเกณฑ์ของเบส (Best 1981:179 -184) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน ผู้วิจัยได้
 สร้างและพัฒนาเครื่องมือตามแนวคิดของไวส์ (Wise) ได้แบบสอบถามจำนวน 6 ข้อ แบบสอบถาม
 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ได้แก่

มากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด

มาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามมาก

ปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามปานกลาง

น้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการให้คะแนน ข้อความที่แสดงถึงการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจาก
 ชุมชน หากตอบมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด จะให้คะแนน 5,4,3,2 และ1 ตามลำดับ
 ผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้คะแนนมากแสดงว่าได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนมากกว่าผู้ตอบ
 แบบสอบถามที่ได้คะแนนน้อย

เกณฑ์ในการประเมินระดับของการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์
ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายตามเกณฑ์ของเบส (Best 1981:179 -184) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 6 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ
ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือตามแนวคิดของไวส์ (Wise) ได้แบบสอบถามจำนวน 8 ข้อ
แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ได้แก่

มากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด

มาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามมาก

ปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามปานกลาง

น้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามน้อย

น้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการให้คะแนน ข้อความที่แสดงถึงการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจาก
หน่วยงานของรัฐ หากตอบมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด จะให้คะแนน 5,4,3,2 และ1
ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้คะแนนมากแสดงว่าได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจาก
หน่วยงานของรัฐ มากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้คะแนนน้อย

เกณฑ์ในการประเมินระดับของการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์
ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายตามเกณฑ์ของเบส (Best 1981:179 -184) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 7 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพจิต ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือตามแนวคิดของ ลิเคอร์ท (Likert) ได้แบบสอบถามจำนวน 42 ข้อ ซึ่งเป็นการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ได้แก่

มากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด
 มาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามมาก
 ปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามปานกลาง
 น้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามน้อย
 น้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการให้คะแนน ข้อความที่แสดงถึงการมีบทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพจิต หากตอบมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด จะให้คะแนน 5,4,3,2 และ1 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้คะแนนมากแสดงว่า มีบทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้คะแนนน้อย

เกณฑ์ในการประเมินระดับของบทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพจิต ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายตามเกณฑ์ของเบส (Best 1981 :179 -184) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีบทบาท อยู่ในระดับน้อยที่สุด
 ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีบทบาท อยู่ในระดับน้อย
 ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีบทบาท อยู่ในระดับมาก
 ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีบทบาท อยู่ในระดับมากที่สุด

4. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ขั้นที่ 1 ศึกษาทฤษฎี แนวคิด หลักการ จากหนังสือ ตำรา เอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำผลจากการศึกษามาสร้างเป็นเครื่องมือภายใต้คำปรึกษาของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนรวม 5 ท่าน พิจารณาปรับแก้ตามรายละเอียดของตัวแปรที่นิยามไว้ในบทที่ 1 แล้วพิจารณาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามที่ได้พิจารณาปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มประชากรที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม จำนวน 30 รูป

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนจากการทดลองใช้ (Try out) มาปรับปรุงแก้ไข ทำการคัดเลือกข้อที่มีคุณภาพเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ขั้นที่ 5 หาความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ดังนี้

จากแบบสอบถามเกี่ยวกับความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐและบทบาทการป้องกันปัญหาอาชญากรรมของพระสงฆ์ โดยใช้วิธีการหาสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows Statistical Package for Social Sciences) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ดังนี้

4.1 แบบสอบถามความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร	มีความเชื่อมั่น .9469
4.2 แบบสอบถาม อิทธิบาท	มีความเชื่อมั่น .9555
4.3 แบบสอบถามแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์	มีความเชื่อมั่น .8770
4.4 แบบสอบถามแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน	มีความเชื่อมั่น .8093
4.5 แบบสอบถามแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ	มีความเชื่อมั่น .9131
4.6 แบบสอบถามบทบาทการป้องกันปัญหาอาชญากรรมของพระสงฆ์	มีความเชื่อมั่น .9629

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากรเพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังเจ้าคณะอำเภอ ในจังหวัดนครปฐม เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากพระสงฆ์ที่พำนักอยู่ในวัดเขตการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดนครปฐม โดยใช้แบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการพัฒนาและปรับปรุงจนมีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้ไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและส่งไปทางไปรษณีย์พร้อมติดตาม
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 195 รูป โดยได้รับการตอบแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 195 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 พร้อมทั้งลงรหัสในแบบสอบถาม

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยกำหนดการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของพระสงฆ์ ซึ่งประกอบด้วย อายุ พรรษา การศึกษา แขนกบาลี การศึกษาแผนกสามัญ ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ สถานภาพของวัดและประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด โดยใช้การแจกแจงความถี่ (n) และค่าร้อยละ (%)

2. การวิเคราะห์ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐและบทบาทการป้องกันปัญหาเสพยาเสพติดของพระสงฆ์ โดยใช้สถิติพรรณนา ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทการป้องกันปัญหาเสพยาเสพติดของพระสงฆ์ที่มี ระดับการศึกษา แขนกบาลี ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ สถานภาพของวัดและประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติดแตกต่างกัน โดยการทดสอบค่าที (t-test)

4. การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทการป้องกันปัญหาเสพยาเสพติดของพระสงฆ์ที่มี อายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกธรรม ระดับการศึกษาแผนกสามัญ โดยการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA) หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติผู้วิจัยทำการตรวจสอบความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ้ (Scheffes test for all possible comparison)

5. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทการป้องกันปัญหาเสพยาเสพติดของพระสงฆ์ ได้แก่ ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้ามาสมการ (Stepwise-Multiple Regression Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “บทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม” ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 195 รูป มาวิเคราะห์ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย จำแนกเป็น 4 ตอน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกสามัญ ระดับการศึกษาแผนกธรรม ระดับการศึกษาแผนกบาลี ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ สถานภาพของวัดและประสพการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด โดยใช้ค่าเฉลี่ยความถี่ (n) และร้อยละ (%)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับบทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติด ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐของพระสงฆ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษาแผนกบาลี ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ สถานภาพของวัดและประสพการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด โดยการทดสอบค่าที (t-test) ส่วนอายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกธรรมและระดับการศึกษาแผนกสามัญ ใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One -Way ANOVA) และหากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบหาความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe')

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ตัวแปรที่สามารถทำนายบทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพเสพติดของพระสงฆ์ ในจังหวัดนครปฐมที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนและการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้ามา (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์แทนตัวแปรในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

Y	แทน	บทบาทการป้องกันปัญหาเสพยาเสพติด
X ₁	แทน	ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร
X ₂	แทน	อิทธิบาท 4
X ₃	แทน	การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์
X ₄	แทน	การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน
X ₅	แทน	การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ
n	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{x}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F-distribution
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
df	แทน	องศาอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน	ผลรวมของกำลังสองของค่าเบี่ยงเบน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงเบนกำลังสอง (Mean Square)
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficients)
R	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R)
R ²	แทน	ประสิทธิภาพในการทำนาย (R Square)
Adj R ²	แทน	ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square)
R ² Change	แทน	ค่าประสิทธิภาพในการทำนายที่เพิ่มขึ้นเมื่อเพิ่มเติมตัวแปรอิสระเข้าสมการถดถอย
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย (Regression Coefficients)
Beta	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยมาตรฐาน (Standardized Regression Coefficients)
S.E.	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error of the Estimate)
Constant(a)	แทน	ค่าคงที่

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
 จำนวน 195 รูป โดยใช้จำนวนและร้อยละ ดังมีรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	67	34.4
ระหว่าง 30 - 40 ปี	74	37.9
ตั้งแต่ 41 ปี ขึ้นไป	54	27.7
รวม	195	100.0
พรรษา		
ต่ำกว่า 5 พรรษา	48	24.6
ระหว่าง 5 - 9 พรรษา	52	26.7
ตั้งแต่ 10 พรรษา ขึ้นไป	95	48.7
รวม	195	100.0
ระดับการศึกษาแผนกสามัญ		
ประถมศึกษา	37	19.0
มัธยมศึกษา	84	43.1
ปริญญาตรี	51	26.1
สูงกว่าปริญญาตรี	23	11.8
รวม	195	100.0
ระดับการศึกษาแผนกธรรม		
นักธรรมชั้นตรี	8	4.1
นักธรรมชั้นโท	8	4.1
นักธรรมชั้นเอก	179	91.8
รวม	195	100.0

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษาแผนกบาลี		
เป็นเปรียญธรรม	94	48.2
ไม่เป็นเปรียญธรรม	101	51.8
รวม	195	100.0
ตำแหน่งทางคณะสงฆ์		
เป็นพระสังฆาธิการ	55	28.2
ไม่ได้เป็นพระสังฆาธิการ	140	71.8
รวม	195	100.0
สถานภาพของวัด		
เป็นศูนย์อบรมคุณธรรมจริยธรรมและปฏิบัติธรรม	120	61.5
ไม่ได้เป็นศูนย์อบรมคุณธรรมจริยธรรมและปฏิบัติธรรม	75	38.5
รวม	195	100.0
ประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด		
เคยได้รับการอบรม	117	60.0
ไม่เคยได้รับการอบรม	78	40.0
รวม	195	100.0

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.9 มีพรรษาตั้งแต่ 10 พรรษาขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 48.7 มีการศึกษาแผนกสามัญอยู่ในระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 43.1 มีการศึกษาแผนกธรรมอยู่ในระดับนักธรรมชั้นเอก คิดเป็นร้อยละ 91.8 มีการศึกษาแผนกบาลีอยู่ในระดับไม่เป็นเปรียญธรรม คิดเป็นร้อยละ 51.8 มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ ไม่ได้เป็นพระสังฆาธิการ คิดเป็นร้อยละ 71.8 มีสถานภาพของวัดเป็นศูนย์อบรมคุณธรรมจริยธรรมและปฏิบัติธรรม คิดเป็นร้อยละ 61.5 และมีประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด คิดเป็นร้อยละ 60.0

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติด ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ ของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ระดับบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติด ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติด ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐของพระสงฆ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ค่าระดับ
1. บทบาทการป้องกันปัญหาเสพติด	2.988	.752	ปานกลาง
2. ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร	2.777	.743	ปานกลาง
3. อิทธิบาท 4	3.745	.685	มาก
4. การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์	2.596	.810	ปานกลาง
5. การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน	2.758	.818	ปานกลาง
6. การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ	2.481	.911	น้อย

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ มีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติด ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนและการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.988$ $\bar{x}=2.777$, $\bar{x}=2.758$ และ $\bar{x}=2.596$ ตามลำดับ) มีอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.745$) ส่วนการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.481$)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษาแผนกบาลี ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ สถานภาพของวัดและประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด

3.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม จำแนกตาม ระดับการศึกษาแผนกบาลี ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ สถานภาพของวัด และประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด โดยการทดสอบค่าที (t-test) ดังรายละเอียดในตารางที่ 4-7

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามระดับการศึกษาแผนกบาลี

ระดับการศึกษาแผนกบาลี	n	$\bar{x}$	S.D.	t
เป็นเปรียญธรรม	94	2.898	.784	-1.617
ไม่เป็นเปรียญธรรม	101	3.072	.715	

จากตารางที่ 4 พบว่า พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม ที่มีระดับการศึกษาแผนกบาลีต่างกัน มีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามตำแหน่งทางคณะสงฆ์

ตำแหน่งทางคณะสงฆ์	n	$\bar{x}$	S.D.	t
เป็นพระสังฆาธิการ	55	3.116	.560	1.488
ไม่เป็นพระสังฆาธิการ	140	2.938	.812	

จากตารางที่ 5 พบว่า พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม ที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ต่างกัน มีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามสถานภาพของวัด

สถานภาพของวัด	n	$\bar{x}$	S.D.	t
เป็นศูนย์อบรมคุณธรรมจริยธรรมและปฏิบัติธรรม	120	3.000	.766	.281
ไม่เป็นศูนย์อบรมคุณธรรมจริยธรรมและปฏิบัติธรรม	75	2.969	.734	

จากตารางที่ 6 พบว่า พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม ที่มีสถานภาพของวัดต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 7 แสดงการเปรียบเทียบบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด

ประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด	n	$\bar{x}$	S.D.	t
เคยได้รับการอบรม	117	3.189	.678	4.706*
ไม่เคยได้รับการอบรม	78	2.687	.761	

* $p < .05$

จากตารางที่ 7 พบว่า พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม ที่มีประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติดต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพระสงฆ์ที่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด มีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดมากกว่าพระสงฆ์ที่ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด ($\bar{x}=3.189$ และ $\bar{x}=2.687$ ตามลำดับ)

3.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ ในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามอายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกธรรมและระดับการศึกษาแผนกสามัญ โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) ดังมีรายละเอียดในตารางที่ 8-19

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับบทบาทการป้องกันปัญหา
ยาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามอายุ

อายุ	n	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ต่ำกว่า 30 ปี	67	2.865	.789	ปานกลาง
ระหว่าง 30 - 40 ปี	74	2.935	.721	ปานกลาง
ตั้งแต่ 41 ปี ขึ้นไป	54	3.214	.709	ปานกลาง

จากตารางที่ 8 พบว่า พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมที่มีอายุตั้งแต่ 41 ปี ขึ้นไป ระหว่าง 30-40 ปี และ ต่ำกว่า 30 ปี มีค่าเฉลี่ยบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.214, $\bar{x}$ = 2.935 และ $\bar{x}$ = 2.865 ตามลำดับ)

ตารางที่ 9 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ใน
จังหวัดนครปฐม จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	3.993	1.997	3.619*
ภายในกลุ่ม	192	105.922	.552	
รวม	194	133.426		

* $p < .05$

จากตารางที่ 9 พบว่า พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม ที่มีอายุแตกต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe') ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่บทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตของพระสงฆ์
ในจังหวัดนครปฐมที่มีอายุต่างกันเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe')

อายุ	ต่ำกว่า 30 ปี ($\bar{x} = 2.8650$)	ระหว่าง 30 - 40 ปี ($\bar{x} = 2.9350$)	ตั้งแต่ 41 ปี ขึ้น ไป($\bar{x} = 3.2145$)
ต่ำกว่า 30 ปี ($\bar{x} = 2.8650$)	-		
ระหว่าง 30 - 40 ปี ($\bar{x} = 2.9350$)	-.070	-	
ตั้งแต่ 41 ปี ขึ้นไป($\bar{x} = 3.2145$)	-.349*	.279	-

* $p < .05$

จากตารางที่ 10 พบว่า พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมที่มีอายุต่างกันมีบทบาทการป้องกัน
ปัญหาสุขภาพจิตแตกต่างกัน โดย พระสงฆ์ที่มีอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป มีบทบาทการป้องกันปัญหา
สุขภาพจิตมากกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุ ต่ำกว่า 30 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับบทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพจิต
ของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามพรรษา

พรรษา	n	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ต่ำกว่า 5 พรรษา	48	2.831	.791	ปานกลาง
ระหว่าง 5 - 9 พรรษา	52	2.808	.757	ปานกลาง
ตั้งแต่ 10 พรรษาขึ้นไป	95	3.166	.694	ปานกลาง
รวม	195	2.988	.752	

จากตารางที่ 11 พบว่า พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม ที่มีพรรษาตั้งแต่ 10 พรรษาขึ้นไป
ต่ำกว่า 5 พรรษา และ ระหว่าง 5-9 พรรษา มีบทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตอยู่ในระดับปาน
กลาง ($\bar{x} = 3.166$, $\bar{x} = 2.831$ และ $\bar{x} = 2.808$ ตามลำดับ)

ตารางที่ 12 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ใน
จังหวัดนครปฐม จำแนกตามพรรษา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	5.866	2.933	5.412*
ภายในกลุ่ม	192	104.049	.542	
รวม	194	109.91		

* $p < .05$

จากตารางที่ 12 พบว่า พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม ที่มีพรรษาแตกต่างกัน มีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe') ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่บทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์
ในจังหวัดนครปฐม ที่มีพรรษาต่างกัน เป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe')

พรรษา	ต่ำกว่า 5 พรรษา ($\bar{x} = 2.8318$)	ระหว่าง 5 – 9 พรรษา ($\bar{x} = 2.8082$)	ตั้งแต่ 10 พรรษา ขึ้น ไป ($\bar{x} = 3.1661$)
ต่ำกว่า 5 พรรษา ($\bar{x} = 2.8318$)	-		
ระหว่าง 5 – 9 พรรษา ($\bar{x} = 2.8082$)	.023	-	
ตั้งแต่ 10 พรรษา ขึ้นไป ($\bar{x} = 3.1661$)	-.334*	-.357*	-

* $p < .05$

จากตารางที่ 13 พบว่า พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม ที่มีพรรษาตั้งแต่ 10 พรรษาขึ้นไป มีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดมากกว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษาต่ำกว่า 5 พรรษาและระหว่าง 5 – 9 พรรษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับของบทบาทการป้องกันปัญหา
ยาเสพติดของพระสงฆ์ ในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามระดับการศึกษาแผนกสามัญ

ระดับการศึกษาแผนกสามัญ	n	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
ระดับประถมศึกษา	37	2.949	.777	ปานกลาง
ระดับมัธยมศึกษา	84	2.818	.734	ปานกลาง
ระดับปริญญาตรี	51	3.080	.771	ปานกลาง
ระดับสูงกว่าปริญญาตรี	23	3.466	.496	ปานกลาง

จากตารางที่ 14 พบว่า พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม ที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญ
ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี มีบทบาทการป้องกันปัญหา
ยาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.949$, $\bar{x} = 2.818$, $\bar{x} = 3.080$ และ $\bar{x} = 3.466$ ตามลำดับ)

ตารางที่ 15 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์
ในจังหวัดนครปฐมจำแนกตามระดับการศึกษาแผนกสามัญ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	3	8.173	2.724	5.114*
ภายในกลุ่ม	191	101.742	.533	
รวม	194	109.915		

* $p < .05$

จากตารางที่ 15 พบว่า พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญ
แตกต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จึง
ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ้ (Scheffe') ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe')

ระดับการศึกษาแผนกสามัญ	ประถมศึกษา ($\bar{x} = 2.8497$)	มัธยมศึกษา ($\bar{x} = 2.7369$)	ปริญญาตรี ($\bar{x} = 3.0184$)	สูงกว่าปริญญาตรี ($\bar{x} = 3.4306$)
ประถมศึกษา ($\bar{x} = 2.949$)	-			
มัธยมศึกษา ($\bar{x} = 2.818$)	.130	-		
ปริญญาตรี ($\bar{x} = 3.080$)	-.131	-.261	-	
สูงกว่าปริญญาตรี ($\bar{x} = 3.466$)	-.517	-.648*	.386	-

* $p < .05$

จากตารางที่ 16 พบว่า พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดมากกว่าพระสงฆ์ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 17 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมที่เป็น จำแนกตามระดับการศึกษาแผนกนักธรรม

ระดับการศึกษาแผนกธรรม	n	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
นักธรรมชั้นตรี	8	2.730	.707	ปานกลาง
นักธรรมชั้นโท	8	2.250	.623	น้อย
นักธรรมชั้นเอก	179	3.032	.743	ปานกลาง

จากตารางที่ 17 พบว่า พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมที่มีระดับการศึกษาแผนกธรรมระดับนักธรรมเอกและนักธรรมตรี มีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนพระสงฆ์ที่มีการศึกษาระดับนักธรรมชั้นโท มีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 3.032$, $\bar{x} = 2.730$ และ $\bar{x} = 2.250$ ตามลำดับ)

ตารางที่ 18 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ใน
จังหวัดนครปฐม จำแนกตามระดับการศึกษาแผนกธรรม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	5.244	2.622	4.810*
ภายในกลุ่ม	192	104.671	.545	
รวม	194	109.915		

* $p < .05$

จากตารางที่ 18 พบว่า พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมที่มีระดับการศึกษาแผนกธรรมแตกต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe') ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ ในจังหวัดนครปฐมเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe')

ระดับการศึกษาแผนกธรรม	นักธรรมชั้นตรี ($\bar{x} = 2.7304$)	นักธรรมชั้นโท ($\bar{x} = 2.2504$)	นักธรรมชั้นเอก ($\bar{x} = 3.0329$)
นักธรรมชั้นตรี ($\bar{x} = 2.7304$)	-		
นักธรรมชั้นโท ($\bar{x} = 2.2504$)	.480	-	
นักธรรมชั้นเอก ($\bar{x} = 3.0329$)	-.302	-.782*	-

* $p < .05$

จากตารางที่ 19 พบว่า พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมที่มีระดับการศึกษาแผนกธรรมระดับนักธรรมชั้นเอกมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดมากกว่าพระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาระดับนักธรรมชั้นโท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ตัวแปรที่สามารถทำนายบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ ในจังหวัดนครปฐมที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนและการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ

4.1 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม กับ ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนและการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ ดังรายละเอียดในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 แสดงการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม (Y) กับ ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร (X_1) อิทธิบาท 4 (X_2) การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ (X_3) การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน (X_4) การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ (X_5)

ตัวแปร	บทบาทการป้องกันปัญหาเสพติด	ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร	อิทธิบาท 4	การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์	การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน	การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ
	Y	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5
Y	1.00					
X_1	.727**	1.00				
X_2	.522**	.455**	1.00			
X_3	.441**	.553**	.344**	1.00		
X_4	.479**	.501**	.367**	.720**	1.00	
X_5	.509**	.512**	.452**	.652**	.723**	1.00

** $p < .01$

จากตารางที่ 20 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม พบว่า ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐและบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ ในจังหวัดนครปฐม มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .727, .522, .441, .479$ และ $.509$ ตามลำดับ) โดยบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์กับความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารมีความสัมพันธ์กันทางบวกมากที่สุด ($r = .727$)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระด้วยตนเอง พบว่าความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .455, .553, .501$ และ $.512$ ตามลำดับ) อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนและการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .344, .367$ และ $.452$ ตามลำดับ) การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนและการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .720$ และ $.652$ ตามลำดับ) ส่วนการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนและการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .723$)

4.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถทำนายบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม ได้แก่ ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนและการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis) ดังรายละเอียดในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 การวิเคราะห์ปัจจัยที่สามารถทำนาย บทบาทการป้องกันปัญหาเสพติคของพระสงฆ์ ในจังหวัดนครปฐม ได้แก่ ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร(X_1) อิทธิบาท 4 (X_2) การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ (X_3) การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน (X_4) และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ (X_5) โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้ามาสมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ลำดับที่ของตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้ามาสมการ	R	R ²	adj R ²	R ² Change	b	Beta	t
1. ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร (X_1)	.727	.529	.526	.529	.577	.570	10.039***
2. อิทธิบาท 4 (X_2)	.758	.575	.570	.046	.227	.207	3.788***
3.แรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ (X_5)	.765	.585	.579	.010	.102	.124	2.187***
Constant (a) = .281		S.E. = .488			F = 89.768***		

***p < .001

จากตารางที่ 21 พบว่า ตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติคของพระสงฆ์ ได้แก่ ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐโดยความสนใจเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาสมการเป็นลำดับที่ 1สามารถทำนายบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติคของพระสงฆ์ได้ร้อยละ 52.9

อิทธิบาท 4 เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาสมการเป็นลำดับที่ 2 สามารถทำนายบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติคของพระสงฆ์เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.6 โดยความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารและอิทธิบาท 4 สามารถร่วมกันทำนายบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติคของพระสงฆ์ได้ร้อยละ 57.5

แรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐเป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาสมการเป็นลำดับที่ 3 สามารถทำนายบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติคของพระสงฆ์เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.0 โดยความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ สามารถร่วมกันทำนาย บทบาทการป้องกันปัญหาเสพติคของพระสงฆ์ได้ร้อยละ 58.5 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R²) เท่ากับ .526, .570 และ .579 ตามลำดับ มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error of the Estimate)เท่ากับ .488

สมการที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้ามาสมการมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปคะแนนดิบและในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = .281 + .577(X_1) + .227(X_2) + .102(X_3)$$

ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = .570(X_1) + .207(X_2) + .124(X_3)$$

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “บทบาทการป้องกันปัญหาหาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1)ระดับบทบาทการป้องกันปัญหาหาเสพติด ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนและการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐของพระสงฆ์ 2) เปรียบเทียบความแตกต่างบทบาทการป้องกันปัญหาหาเสพติด เมื่อจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลของพระสงฆ์ ได้แก่ อายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกสามัญ ระดับการศึกษาแผนกธรรม ระดับการศึกษาแผนกบาลี ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ สถานภาพของวัดและประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับหาเสพติด 3) ระดับความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนและการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐเป็นปัจจัยที่สามารถร่วมกันทำนายบทบาทการป้องกันปัญหาหาเสพติดของพระสงฆ์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พระสงฆ์ที่อยู่ในจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย เจ้าอาวาส รักษาการเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระสงฆ์ที่มีบทบาทเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาหาเสพติดในปีพ.ศ.2549 จำนวน 195 รูป ซึ่งได้จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สำหรับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนประชากร จำแนกตามตำแหน่งทางคณะสงฆ์

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 7 ส่วน ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของพระสงฆ์ แบบสอบถามความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร แบบสอบถามอิทธิบาท 4 แบบสอบถามการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ แบบสอบถามการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน แบบสอบถามการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐและแบบสอบถามบทบาทการป้องกันปัญหาหาเสพติดของพระสงฆ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของพระสงฆ์กลุ่มตัวอย่าง ใช้ความถี่ (n) และร้อยละ (%) วิเคราะห์ระดับตัวแปรอิสระและตัวแปรตามใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มใช้การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) วิเคราะห์ตัวแปรอิสระที่สามารถร่วมกันทำนายตัวแปรตามใช้การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้ามาสมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 30-40 ปี จำนวน 74 รูป คิดเป็นร้อยละ 37.9 มีพรรษา ตั้งแต่ 10 พรรษาขึ้นไป จำนวน 95 รูป คิดเป็นร้อยละ 48.7 มีระดับการศึกษาแผนกสามัญอยู่ในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 84 รูป คิดเป็นร้อยละ 43.1 มีระดับการศึกษาแผนกธรรม อยู่ในระดับนักธรรมชั้นเอก จำนวน 179 รูป คิดเป็นร้อยละ 91.8 มีระดับการศึกษาแผนกบาลี อยู่ในระดับไม่เป็นเปรียญธรรม จำนวน 101 รูป คิดเป็น ร้อยละ 51.8 มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ส่วนใหญ่ ไม่ได้เป็นพระสังฆาธิการ จำนวน 140 รูป คิดเป็นร้อยละ 71.8 มีสถานภาพของวัดเป็นศูนย์อบรมคุณธรรมจริยธรรมและปฏิบัติธรรม จำนวน 120 รูป คิดเป็นร้อยละ 61.5 มีประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติดส่วนใหญ่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด จำนวน 117 รูป คิดเป็นร้อยละ 60.0

2. การวิเคราะห์ระดับบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติด ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารอิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนและการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

2.1 บทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.988$)

2.2 ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}= 2.777$, $\bar{x}=2.596$, $\bar{x}=2.758$ ตามลำดับ) มีอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.745$) ส่วนการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ พบว่า อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.481$)

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลของพระสงฆ์ ได้แก่ อายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกสามัญ ระดับการศึกษาแผนกธรรม ระดับการศึกษาแผนกบาลี ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ สถานภาพของวัด และประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติดพบว่า

3.1 พระสงฆ์ที่มีอายุแตกต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคู่ที่แตกต่างคือ พระสงฆ์ที่มีอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไปมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดมากกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

3.2 พระสงฆ์ที่มีพรรษาแตกต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคู่ที่แตกต่างคือ พระสงฆ์ที่มีพรรษาตั้งแต่ 10 พรรษาขึ้นไปกับพระสงฆ์ที่มีพรรษาดำกว่า 5 พรรษาและระหว่าง 5 – 9 พรรษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

3.3 พระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญแตกต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยคู่ที่แตกต่างคือ พระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดมากกว่าพระสงฆ์ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

3.4 พระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาแผนกธรรมแตกต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคู่ที่แตกต่างคือ พระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาแผนกธรรมระดับนักธรรมชั้นเอกมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดมากกว่าพระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาระดับนักธรรมชั้นโท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง

3.5 พระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาแผนกบาลีแตกต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดไม่แตกต่างกัน

3.6 พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์แตกต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดไม่แตกต่างกัน

3.7 พระสงฆ์ที่มีสถานภาพของวัดแตกต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดไม่แตกต่างกัน

3.8 พระสงฆ์ที่มีประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับเสพติดต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพระสงฆ์ที่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับเสพติด มีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดมากกว่าพระสงฆ์ที่ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับเสพติด ($\bar{x}=3.189$ และ $\bar{x}=2.687$ ตามลำดับ)

4. การวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis) ของความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนและการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐที่สามารถทำนายบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ พบว่า ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐเป็นตัวแปรที่สามารถร่วมกันทำนายบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ได้ร้อยละ 58.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัยได้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ระดับบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติด ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารอิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนและการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ระดับบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.988$) อธิบายได้ว่า เนื่องจาก บทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดที่ผ่านมาเป็นหน้าที่ของสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และหน่วยงานของรัฐที่ดำเนินการ โดยพระสงฆ์ยังไม่ได้ทำบทบาทด้านนี้เท่าที่ควร อีกทั้งปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่มีความรุนแรงต่างกัน ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในสังคมเมืองมากกว่าชนบท ประกอบกับพระสงฆ์ส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นพระสังฆาธิการจึงมีข้อจำกัดในการกำหนดนโยบายหรือแผนงานในการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติด และพระสงฆ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาเท่านั้น ซึ่งการมีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดก็อาจทำให้พระสงฆ์ไม่มีความมั่นใจในการให้การอบรมหรือให้คำปรึกษาแนะนำ อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่า ผลการศึกษาจะพบว่าพระสงฆ์มีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาข้อคำถามเป็นรายข้อพบว่า มีบางข้อที่มีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดอยู่ในระดับมาก คือข้อที่ว่า ท่านยกย่องและชื่นชมให้กำลังใจบุคคลที่ทำงานป้องกันปัญหาเสพติด และท่านสนับสนุนให้วัดเป็นสถานที่ปลอดจากสิ่งเสพติดทุกชนิด (ดูภาคผนวก) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์สนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาเสพติด ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้วัดเป็นเขตปลอดสิ่งเสพติดโดยการสนับสนุนให้มีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับอันตรายจากยาเสพติดภายในวัด ฉะนั้นจากการศึกษาค้นคว้าพบว่า พระสงฆ์ได้ดำเนินการป้องกันปัญหาเสพติดในรูปแบบของการส่งเสริมสนับสนุนและให้คำแนะนำการจัดกิจกรรมทางสังคม รวมถึงการประสานงาน ประชาสัมพันธ์ ให้บุคคลมีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งจำเป็นจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของสถาบันทางสังคมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านจิตใจให้กับคนในสังคม จากการศึกษาของ ปกรณ์ กงเพชร (2544:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาพระสงฆ์กับบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน:ศึกษากรณีจังหวัดมหาสารคาม พบว่า พระสงฆ์ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสในจังหวัดมหาสารคามมีบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.162 และเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมปรากฏว่าพระสงฆ์ส่วนใหญ่จะดำเนินการขึ้นเด็ดขาดกับพระลูกวัดที่เกี่ยวข้องกับ

ยาเสพติดสูงที่สุด รองลงมาคือ ตักเตือนให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหา ยาเสพติดขณะทำวัด หรือประชุม พระลูกวัดอบรมสั่งสอนและให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดให้กับเด็กวัดและผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในวัดและเดินตรวจดูแลสอดส่องพระลูกวัดไม่ให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด สอดคล้องกับการศึกษาของ อนุสรณ์ รั้งสิยาภิรมย์ (2541:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาคำดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดใน โรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน : ศึกษากรณี โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขต เทศบาลนครยะลา ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษและโทษพิษภัย ของยาเสพติด มีการแนะนำวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โรงเรียนได้จัดนิทรรศการ เกี่ยวกับปัญหายาเสพติด เป็นบางครั้งโดยเชิญวิทยากรภายนอกที่มีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดมา บรรยายโรงเรียนได้จัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด ได้นำความรู้เกี่ยวกับพิษภัยและวิธีป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติดสอดแทรกในเนื้อหาวิชาในบางครั้ง แสดงให้เห็นว่า การที่พระสงฆ์ได้ ส่งเสริมสนับสนุนให้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับยาเสพติดก็เป็นอีกบทบาทหนึ่งที่พระสงฆ์สามารถ กระทำได้เพื่อเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับผลของการเสพยาเสพติด นอกจากนี้ยังมีคำถามบางข้อที่พระสงฆ์ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ได้แก่คำถามที่ว่า ท่านเทศน์หรือบรรยายธรรม เกี่ยวกับอันตรายจากยาเสพติดทุกวันพระ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าพระสงฆ์ที่ได้รับหน้าที่ในการเทศน์ หรือบรรยายธรรมในวัดพระส่วนใหญ่ เป็นเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งเป็นพระสังฆาธิการ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ในการศึกษาคั้งนี้ไม่ได้เป็นพระสังฆาธิการจึงได้รับโอกาสในการแสดง ธรรมประจำวันพระน้อย อีกอย่างในการเทศน์หรือการบรรยายธรรมแต่ละครั้ง ผู้แสดงธรรม ต้อง พิจารณาถึงช่วงอายุของผู้ฟัง ผู้ที่เข้าวัดฟังธรรมในวันธรรมสวนะ ส่วนมากจะเป็นผู้สูงอายุ หลักธรรมที่นำมาเทศน์จึงปรับให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น เรื่อง การทำบุญกุศล เป็นต้น

1.2 การวิเคราะห์ระดับความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารของพระสงฆ์ พบว่า อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=2.777$) อธิบายได้ว่า ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม สามารถรับรู้ได้จากสื่อสารมวลชนหลายแขนง ซึ่งพระสงฆ์อาจจะเลือกรับข้อมูลข่าวสารปัญหา ยาเสพติดในรูปแบบที่แตกต่างกันไป อีกทั้งพระสงฆ์กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นพระสังฆา ธิการร้อยละ 71.8 จึงมีโอกาสนในการสอบถามสถานการณ์ยาเสพติดจากนักวิชาการหรือผู้นำชุมชน ไม่บ่อยนัก อีกทั้งพระสงฆ์มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาร้อยละ 43.1จึงไม่ได้รับข้อมูล ข่าวสารจากรายงานการวิจัยหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องตลอดทั้งการสืบค้นหาความรู้จากอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นแหล่งสืบค้นข้อมูลที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความรู้ของมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน อีกทั้ง พระสงฆ์ต้องดำรงมรรยาตเกี่ยวกับการเปิดรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เพราะถ้าเปิดรับข้อมูลข่าวสาร โดยขาดสติ ก็อาจทำให้เกิดผลเสียต่อการดำรงสมณเพศได้ แต่เมื่อพิจารณาข้อคำถามเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง มีบางข้อที่มีความสนใจอยู่ในระดับมาก คือข้อ

คำถามที่ว่า ท่านอ่านหนังสือพิมพ์หน้า 1 ที่มีข่าวเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด และท่านอ่านข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดจากหนังสือพิมพ์ (ดูจากภาคผนวก) นอกจากนี้มีข้อคำถามที่พระสงฆ์มีค่าคะแนนอยู่ในระดับน้อย เช่น ข้อคำถามที่ว่า ท่านจดบันทึกสถิติของอุบัติการณ์ปัญหายาเสพติดจากรายงานการวิจัย ท่านสะสมข่าวเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดจากหนังสือพิมพ์ และท่านศึกษาดูงานในสถานที่บำบัดผู้ติดยาเสพติด (ดูจากภาคผนวก) เป็นต้น จากผลการศึกษาดังกล่าว ถึงแม้ว่าพระสงฆ์จะมีความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่พระสงฆ์ก็ยังให้ความสำคัญเกี่ยวกับปรากฏการณ์เกี่ยวกับปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชนและสังคม โดยพยายามหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่อยู่ใกล้ชีวิตตนเอง โดยหาข้อมูลจากการอ่านหนังสือพิมพ์ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของปรภรณ์ กงเพชร (2544:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาพระสงฆ์กับบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน:ศึกษาระณีจังหวัดมหาสารคาม พบว่า พระสงฆ์ที่มีความสนใจข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่างกันมีบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารจึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์เป็นอีกปัจจัยหนึ่ง เพราะเมื่อพระสงฆ์มีความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร ก็จะทำให้มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ๆ และตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนที่ต้องปฏิบัติต่อประชาชนในฐานะผู้นำทางจิตวิญญาณ

1.3 การวิเคราะห์ระดับอิทธิบาท 4 พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.745$) อธิบายได้ว่า พระสงฆ์มีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนประชาชนและอำนวยความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลแก่ประชาชนและยังมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชน จึงส่งผลให้มีอิทธิบาทหรือมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ ประกอบกับพระสงฆ์ส่วนใหญ่มีพรรษา 10 พรรษาขึ้นไป ร้อยละ 48.7 ซึ่งถือว่าเป็นพระผู้ใหญ่ มีประสบการณ์การเรียนรู้วิถีชีวิตของพระสงฆ์มามาก ได้รับความเคารพนับถือจากประชาชนด้วยเหตุนี้พระสงฆ์จึงต้องปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสมณภาวะของความเป็นภิกษุ โดยให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนที่มีความทุกข์ ซึ่งการที่พระสงฆ์มีความชื่นชมบุคคลที่ทำหน้าที่ในการป้องกันยาเสพติด มีความจริงใจในการปฏิบัติงาน ไม่ทิ้งงานที่ได้รับมอบหมายจนกว่างานนั้นจะสำเร็จ ตั้งใจทำงานด้วยความมุ่งมั่น ต้องการที่จะทำงานให้ได้ผลดียิ่งขึ้นกว่าเดิม ยินดีที่ได้ทำงานร่วมกับคนอื่น และมีเหตุผลในการทำงานด้วยการพิจารณาถึงเหตุและผลพิจารณาถึงข้อบกพร่องเพื่อที่จะนำมาปรับปรุงการทำงานนั้นๆให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม ก็จะสามารถทำให้พระสงฆ์ปฏิบัติหน้าที่ด้านการป้องกันปัญหาเสพติดได้ดีและมีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาคำถามจากแบบสอบถามเป็นรายชื่อ พบว่าส่วนใหญ่มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เช่น ข้อคำถามที่ว่าท่านชื่นชมบุคคลที่ทำงานเช่นเดียวกับท่าน ($\bar{x}= 4.16$) ท่านมีความจริงใจและจริงใจในการปฏิบัติงาน ($\bar{x}= 4.06$) ท่านไม่ทิ้งงานที่ได้รับมอบหมายจนกว่างานนั้นจะสำเร็จ ($\bar{x}= 4.00$) เป็นต้น แสดงให้

เห็นว่า พระสงฆ์ทำงานด้วยการพิจารณาถึงเหตุและผลของงาน หมั่นใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบถึงข้อบกพร่องในกิจที่ทำ การคิดหาเหตุผลและสอบสวนทดลองนั้นสามารถช่วยให้ บุคคลกำหนดและติดตามเรื่องที่พิจารณาอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ส่งผลให้มีสมาธิในการทำงาน พร้อมทั้งจะปฏิบัติงานของคณะสงฆ์ทุกอย่างด้วยความจริงใจและมุ่งมั่นที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จ ถึงแม้ว่าพระสงฆ์จะหาโอกาสเข้าร่วมการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับงานและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การทำงานกับผู้ที่ทำงานเช่นเดียวกันน้อย แต่ยังมีคามมุ่งมั่นที่จะทำงานของคณะสงฆ์ให้สำเร็จ ด้วยความตั้งใจจริงที่จะทำด้วยความสมัครใจ ไม่ย่อท้อไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก ซึ่ง พระธรรมปิฎก (2543 : 844) กล่าวว่า เมื่อคนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าสามารถที่จะทำให้สำเร็จได้ ถ้า วิริยะเกิดขึ้นแก่เขาแล้วแม้ได้ยั้งว่าจุดหมายนั้นจะลุล่วงได้ยากนักมีอุปสรรคมากหรืออาจใช้เวลา ยาวนานเท่าใดก็ไม่ทอดย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอำนาจ บัวศิริ (2528 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า คุณสมบัติที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการปฏิบัติงานที่ประสบความสำเร็จและจะเป็นผู้นำใน การพัฒนาชุมชนได้และเป็นที่ยอมรับของประชากรทุกกลุ่มก็คือคุณสมบัติการปฏิบัติงานด้วยความ สุจริตรอบคอบมีเหตุผล ตัดสินใจสั่งการและแก้ปัญหาได้ดีมีความยุติธรรม มีความขยัน เข้มแข็งและ อดทนไม่ทอดยต่องานที่ทำงานมีความตั้งใจและจริงจังต่องานที่ทำ ชอบวางแผนก่อนการปฏิบัติงาน เสมอและจากการศึกษาของสมคิด โครธา (2547 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการใช้อิทธิบาท 4 ในการเรียน ของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า พระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัยมีการใช้อิทธิบาท 4 ในการเรียนโดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.4 การวิเคราะห์ระดับการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ พบว่า พระสงฆ์ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.596$) อธิบายได้ ว่า เนื่องจากพระสงฆ์ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาแผนกบาลีที่ไม่ได้เป็นเปรียญธรรม จำนวน 101 รูป คิดเป็นร้อยละ 51.8 ซึ่งการที่พระสงฆ์สามารถสนองงานเจ้าคณะพระสังฆาธิการและมีโอกาส ได้ใกล้ชิดกับพระมหาเถระได้นั้นส่วนใหญ่จะต้องมีความรู้ทางบาลีที่เป็นเปรียญธรรม เพราะคณะ สงฆ์ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาภาษาบาลีเป็นภาษาที่จารีกคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งคณะสงฆ์ ยังมีความต้องการบุคลากรที่มีความรู้ด้านภาษาบาลีอีกจำนวนมาก อีกประการหนึ่งพระสงฆ์ใน จังหวัดนครปฐมมีเป็นจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่จะพำนักอยู่ในวัดในเขตเมือง ส่วนพระสงฆ์ที่อยู่ ตามชนบทอาจจะได้รับการให้ความช่วยเหลือไม่ทั่วถึง จึงทำให้ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจาก คณะสงฆ์อยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาข้อคำถามเป็นรายข้อ พบว่า มีข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับสูงสุด คือ ข้อคำถามที่ว่า ท่านได้รับการถวายความรู้ในเรื่องการเทศนาและการบรรยาย ธรรม ($\bar{x} = 3.33$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คณะสงฆ์ได้ให้ความสำคัญกับงานเผยแผ่พุทธธรรม ซึ่งเป็น บทบาทที่สำคัญอีกบทบาทหนึ่งของพระสงฆ์ การที่คณะสงฆ์ได้ฝึกอบรมถวายความรู้ให้พระสงฆ์

ผู้ปฏิบัติงานด้านการป้องกันปัญหาเสพติด ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเทศน์และการบรรยายธรรม ก็เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้พระสงฆ์มีความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิควิธีการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าคณะสงฆ์จะมีการอบรม ถวายความรู้และฝึกปฏิบัติให้พระสงฆ์ผู้ปฏิบัติงานมีความชำนาญในการเผยแผ่ รวมถึงมีการเปิดโอกาสให้ได้รับข้อเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติงานมากกว่าด้านอื่นๆ แต่ก็ยังอยู่ในระดับที่ค่อนข้างน้อย ซึ่งมีข้อคำถามที่พระสงฆ์ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์อยู่ในระดับน้อย คือข้อคำถามที่ว่า ท่านได้รับนิยัตินักในการออกไปปฏิบัติงานในชุมชน ($\bar{x}=2.21$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า พระสงฆ์ได้รับการสนับสนุนด้านนิยัตินัก(งบประมาณ) ในการปฏิบัติหน้าที่จากคณะสงฆ์น้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคณะสงฆ์ยังต้องอาศัยการช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนอยู่ ประกอบกับพระสงฆ์ได้รับการอุปถัมภ์จากประชาชนอยู่แล้ว คณะสงฆ์จึงให้ความสำคัญกับการสนับสนุนด้านนี้น้อยและเน้นการให้ความสำคัญกับการให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติมากกว่า

1.5 การวิเคราะห์การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน พบว่าพระสงฆ์ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.758$) อธิบายได้ว่าพระสงฆ์จะได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากชุมชนหรือประชาชนนั้น ก็ต่อเมื่อวัดมีการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนา เช่น การทำบุญประเพณี การทอดกฐิน ทอดผ้าป่า เป็นต้น ซึ่งบางครั้งประชาชนก็ไม่ได้บริจาคปัจจัยหรืองบประมาณในการดำเนินงาน แต่จะช่วยออกแรง อาสาช่วยงานบางสิ่งบางอย่างที่สามารถช่วยได้ การจัดงานบุญประเพณีบางครั้งไม่ได้จัดเป็นประจำและต่อเนื่อง เพราะบางครั้งต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่เอื้อต่อการให้การสนับสนุนได้ เช่น การทอดกฐิน จะต้องพิจารณาในส่วนของพระกรรมวินัย เช่น จำนวนพระที่จำพรรษาตลอดพรรษาต้องมี 5 รูปขึ้นไป จึงสามารถจัดถวายได้ ในจังหวัดนครปฐมวัดที่อยู่นอกเขตเทศบาลมีจำนวนพระที่จำพรรษาน้อยไม่ครบองค์สงฆ์หรือไม่พอที่จะรับกฐินได้ ประกอบกับพระสงฆ์อยู่ในสมณะเพศไม่สามารถที่จะออกปากขอสิ่งของหรือปัจจัยต่างๆ ได้ เพราะจะทำให้ผิดวินัยสงฆ์ ซึ่งต้องอาศัยประชาชนผู้ศรัทธามาบริจาคเอง ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้พระสงฆ์ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาข้อคำถามเป็นรายข้อพบว่า มีเพียงสองข้อที่อยู่ในระดับน้อย คือข้อคำถามที่ว่า ท่านได้รับการบริจาคปัจจัยในการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาและท่านได้รับการสนับสนุนยานพาหนะในการปฏิบัติหน้าที่ ($\bar{x}=2.32$ และ $\bar{x}=2.35$ ตามลำดับ) ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าประชาชนได้ถวายปัจจัยแก่พระสงฆ์เพื่อกิจกรรมทางพุทธศาสนาในรูปแบบอื่น เช่น สนับสนุนทุนการศึกษา การทำบุญมูลนิธิ หรือการสร้างอาคาร สถานที่ ในกิจกรรมพระพุทธศาสนาโดยไม่ได้ถวายเป็นปัจจัยแต่จะสร้างสิ่งก่อสร้างถวายแทน เป็นต้น อีกอย่างการถวายปัจจัยแก่พระสงฆ์นั้น ประชาชนไม่ได้แยกถวาย

เป็นส่วนของค่าพาหนะแต่ละถวายเป็นขณะเดียวกันพระสงฆ์ก็ไม่ได้มีศาสนกิจที่จะต้องไปทำเป็นประจำ ดังนั้นจึงได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนด้านนี้ด้วย

1.6 การวิเคราะห์การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ พบว่าพระสงฆ์ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.481$) อธิบายได้ว่าหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการให้การสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ยังไม่แน่นอนในภาระงานของตนเอง เพราะว่าอยู่ในช่วงปรับเปลี่ยนหน่วยงาน กล่าวคือ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้แบ่งส่วนงานออกมาจากกรมการศาสนา ภาระงานบางอย่างยังซ้ำซ้อนกันอยู่ จำเป็นต้องใช้เวลาในการวางระบบการบริหารจัดการใหม่และมอบหมายภาระงานให้ผู้ที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการส่งเสริมให้พระสงฆ์ได้เผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าได้มากยิ่งขึ้น ถ้าพระสงฆ์ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐอย่างเพียงพอ ในด้านงบประมาณ การบูรณะซ่อมแซมอาคารสถานที่ ถวายนิเทศติดตามความเหมาะสมและให้ความช่วยเหลือในด้านสื่ออุปกรณ์ในการปฏิบัติงานก็จะทำให้เกิดความพร้อมและมีความมุ่งมั่น สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเป็นไปตามที่แคปแลน (Caplan 1967 : 39-42) ได้กล่าวว่า แรงสนับสนุนทางสังคมเป็นสิ่งที่บุคคลได้รับโดยตรงจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคล อาจเป็นด้านข่าวสาร เงิน กำลังงาน หรือทางด้านอารมณ์ ซึ่งจะเป็แรงผลักดันให้ผู้รับไปสู่เป้าหมายที่ผู้รับต้องการได้ อย่างไรก็ตามการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้พระสงฆ์ได้ปฏิบัติหน้าที่ได้คล่องตัวมากขึ้น แต่ไม่ใช่เงื่อนไขที่สำคัญในการช่วยเหลือประชาชน เพราะพระสงฆ์ต้องทำบทบาทเป็นนักการสังคมสงเคราะห์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจของประชาชนอยู่แล้ว ซึ่งถ้าหน่วยงานของรัฐได้ให้การสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร การถวายความรู้และทักษะการจัดกิจกรรมได้อย่างเหมาะสมก็จะเป็นการเพิ่มศักยภาพให้พระสงฆ์สามารถปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ ในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามอายุ พรรษา ระดับการศึกษาแผนกสามัญ ระดับการศึกษาแผนกธรรม ระดับการศึกษาแผนกบาลี ตำแหน่งทางคณะสงฆ์ สถานภาพของวัดและประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 จากสมมติฐานการวิจัยข้อ 1 พระสงฆ์ที่มีอายุแตกต่างกัน มีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุแตกต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยพระสงฆ์ที่มีอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไปมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดมากกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี ($\bar{x}=3.214$ และ $\bar{x}=2.865$ ตามลำดับ) อธิบายได้ว่า พระสงฆ์ที่มีอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป ผ่าน

ประสบการณ์ชีวิตมามาก ย่อมมีความรู้และทักษะวิธีการในการให้ความช่วยเหลือประชาชนไม่ทำให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้มาก โดยเฉพาะผู้ที่มิใช่วัยรุ่นจะเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้าน เมื่อชาวบ้านมีความทุกข์ก็จะมาขอคำแนะนำปรึกษา การที่พระสงฆ์มีอายุมากจึงมีส่วนทำให้พระสงฆ์ได้รับรู้และเข้าใจถึงปัญหาและมีโอกาสเข้าถึงชุมชนได้มากกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุน้อย และเมื่อมีการจัดกิจกรรมภายในวัดก็จะได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดี จะต่างจากพระสงฆ์ที่มีอายุน้อยซึ่งยังนับว่าเป็นผู้อ่อนด้วยวัยวุฒิ บางรูปมีภาระเกี่ยวกับการศึกษาระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ ทำให้มีโอกาที่จะปฏิบัติงานด้านการป้องกันปัญหาเสพติดน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปกรณ์ กงเพชร (2544: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาพระสงฆ์กับบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน: ศึกษากรณีจังหวัดมหาสารคาม พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกันจะมีบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากการศึกษาของ ไพโรจน์ แบนมาก (2543: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษารูปแบบของครูในการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า อายุ มีผลต่อบทบาทของครูในการป้องกันปัญหาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมถึงจากการศึกษาของ ศรีนวล สังข์เจริญ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบของคณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจังหวัด ในการดำเนินงานป้องกันอุบัติเหตุ คณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจังหวัดที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทในการดำเนินงานป้องกันอุบัติเหตุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกันจึงมีบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุระหว่าง 30-40 ปี ถึงแม้จะเป็นผู้มีอาวุโสแล้ว แต่หลายรูปอาจจะได้รับตำแหน่งทางคณะสงฆ์ต้องรับผิดชอบภาระหน้าที่สำคัญในด้านการปกครองภายในวัด ขณะที่หลายรูปอาจยังอยู่ในสำนักของอุปัชฌาย์ อาจารย์ เป็นผู้ช่วยเหลืองานและบางครั้ง อาจได้รับมอบหมายให้ดูแลรับผิดชอบงานแทนในบางส่วนทำให้พระสงฆ์ที่มีอายุระหว่าง 30-40 ปี ซึ่งเป็นวัยทำงานมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติด

2.2 จากสมมติฐานการวิจัย ข้อ 2 พระสงฆ์ที่มีพรรษาแตกต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาแตกต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยพระสงฆ์ที่มีพรรษาตั้งแต่ 10 พรรษาขึ้นไป ($\bar{x} = 3.166$) มีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดมากกว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาดำกว่า 5 พรรษาและระหว่าง 5 – 9 พรรษา $\bar{x} = 2.831$ และ $\bar{x} = 2.808$ ตามลำดับ) นอกนั้นไม่พบความแตกต่าง อธิบายได้ว่าพระสงฆ์ที่มีพรรษามากมีประสบการณ์ได้เรียนรู้วิถีชีวิตการดำรงสมณเพศมากกว่าผู้ที่มีพรรษาน้อย การที่พระสงฆ์ได้เข้าสู่กระบวนการจัดเถลาทางสังคมาสงฆ์ ผู้ที่อยู่

ในชุมชนแห่งสงฆ์มาก่อนย่อมได้เรียนรู้วิถีชีวิตและหลักการปฏิบัติต่อตนเองและสังคมมากกว่า ด้วยเหตุนี้พระสงฆ์ที่มีอายุพรรษามาก จึงมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดได้มากขึ้นด้วย อีกทั้งประชาชนส่วนใหญ่มีความศรัทธาในพระสงฆ์ที่มีพรรษามากกว่าพระสงฆ์ที่อ่อนพรรษา จึงทำให้พระสงฆ์ที่มีพรรษามากกว่าต้องปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับความเคารพนับถือที่ประชาชนได้มอบความไว้วางใจให้ ซึ่งสอดคล้องกับ ปกรณ์ กงเพชร (2544:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาพระสงฆ์กับบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน:ศึกษากรณีจังหวัดมหาสารคาม พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาต่างกันจะมีบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชนแตกต่างกัน

2.3 จากสมมติฐานการวิจัย ข้อ 3 พระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาแผนกธรรมแตกต่างกัน มีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาแผนกธรรมแตกต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดย พระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาแผนกธรรมระดับนักธรรมชั้นเอก ($\bar{x}=3.032$) มีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดมากกว่าพระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาระดับนักธรรมชั้นโท ($\bar{x}=2.250$) อธิบายได้ว่า การศึกษาแผนกธรรมที่สูงทำให้พระสงฆ์มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนามากขึ้น รู้จักการคัดเลือกหัวข้อธรรมที่เหมาะสมในการอบรมสั่งสอน ให้คำแนะนำกับประชาชนเกี่ยวกับการยับยั้งพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติดมากกว่า พระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาแผนกธรรมต่ำกว่า ซึ่งจากการศึกษาของ ปกรณ์ กงเพชร (2544: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาพระสงฆ์กับบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน: ศึกษากรณีจังหวัดมหาสารคาม พบว่า พระสงฆ์ที่มีการศึกษาทางธรรมต่างกันจะมีบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของ โสภาค ภู่ออก (2541) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาเยาวชน: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ภาคที่ 16 พบว่า พระสงฆ์ที่มีการศึกษาแผนกธรรมต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาเยาวชนด้านการให้การศึกษาและฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ฉะนั้นการศึกษาแผนกธรรมจึงเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์อีกแบบหนึ่ง โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ นักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท และนักธรรมชั้นเอก แต่ละระดับจะมีเนื้อหาของธรรมชั้นช้อย่างต่างกัน ด้วยเหตุนี้ผู้ที่มีระดับการศึกษาแผนกธรรมแตกต่างกัน จึงมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกันด้วย

2.4 จากสมมติฐานการวิจัย ข้อ4 พระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาแผนกบาลี แตกต่างกัน มีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาแผนกบาลีต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายได้ว่า พระสงฆ์ที่เป็นเปรียญธรรมและไม่เป็นเปรียญธรรม ก็ต้องทำหน้าที่ด้านการป้องกันปัญหาเสพติดเหมือนกัน เพราะพระสงฆ์ต้องอาศัยการอุปถัมภ์ด้านปัจจัย 4 จากประชาชน ดังพระพุทธพจน์ว่า “ ภิกษุทั้งหลาย พรหมณ์และคหบดีทั้งหลายเป็นผู้บำรุงอุปถัมภ์เธอทั้งหลาย ด้วยจิรวบิณฑบาต เสนาสนะและคิลานปัจจัยเภสัชบริวาร ชื่อว่าเป็นผู้มีอุปการะมากแก่เธอทั้งหลาย ข้อที่เธอทั้งหลายแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลางและมีความงามในที่สุด พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ ประกาศพรหมจรรย์ บริสุทธฺิ์ บริบูรณ์ ครบถ้วนแก่พรหมณ์และคหบดีเหล่านั้น ชื่อว่าเธอทั้งหลายก็มีอุปการะมากแก่พรหมณ์และคหบดีทั้งหลาย ” (พระไตรปิฎก 2539:486) จากพุทธพจน์ดังกล่าว จะเห็นว่าพระสงฆ์มีความเป็นอยู่ด้วยการอนุเคราะห์ ปัจจัย 4 จากชาวบ้าน ขณะเดียวกันบทบาทของพระสงฆ์ก็คือการอบรมสั่งสอนให้ชาวบ้านตั้งมั่นอยู่ในคุณงามความดี ด้วยเหตุนี้พระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาแผนกบาลีต่างกันจึงมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดไม่แตกต่างกัน

2.5 จากสมมติฐานการวิจัย ข้อ 5 พระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐมที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญแตกต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญแตกต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยพระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญระดับสูงกว่าปริญญาตรี ($\bar{x}=3.466$) มีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดมากกว่าพระสงฆ์ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ($\bar{x}=2.949$) อธิบายได้ว่า พระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญสูง มีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดสูงด้วย เนื่องจากบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดจะแสดงออกในด้านการอบรมสั่งสอน การให้คำปรึกษา การสนับสนุนกิจกรรมและการประสานงานให้เกิดการดำเนินกิจกรรมในการป้องกันปัญหาเสพติดซึ่งการปฏิบัติตนของพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ประชาชน มุ่งหวังเพื่อให้ประชาชนห่างไกลจากอบายมุขและมีทักษะในการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด พระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญสูงจะสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้จากการศึกษามาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานด้านการป้องกันปัญหาเสพติดได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นจึงทำให้พระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาแผนกสามัญมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน

2.6 จากสมมติฐานการวิจัย ข้อ 6 พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์แตกต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่าพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายได้ว่าพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ต่างกัน ไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญต่อบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดเพราะตำแหน่งทางคณะสงฆ์เป็นเพียงหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาต่อบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดด้วยการอบรมสั่งสอน ให้คำแนะนำปรึกษา จัดกิจกรรมและการประสานงานเพื่อหาแนวทางในการดำเนินกิจกรรมการป้องกันปัญหาเสพติดร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ไม่จำเป็นต้องเป็นต้องมีตำแหน่งทางคณะสงฆ์ พระสงฆ์ทุกรูปก็สามารถดำเนินการได้ ได้บทบาทดังกล่าวไม่ได้เจาะจงว่าจะต้องมีหน้าที่เป็นพระสังฆาธิการเท่านั้น จากการศึกษาของกริช เถาว์โท (2540: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการป้องกันการใช้สารเสพติดในโรงเรียน: ศึกษาเฉพาะกรณีในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ตำแหน่งผู้บริหาร ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการป้องกันการใช้สารเสพติด แสดงให้เห็นว่า ตำแหน่งทางคณะสงฆ์เป็นบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานตามคำสั่งแต่งตั้งของคณะสงฆ์ นอกเหนือจากการช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชนเหมือนกันพระสงฆ์ทั่วไปเท่านั้น ฉะนั้นพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางคณะสงฆ์แตกต่างกันจึงมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดไม่แตกต่างกัน

2.7 จากสมมติฐานการวิจัย ข้อ 7 พระสงฆ์ที่มีสถานภาพของวัดแตกต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีสถานภาพของวัดแตกต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อธิบายได้ว่า วัดที่มีพระสงฆ์จำพรรษาอยู่ จะเป็นศูนย์อบรมคุณธรรมจริยธรรมและปฏิบัติธรรมหรือไม่ก็ตาม สถานที่ดังกล่าวก็เป็นที่พักของประชาชนทั้งนั้น ซึ่งพระสงฆ์ทุกรูปไม่ว่าจะอยู่ในวัดขนาดใหญ่หรือวัดขนาดเล็ก ชนบทหรือในเมือง แม้แต่เป็นเพียงสำนักสงฆ์เท่านั้น ก็ต้องทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนประชาชนทั้งนั้น โดยเฉพาะพระสงฆ์ในปัจจุบันมีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก โดยไม่จำเป็นต้องจัดอบรมประชาชนภายในวัดอย่างเดียว โดยมีการเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรมตามสถานศึกษา หน่วยงานราชการ หรือองค์กรต่าง ๆ โดยไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นศูนย์อบรมคุณธรรมและปฏิบัติธรรมหรือไม่ ดังนั้นพระสงฆ์ที่มีสถานภาพของวัดที่แตกต่างกันจึงมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดไม่แตกต่างกัน

2.8 จากสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 8 พระสงฆ์ที่มีประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติดแตกต่างกัน มีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ที่มีประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด ต่างกันมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน โดยพระสงฆ์ที่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด ($\bar{x}=3.189$) มีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดมากกว่าพระสงฆ์ที่ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด ($\bar{x}=2.687$) อธิบายได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ของบุคคลมีหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะการมีโอกาสเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับเรื่องที่บุคคลนั้นสนใจหรือเกี่ยวกับภาระหน้าที่ของแต่ละบุคคล ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มเติมองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี เพราะพระสงฆ์มีโอกาสเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้มากขึ้น อีกทั้งมีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้ให้ความสำคัญกับการจัดอบรมถวายความรู้พระสงฆ์และประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับปัญหาเสพติดอยู่ตลอดเวลา ทำให้พระสงฆ์มีความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับยาเสพติดมากขึ้น ซึ่ง พระสงฆ์ที่มีประสบการณ์ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด จะทำให้มีการพัฒนางานแตกต่างกัน ดังนั้นประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติดจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วุฒิพงษ์ นาวัน (2542: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวนในสถานีตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล พบว่า การได้รับการฝึกอบรมความรู้ด้านยาเสพติด สามารถทำนายความแปรผันของผลการปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวนในสถานีตำรวจสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 18.6 แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ปกรณ์ กองเพชร (2544: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาพระสงฆ์กับบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน: ศึกษากรณีจังหวัดมหาสารคาม พบว่า พระสงฆ์ที่มีประสบการณ์ในการป้องกันปัญหาเสพติดต่างกันจะมีบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชนไม่แตกต่างกัน

3. การวิเคราะห์ความสามารถของตัวแปรในการทำบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม ได้แก่ ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนและการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐเป็นตัวแปรที่สามารถร่วมกันทำนายบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ได้ร้อยละ 58.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งผลการศึกษารั้งนี้ เป็นไปตามสมมติฐาน โดยพบว่า ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารเป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นอันดับที่ 1 สามารถทำนายบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ได้ร้อยละ 52.9 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ พบว่า ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารมี

ความสัมพันธ์กับบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01($r = .727$) ทั้งนี้อธิบายได้ว่า เมื่อพระสงฆ์มีความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารมาก มีแนวโน้มที่จะมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดได้มากด้วย เพราะความสนใจจะเป็นแรงผลักดันที่กระตุ้นให้บุคคลกระทำการสิ่งใดให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี (Powell1963:330, อ้างถึงในมลธิดา มีทรัพย์ 2547:13) ความสนใจเป็นความรู้สึกที่จดจ่อ อยากรู้ อยากเห็น อยากกระทำในสิ่งที่ตนสนใจ ความสนใจเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนหรือการทำงาน (วัชรวิ ทรัพย์มี 2520:58) เพราะฉะนั้น การที่พระสงฆ์มีความสนใจเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาเสพติดหรือปัญหาสังคมก็ทำให้เกิดความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตน ในการช่วยเหลือประชาชนให้หลุดพ้นจากการติดยาเสพติดหรืออบายมุขต่าง ๆ ฉะนั้นความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้พระสงฆ์มีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปกรณ์ กงเพชร (2544:บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาพระสงฆ์กับบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน : ศึกษากรณีจังหวัดมหาสารคาม พบว่า พระสงฆ์ที่มีความสนใจข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่างกันมีบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร จึงมีอำนาจในการทำนายในการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า อิทธิบาท 4 เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่ 2 สามารถทำนายบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.6 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์พบว่า อิทธิบาท 4 และบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01($r = .553$) ทั้งนี้ อธิบายได้ว่า พระสงฆ์ที่มีอิทธิบาท 4 มากมีแนวโน้มที่จะมีบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดมากด้วย เนื่องจากผู้ที่ปฏิบัติตามหลักธรรมอิทธิบาท 4 สามารถกำหนดทิศทางแห่งความสำเร็จในการทำงานได้ ซึ่ง แนวคิดทางพุทธศาสนาเชื่อว่าบุคคลเมื่อมีฉันทะ คือ ความพอใจ สนใจ ชอบใจ ต้องการที่จะทำสิ่งใดแล้ว ฉันทะจะเป็นตัวชักนำให้บุคคลกระทำการสิ่งนั้น เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากภายในตัวบุคคล ซึ่งมีผลต่อการกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตามต้องการหรือตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ (มาลี จุฑา 2544 : 151) เมื่อมีฉันทะแล้วต้องการทำสิ่งนั้นให้ดีที่สุดให้สำเร็จผลอย่างดีที่สุด โดยไม่ห่วงกังวลกับสิ่งเร้าหรือผลตอบแทน เมื่อบุคคลมีความชอบใจในงานนั้น ๆ แล้วต้องมีความเพียรความกล้าบากบั่นใจสู้ ไม่ย่อท้อไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก แม้ได้รู้ว่าจุดหมายนั้นจะถึงได้ยาก มีอุปสรรคมากหรืออาจใช้เวลายาวนานก็ไม่ทอดถอนใจเห็นเป็นสิ่งท้าทายที่จะเอาชนะให้ได้ ทำให้สำเร็จ (พระธรรมปิฎก 2543 : 844) มีความคิดจดจ่อหรือเอาใจใส่เผ้าคิดเรื่องงานนั้นและมีการใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองด้วยเหตุผล ตรวจสอบข้อบกพร่อง ค้นหา

ทางแก้ไขปรับปรุงอยู่ตลอดถ้าบุคคลปฏิบัติตามหลักอิทธิบาทครบทั้ง 4 ประการจะทำให้มีแนวโน้มที่จะประสบผลสำเร็จในการทำงาน จากการศึกษาของพระมหาสอนประจันทร์ เสียงเย็น (2548 : บทคัดย่อ) พบว่า อิทธิบาท 4 สามารถทำนายการปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาจิตใจประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สันติชัย หนูทอง (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีผลต่อการทำงานของตำรวจสายตรวจ ที่ยึดหลักอุดมคติตำรวจ กองบังคับการตำรวจนครบาล 6 พบว่า อิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์กับการทำงาน ที่ยึดมั่นอุดมคติตำรวจ 9 ข้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นอิทธิบาท 4 จึงมีอำนาจในการทำนายในการป้องกันปัญหาอาเสพติดของพระสงฆ์

ผลการวิเคราะห์หัตถถอยพหุคูณ พบว่า การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่ 3 สามารถทำนายบทบาทการป้องกันปัญหาอาเสพติดของพระสงฆ์เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.0 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์แล้วพบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐและบทบาทการป้องกันปัญหาอาเสพติดมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .723$) แสดงว่าพระสงฆ์ที่ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐมาก มีแนวโน้มที่จะมีบทบาทการป้องกันปัญหาอาเสพติดมากด้วย โดยเฉพาะการได้รับการยอมรับในการปฏิบัติหน้าที่ การอำนวยความสะดวกเมื่อติดต่อกับหน่วยงานราชการ และการถวายเป็นความรู้เกี่ยวกับการเทศน์และการบรรยายธรรม ซึ่งถ้าหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กรมการศาสนา ได้ให้การสนับสนุนส่งเสริมเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น ก็จะทำให้พระสงฆ์สามารถปฏิบัติหน้าที่ด้านการป้องกันปัญหาอาเสพติดได้ดีและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ กรรณิการ์ บุญพละ (2544:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาเสพติด : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านแม่กุใหม่ท่าซุง หมู่ 9 ตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาเสพติด คือ การที่หน่วยงานของรัฐเข้ามาส่งเสริมให้ความรู้แก่คนในชุมชนทราบถึงพิษภัยของยาเสพติดและการดำเนินการตามนโยบายหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติปลอดยาเสพติด มีส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาอาเสพติดได้ดีที่สุด เพราะฉะนั้น การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ โดยการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลให้พระสงฆ์มีความรู้ มีข้อมูลข่าวสารได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติงาน เป็นต้น ดังนั้น การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ จึงสามารถการทำนายบทบาทการป้องกันปัญหาอาเสพติดของพระสงฆ์ได้

นอกจากนี้จากการศึกษาแม้จะพบว่า การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนจะมีความสัมพันธ์กับบทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตของพระสงฆ์ แต่เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเองพบว่า การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์และ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01($r = .720$ และ.652 ตามลำดับ) ซึ่งเมื่อความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารเป็นตัวทำนายที่ได้รับคัดเลือกเข้าสู่สมการแล้วจึงมีผลทำให้ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์และแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนต่ำลง จึงไม่สามารถร่วมทำนายบทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตของพระสงฆ์ได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยขอเสนอแนะข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ดังนี้

1. จากการวิจัยพบว่า ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารเป็นตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายบทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตของพระสงฆ์เป็นอันดับที่ 1 ดังนั้นสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กรมการศาสนา มหาเถรสมาคม และสื่อมวลชนทุกแขนง ควรนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพจิตและแนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตผ่านสื่อสารมวลชนต่าง ๆ ให้มากขึ้น และควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตผ่านกระบวนการจัดสัมมนา อบรม หรือการนำเสนอผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในปัจจุบัน

2. จากผลการวิจัยพบว่า อิทธิบาท 4 เป็นตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายบทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตของพระสงฆ์ เป็นอันดับที่ 2 ดังนั้น มหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติและกรมการศาสนาควรกระตุ้นเตือนให้พระสงฆ์เกิดความสนใจ ชอบใจ ต้องการที่จะทำงานด้วยความมุ่งมั่น และเอาใจใส่ในภาระงานที่ได้รับมอบหมาย เพิ่มมากขึ้นและควรจัดอบรมสัมมนาและติดตามประเมินผลการทำงานและวางแผนวิธีการแก้ไขปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการจัดประชุมระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานด้านการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตระหว่างพระสงฆ์และหน่วยงานที่รับผิดชอบ และควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ปฏิบัติตนตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการดำรงชีวิตต่อไป

3. จากผลการวิจัยพบว่า การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐเป็นตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายบทบาทการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตของพระสงฆ์ เป็นอันดับที่ 3 ในขณะที่ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์ได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐอยู่ใน

ระดับน้อย โดยเฉพาะ เรื่องการสนับสนุนด้านงบประมาณในการบูรณะซ่อมแซมอาคารสถานที่ การถวายนิยัตย์เพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน รวมถึงการให้ความช่วยเหลือในด้านสื่อ อุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า พระสงฆ์ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับน้อย ดังนั้น หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กรมการศาสนา ควรหาแนวทางในการสนับสนุนส่งเสริมให้พระสงฆ์ได้มีความสะดวกในเรื่องดังกล่าว เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดีและมีประสิทธิภาพมากขึ้น และควรจัดโครงการถวายความรู้ส่งเสริมทักษะที่จำเป็นต่อการป้องกันปัญหาเสพติดแก่พระสงฆ์ ควรส่งเสริมให้พระสงฆ์มีโอกาสได้เผยแพร่หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาในหน่วยงานราชการต่าง ๆ และควรจัดถวายนิยัตย์ให้เหมาะสมและเพียงพอต่อการจัดกิจกรรมที่เป็นไปเพื่อการสร้างภูมิคุ้มกันด้านจิตใจให้กับประชาชน และควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของพระสงฆ์เพื่อการปรับปรุงส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น และควรมีการประสานงานสร้างเครือข่ายพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหาสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความละเอียดมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการป้องกันปัญหาเสพติดนั้น อาจมีวิธีการที่ดำเนินการที่แตกต่างกันไป เพื่อจะได้รู้แนวทางและวิธีการปฏิบัติของแต่ละรูปและเพื่อขยายผลสร้างเครือข่ายพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหาเสพติดให้ต่อเนื่อง
2. ควรมีการศึกษาตัวแปรความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร อิทธิบาท 4 การได้รับแรงสนับสนุนทางจากคณะสงฆ์ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนและการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ ว่าสามารถทำนายบทบาทด้านอื่น ๆ ของพระสงฆ์ได้อีกหรือไม่ อย่างไร เช่น บทบาทการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ บทบาทการส่งเสริมการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรหรือเยาวชน บทบาทการให้การปรึกษาแก่ชุมชนของพระสงฆ์ บทบาทของสตรีที่บวชในพุทธศาสนา เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดในกลุ่มประชากรอื่น เช่น พระธรรมทูต พระธรรมจาริก พระนิสิตนักศึกษา สามเณร แม่ชี เพื่อนำผลการวิจัยที่หลากหลายและครอบคลุมกลุ่มบุคลากรทางพุทธศาสนาเพื่อนำข้อมูลจากการวิจัยเป็นฐานข้อมูลในการกำหนดยุทธศาสตร์การป้องกันปัญหาเสพติดโดยบุคลากรทางศาสนาต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
วิโรฒ ประสานมิตร, 2527.

กรรณิการ์ บุญพละ. “บทบาทของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด:ศึกษาเฉพาะ
กรณี หมู่บ้านกุใหม่ท่าซุง หมู่ 9 ตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก.” วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารงานยุติธรรม คณะสังคมศาสตร์สงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

กริช เถาว์โท. “บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการป้องกันการใช้สารเสพติดในโรงเรียน : ศึกษา
เฉพาะกรณีในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี.” งานวิจัยเกี่ยวกับ
ยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม,
2540.

กระทรวงศึกษาธิการ. กรมการศาสนา. นโยบายฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดโดยใช้สถาบันทาง
ศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศาสนา, 2543.

กระทรวงศึกษาธิการ.กรมการศาสนา. สำนักงานเลขาธิการกรม. พระพุทธศาสนามรดกล้ำค่าของ
ไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศาสนา, 2544.

กระทรวงศึกษาธิการ .กรมการศาสนา. บัญชีสำรวจข้อมูลวัด ประจำปี พ.ศ.2549.กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2549.

กองบังคับการตำรวจภูธรอำเภอเมืองจังหวัดนครปฐม. “สถิติคดีอาญาประจำปี 2547- 2548”. 2549
(อัดสำเนา)

เกรียงศักดิ์ คงทับทิม. “การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันปัญหายาเสพติด : ศึกษาเฉพาะ
กรณีเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรตำบลกระต๊อบ อำเภอกำแพงแสน จังหวัด
นครปฐม.” วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สถาบันราชภัฏนครปฐม, 2546.

ขวัญใจ พิมพ์มล. “ปัจจัยทางจิตวิทยาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกำหนัดการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียน
หลักสูตรศิลปกรรมระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ศ.ปวช.) วิทยาลัยช่างศิลป์.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543.

- จรูญ โกมลบุญย์. จิตวิทยาพื้นฐานของการศึกษา. เอกสารประกอบการบรรยาย วิชาศึกษา 503. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2528. (อัดสำเนา)
- จำนงค์ อดิวัฒน์สิทธิ์,ศ.ดร. สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.
- เจียมพงษ์ วงศ์ธรรม. “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม.” วิทยานิพนธ์ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522.
- ชลลดา สุภาภาวี. “การรับรู้และการตอบสนองของประชาชนต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษา ตำบลวังพร้าว อำเภอ เกาะคา จังหวัดลำปาง.” ปริญญามหาบัณฑิต หลักสูตรการศึกษามนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2540.
- ณรงค์ คงนวล. “บทบาทพระสงฆ์วัดชลประทานรังสฤษฎ์กับการพัฒนาสังคม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2539.
- ณรงค์ เส็งประชา. สังคมวิทยาชนบท. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2530.
- ดวงทิพย์ หงส์สมุทร. “ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของสารวัตรอาหารและยา.” ปริญญามหาบัณฑิต สาขาบริหารสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2531.
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย. การพัฒนาชนบท : เน้นหลักการพัฒนาสังคมและแนวความคิดความจำเป็นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร:สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2527.
- ทรงพล ภูมิพัฒน์. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่สอง. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2540.
- ทิวากร กันหะ. “แนวทางการป้องกันการติดยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6.” งานวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม, 2540.
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. พระพุทธศาสนากับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2529.
- ทำนุ สิริสิงห์. แนวคิดในการป้องกันยาเสพติด. กรุงเทพมหานคร: ไทยมิตรการพิมพ์, 2531.
- ธนพ นาควัลย์,ร.อ.. “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาประชาธิปไตย: ศึกษาจากความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่ศึกษาในมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541.

นงลักษณ์ โทบั้นลือภพ. “การประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกันโรคร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อการป้องกันการพึ่งยาแอมเฟตามีนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ สาขาวิชาสุขศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539.

นวลศิริ เปาโรหิตย์. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2532.

นภคล ศักดิ์เจริญชัยกุล. “การศึกษามาตรการป้องกันปัญหาเสพยาเสพติดในชุมชนชาวเขา: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนชาวเขาเผ่าม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.

บำรุง สุขพรรณ. “การรับข่าวสารเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตจากสื่อมวลชนของพระสังฆิการเพื่อยกระดับสถานภาพความเป็นอยู่ของประชาชน และการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน.” สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2547.

บุญญวิจักษ์ เหล่าก่อที. “มาตรการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด”. วารสารสำนักงาน ป.ป.ส. (กันยายน 2544 – กุมภาพันธ์ 2545) : 49 (อัดสำเนา)

บุญศรี พานะจิตต์ และคณะ. “รายงานการวิจัย เรื่อง ความสำเร็จในการปฏิบัติการกิจ: ศึกษาเฉพาะกรณีวัดชลประทานรังสฤษฎ์.” กรมการศาสนา, 2544. (อัดสำเนา)

บุญเยี่ยม ตรีภูวณย์. หลักและกระบวนการฝึกปฏิบัติงานสาธารณสุขในการฝึกปฏิบัติงานสาธารณสุข. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2528.

ปกรณ์ กงเพชร. “พระสงฆ์กับบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพยาเสพติดในชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดมหาสารคาม”. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยลัยเกษตรศาสตร์, 2544.

ปรีชา ช้างขวัญยืนและวิจิตร เกิดวิสิทธิ์. หนังสือเรียนสังคมศึกษา ๑๑๓. พระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓. ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, 2545.

ประคอง กรรณสูต. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์, 2542.

ประยุทธ์ หลงสมบุญ. พจนานุกรมบาลี-ไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว, 2540.

ประเสริฐ ทรายสวัสดิ์. “การศึกษาความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่มีต่อสิ่งเสพติดของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2541.

ปิ่น มุกกันต์. มงคลชีวิต ภาค 2. กรุงเทพมหานคร : คลังวิทยา, 2502.

_____. แนวการสอนธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2514.

_____. ปาฐกถาเรื่องจิต. พิมพ์ครั้งที่ 1. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย, 2547.

เปรมฤดี เจริญพร. “ความสัมพันธ์ระหว่างสภาวะสุขภาพ การควบคุมตนเอง แรงสนับสนุนทางสังคมและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานกับพฤติกรรมการป้องกันสุขภาพของพนักงานรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกพยาบาลสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2542.

พรทิพย์ จิตรธร. ยาเสพติดให้โทษกับการบำบัดรักษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2516.

พิทยา สุทธิธรรม. “ปัจจัยทางจิต – สังคม ที่มีผลต่อพฤติกรรมการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในเขตกองบังคับการตำรวจนครบาล 7 ถึง 9.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2547.

พีระ จิตรโสภณ. วิธีการวิจัยการสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

พระธรรมปิฎก. ก การพัฒนาที่ยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, 2543

_____. ข พจนานุกรมพุทธศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543.

_____. ค พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543.

_____. ง ธรรมกับการพัฒนาชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 2; กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม, 2539.

พระมหากฤษณา นันทเพชร. “ทัศนคติของพระสงฆ์ต่อบทบาทการพัฒนาสังคม.” วิทยานิพนธ์พัฒนาบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2540.

พระมหาชินวัฒน์ เสือป่า. “ปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544.

พระมหาชูศักดิ์ น้อยสันเทียะ. “บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาชนบทศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545.

- พระมหาไพโรสสิทธิ์ สัตยาวุธ. “บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท ศึกษากรณี : พระเทพสิมา-
ภรณ์กับการพัฒนาชนบทในจังหวัดนครราชสีมา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร-
มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาชนบทศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2542.
- พระมหาประสิทธิ์ สระทอง. “การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ของพระสงฆ์ในเขตการปกครอง
ของคณะสงฆ์อำเภอปรางค์กู๋ จังหวัดศรีสะเกษ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร -
มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.
- พระมหานราธิป แก้วประสิทธิ์. “ปัจจัยทางจิตวิทยาและสังคมที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจอุปสมบท
เป็นภิกษุของสามเณรในเขตภาคกลาง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544.
- พระมหาสมคิด โครธา. “การใช้อิทธิบาท 4 ในการเรียนของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
อุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2547.
- พระมหาสอนประจันต์ เสียงเย็น. “การปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาจิตใจประชาชนของพระ
สังฆาธิการ ในจังหวัดมุกดาหาร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.
- พระราชวรมุณี (ประยุทธ์ ปยุตโต). สถาบันสงฆ์กับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์,
มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2528.
- พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535. กรุงเทพมหานคร:ห.จ.ก.รุ่งเรืองศาสน์การพิมพ์,
2535.
- _____. สถาบันสงฆ์กับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โกมลคีมทอง, 2527.
- พระเทพเวที. บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2530.
- พระโสภณคณาภรณ์. ธรรมปริทรรศน์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2527.
- พระอวยชัย อินศรีเมือง. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน
ศึกษาเฉพาะกรณี วัดในเขตอำเภอ บรบือ จังหวัดมหาสารคาม.” วิทยานิพนธ์ศิลปศา-
สตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2542.
- ไพฑูรย์ อินทร์มณี. “บทบาทพระสงฆ์ต่อการป้องกัน บำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด:ศึกษา
เฉพาะกรณีวัดที่เป็นศูนย์สงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดของกรมการศาสนา.”
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2545.

- ไพฑูริย์ อินทร์มณี. “บทบาทของพหุภาคีที่ส่งผลต่อการเกิดองค์กรชุมชนเพื่อการป้องกันและ
แก้ไขปัญหาเสพติด (ยาบ้า) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา.” วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร-
มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.
- ไพโรจน์ แบนมาก .“ บทบาทของครูในการป้องกันปัญหาเสพติดใน โรงเรียนมัธยมศึกษา
จังหวัดฉะเชิงเทรา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.
- พุทธทาสภิกขุ. สุญญตา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมทานมูลนิธิ, 2518.
- มลธิรา มีทรัพย์. “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจวิธีสอนวิทยาศาสตร์ 6 ของ
นักเรียนชั้น ปวส. 2 วิทยาลัยการอาชีพบางสะพาน ที่ได้รับการสอนโดยวิธีการเรียน
แบบร่วมมือ (เทคนิคการสอนแบบ Jigsaw).” วิทยาลัยการอาชีพบางสะพาน จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์, 2547.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราช-
วิทยาลัย. เล่มที่ 9,11,14,15,20, 21, 22, 23,25,26 และ35 กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.
- มาลี จุฑา. การประยุกต์จิตวิทยาเพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทิพย์วิสุทธิ์,
2544.
- รสสุคนธ์ พิไชยแพทย์. “การรับรู้บทบาทในการเป็นมารดาการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม
ผลลัพธ์ในการตั้งครรภ์กับความสามารถในการดูแลตนเองหลังคลอดและดูแลบุตรของ
หญิงหลังคลอดที่ติดเชื้อเอชไอวี.” วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา
สาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2543.
- รังรี นพเกตุ. จิตวิทยาทั่วไปเรื่องการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่สอง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
ประกายพริก, 2539.
- รุจิ ภู่อาระ และสุรเดช ส้าราญจิต. คู่มือครูสุขศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์, 2535.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ – ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.
กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2532.
- เรื่องชัย บุญยศศักดิ์. ยาและยาเสพติด. ม.ป.ท, 2527.
- วนิช บรรจงและคนอื่นๆ . ความหมายของความสนใจ.กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครพิมพ์,
2520.
- วศิน อินทสระ. พุทธปรัชญามหายาน. กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์เจริญกิจ, 2530.
- วัชรีย์ ทรัพย์มี. ความหมายของความสนใจ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2545.

- วิสูตร ธนชัยวิวัฒน์. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522-2540. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุทรไพศาล, 2540.
- วิไลพร คำสะอาด. “ การศึกษาความสามารถในการใช้ภาษาไทยและความสนใจวิธีการสอนภาษาไทย ท 401 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองชุมแสงวิทยา.” งานวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนหนองชุมแสงวิทยา , 2545.
- วีรพงศ์ ใจสุนทร. “ การดำเนินการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดน่าน.” งานวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม, 2542.
- สถาบันรัฐยาจารย์. คู่มือการดำเนินงานวัดเป็นศูนย์สงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด. กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2546.
- สมภพ เรื่องตระกูล. ยาเสพติด : มหันตภัยเงียบที่ป้องกันได้. คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2543.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2543.
- สันติชัย หนูทอง. “ปัจจัยทางจิตสังคมที่มีผลต่อการทำงานของตำรวจสายตรวจ ที่ยึดหลักอุดมคติตำรวจ กอบังคับการตำรวจนครบาล 6.” วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2544.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. กองป้องกันยาเสพติด. ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด. กรุงเทพมหานคร พิมพ์ที่สำนักงาน ป.ป.ส., 2537.
- _____. การป้องกันยาเสพติด. กรุงเทพมหานคร. ม.ป.ท., 2531.
- _____. แนวคิดและแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์อรุณการพิมพ์, 2541.
- _____. แผนการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2540-2544. กรุงเทพมหานครพิมพ์ที่สำนักงาน ป.ป.ส., 2539.
- _____. คู่มือการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. กรุงเทพมหานคร พิมพ์ที่สำนักงาน ป.ป.ส., 2541.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. แผนป้องกันสารเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ(2540-2544). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว, 2539.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. สรุปผลสถิติคดีอาญา ประจำปี 2540. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ สำนักแผนงานและงบประมาณ, 2541.

- โสภกา ชูพิกุลชัย และจักรเทพ เอ็มชบุตร. งานวิจัย “การศึกษาวิธีการนำศาสนาเข้ามามีส่วนช่วย
แก้ปัญหาเสพติด.” วารสารต่อต้านยาเสพติด มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2533
- โสภาก ภู่ออก. “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาเยาวชน : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์การศึกษา
พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ภาคที่ 16.” วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์,
2541.
- สุชา จันทร์เอม. จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2540.
- สุมาลี ว่องเจริญกุล. “เครือข่ายทางสังคมและการสนับสนุนทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต
ของผู้สูงอายุในชุมชนแห่งหนึ่งของกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขามานุษยวิทยาประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540.
- สุรพล พยอมยิ้ม และคนอื่นๆ. จิตวิทยาชุมชน. โครงการส่งเสริมการผลิตตำราและเอกสารการ-
สอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2541.
- สุพัตรา สุภาพ. สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2525.
- สุวิทย์ ยิ่งวรพันธุ์. พัฒนาชนบทในประเทศไทย. พระนคร : โรงพิมพ์อักษรสาสน์, 2512.
- ศรีนวล สังข์เจริญ. “บทบาทของคณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจังหวัด ในการดำเนินงานป้องกัน
อุบัติเหตุ.” วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
กรุงเทพมหานคร, 2533
- อรเพ็ญ นาควัชร. ปัญหาสิ่งเสพติดและการควบคุม. ม.ป.ท., 2526.
- อนุวัฒน์ ร่มโพธิ์ทอง. “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความตระหนักในปัญหาที่เกิดจากสิ่ง
เสพติดให้โทษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอน 3609 .โดยใช้
แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสาน-
มิตร, 2544.
- อรอนงค์ หงส์ชุมแพ. “ความรู้เกี่ยวกับยาฆ่าและ การป้องกันตนเองจากการเสพยาฆ่าของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2538.
- อรร่าไพ วินทะไชย. “การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกาปฏิบัติของผู้ป่วยวัณโรคปอด โดยจัดกิจกรรม
กลุ่มร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคม ณ ศูนย์วัณโรค เขต 5 นครราชสีมา.” วิทยานิพนธ์
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2538.

อุทัย หิรัญโต. การพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2526.

อุทัยรัตน์ เนียรเจริญสุข. “ปัจจัยทางชีวสังคมลักษณะทางพุทธและจิตลักษณะที่มีผลต่อพฤติกรรม
การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตเครื่องประดับ.” ปรินญาณิพนธ์วิทยาศาสตร์
มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.

อำนาจ บัวศิริ. คุณสมบัติและบทบาทของเจ้าอาวาสในพระพุทธศาสนาที่เอื้อต่อการพัฒนาชนบท
ยากจนในภาคเหนือ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรรมการศาสนา, 2528.

ภาษาอังกฤษ

Best, John W. Research in Education. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall, 1981.

Blanchard ,Wendell. Thailand : Its People, Its Society, Its Culture. New Haven,
Connecticut : Human Relations Area Files, Inc,1958.

Cobb, S. “Social Support as Moderate of Life stress.” Psychosomatic Medicine 38
(September-October 1976) : 300-314.

Green,Russell G., William W.Beatty,and Robert M.Arkin. Human Motivation.USA : Prentice -
Hall Inc,1984

Likert,Rensis. The Human Organization : Its Management and Values.New York : Mc Graw –
Hill,1976.

Pender N, J. Health Promotion in Nursing Practice. Norwalk : Appleton Century
Craft, 1987.

Schaefer ,C.,et al. “ The Health - Related Functions of Social Support.” Journal of
Behavior Medicine, (1981) : 4.

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

ภาคผนวก ข

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าระดับรายชื่อของแบบสอบถามในการวิจัย

แบบสอบถาม

“ บทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ ในจังหวัดนครปฐม ”

*****

คำอธิบายประกอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามเรื่อง บทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ ในจังหวัดนครปฐมนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลประกอบการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาโท สาขาจิตวิทยาชุมชน ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

2. ขอให้ท่านตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลคำตอบไว้เป็นความลับและจะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการวิจัยประกอบวิทยานิพนธ์เท่านั้น การนำเสนอข้อมูลคำตอบจะนำเสนอในภาพรวม ไม่ระบุชื่อและวัดที่สังกัด ดังนั้นคำตอบทั้งหมดจึงไม่ส่งผลกระทบต่อท่าน

ผู้วิจัยขอความร่วมมือให้ท่านตอบคำถามให้ครบทุกข้อ เพื่อจะได้คำตอบที่สมบูรณ์สำหรับการวิจัย

3. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 7 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของพระสงฆ์

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับอิทธิบาท 4

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์

ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน

ตอนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ

ตอนที่ 7 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านมา ณ ที่นี้

พระศุภชัย ดวงชัย

นักศึกษาปริญญาโท สาขาจิตวิทยาชุมชน

ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบสอบถาม

เรื่อง

“ บทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม ”

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของพระสงฆ์

1. อายุ
  - ต่ำกว่า 30 ปี
  - 30 - 40 ปี
  - 41 ปี ขึ้นไป
2. พรรษา
  - ต่ำกว่า 5 พรรษา
  - ระหว่าง 5 - 9 พรรษา
  - ตั้งแต่ 10 พรรษาขึ้นไป
3. ระดับการศึกษาแผนกสามัญ
  - ประถมศึกษา มัธยมศึกษา
  - ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี
4. ระดับการศึกษาแผนกนักรธรรม
  - นักรธรรมตรี
  - นักรธรรมโท
  - นักรธรรมเอก
5. ระดับการศึกษาแผนกบาลี
  - เป็นเปรียญธรรม ไม่เป็นเปรียญธรรม
6. ตำแหน่งทางคณะสงฆ์
  - เป็นพระสังฆาธิการ ไม่ได้เป็นพระสังฆาธิการ
7. สถานภาพของวัด
  - เป็นศูนย์อบรมคุณธรรมจริยธรรมและปฏิบัติธรรม
  - ไม่ได้เป็นศูนย์อบรมคุณธรรมจริยธรรมและปฏิบัติธรรม
8. ประสบการณ์ที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด
  - เคยได้รับการอบรม
  - ไม่เคยได้รับการอบรม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด โดยมี 5 ตัวเลือก ดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด
มาก	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านมาก
ปานกลาง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านปานกลาง
น้อย	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านน้อยที่สุด

พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านอ่านข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดจากหนังสือพิมพ์					
2. ท่านศึกษาข้อมูลปัญหาความรุนแรงของวัยรุ่นจากเอกสารวิชาการ					
3. ท่านเข้าร่วมสัมมนาเกี่ยวกับปัญหาเสพติด					
4. ท่านสอบถามสถานการณ์ยาเสพติดจากนักวิชาการ					
5. ท่านรับฟังปัญหาเสพติดจากผู้ปกครองที่มีลูกวัยรุ่น					
6. ท่านสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาเสพติดจากอินเทอร์เน็ต					
7. ท่านเข้าร่วมนิทรรศการเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด					
8. ท่านสอบถามผู้นำชุมชนเกี่ยวกับปัญหาเสพติดในชุมชน					
9. ท่านติดตามการสนทนาปัญหาวัยรุ่นจากรายการทางโทรทัศน์					
10. ท่านจดบันทึกสถิติของอุบัติการณ์ปัญหาเสพติดจากรายงานการวิจัย					
11. ท่านสอบถามปัญหาเสพติดจากชาวบ้านที่มาทำกิจกรรมในวัด					
12. ท่านรับฟังปัญหาสังคมจากกลุ่มวัยรุ่น					
13. ท่านรับฟังปัญหาความรุนแรงของวัยรุ่นจากเพื่อน					
14. ท่านอ่านหนังสือพิมพ์หน้า 1 ที่มีข่าวเกี่ยวกับปัญหาเสพติด					
15. ท่านอ่านเอกสารหรือแผ่นพับเกี่ยวกับปัญหาสังคมที่หน่วยต่างๆ พิมพ์แจก					

พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
16. ท่านร่วมรณรงค์ป้องกันยาเสพติดที่หน่วยงานต่างๆ จัดขึ้น					
17. ท่านรับฟังปัญหาเสพติดจากรายการวิทยุ					
18. ท่านอ่านแผ่นป้ายเกี่ยวกับการรณรงค์ป้องกันยาเสพติด					
19. ท่านสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดจากผู้ปกครองที่มีลูกวัยรุ่น					
20. ท่านศึกษาคูงานในสถานที่บำบัดผู้ติดยาเสพติด					
21. ท่านสะสมข่าวเกี่ยวกับปัญหาเสพติดจากหนังสือพิมพ์					
22. ท่านรับฟังปัญหาเสพติดจากหอกระจายข่าวในชุมชน					
23. ท่านสอบถามปัญหาเสพติดจากครูในโรงเรียน					
24. ท่านอ่านเอกสารวิชาการเกี่ยวกับปัญหาสังคม					
25. ท่านศึกษาแนวทางการป้องกันยาเสพติดจากหนังสือทางพุทธศาสนา					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับอภิชาติ 4

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด โดยมี 5 ตัวเลือก ดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านมาก
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านปานกลาง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านน้อยที่สุด

พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านฉันทะ					
1. ท่านพอใจในการปฏิบัติงานของท่าน					
2. ท่านเต็มใจที่จะทำงานให้สำเร็จ					
3. ท่านต้องการที่จะทำงานให้ได้ผลดียิ่งขึ้นกว่าเดิม					
4. ท่านมีความสุขกับการปฏิบัติกิจของสงฆ์					
5. ท่านมีกำลังใจในการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย					
6. ท่านยินดีที่ได้ทำงานร่วมกับคนอื่น					
7. ท่านชื่นชมบุคคลที่ทำหน้าที่เช่นเดียวกับท่าน					
8. ท่านชอบทำงานโดยไม่เลือกงาน					
ด้านวิริยะ					
9. ท่านพยายามทำงานให้สำเร็จถึงแม้ว่าจะต้องใช้เวลาานาน					
10. ท่านอดทนปฏิบัติงาน ถึงแม้งานนั้นจะยากหรือมีอุปสรรค					
11. ท่านไม่ทิ้งงานที่ได้รับมอบหมายจนกว่างานนั้นจะสำเร็จ					
12. ท่านทำงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ					
13. ท่านพยายามทำงานนั้นให้ดีขึ้นโดยไม่ย่อท้อ					

ตอนที่ 3 (ต่อ)

พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
14. ท่านกล้าที่จะทำงานที่ได้รับมอบหมายถึงแม้ว่าจะมีปัญหาในการทำงาน					
15. ท่านพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ					
16. ท่านมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จถึงแม้จะมีอุปสรรค					
ด้านจิตตะ					
17. ท่านตั้งใจทำงานด้วยความมุ่งมั่น					
18. ท่านมีความจริงใจในการปฏิบัติงาน					
19. ท่านทำงานโดยไม่ผลัดวันประกันพรุ่ง					
20. ท่านติดตามงานและทำงานอย่างต่อเนื่อง					
21. ท่านเอาใจจดจ่อในงานที่ทำ					
22. ท่านพยายามแสวงหาความรู้หรือสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานของท่าน					
23. ท่านลงมือทำงานนั้น ๆ ต่อทันทีเมื่อมีโอกาส					
24. ท่านมีความกระตือรือร้นที่ได้ปฏิบัติงาน					
25. ท่านหาโอกาสเข้าร่วมการอบรม สัมมนาเกี่ยวกับงานของท่าน					
26. ท่านแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานกับผู้ที่ทำงานเช่นเดียวกับท่าน					
ด้านวิมังสา					
27. ท่านกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงานก่อนลงมือปฏิบัติงาน					
28. ท่านพิจารณาการทำงานอย่างละเอียด แม้งานนั้นจะยากหรือมีอุปสรรค					
29. ท่านพิจารณาไตร่ตรองประสิทธิภาพในการทำงานอยู่เสมอ					
30. ท่านริเริ่มหรือค้นหาแนวทางใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ					
31. ท่านค้นหาความบกพร่องและนำมาปรับปรุงแก้ไขในงานที่ทำ					
32. ท่านศึกษางานจนเข้าใจก่อนการลงมือปฏิบัติ					

ตอนที่ 3 (ต่อ)

พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
33. ท่านวินิจฉัยได้ว่างานใดต้องแสวงหาแนวทางในการปฏิบัติใหม่					
34. ท่านใช้เหตุผลในการทำงาน					
35. ท่านประเมินผลการปฏิบัติงานทุกครั้งหลังจากทำงานเสร็จแล้ว					
36. ท่านใช้หลักการการทำงานที่ว่า “งานทุกอย่างทำให้ดีขึ้นกว่าเดิมได้”					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับกาได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด โดยมี 5 ตัวเลือก ดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด
มาก	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านมาก
ปานกลาง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านปานกลาง
น้อย	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านน้อยที่สุด

การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์	ระดับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านได้รับความรู้เรื่องการเทศน์และการบรรยายธรรม					
2. ท่านได้รับนิศยภัตรในการออกไปปฏิบัติงานในชุมชน					
3. ท่านได้รับการตรวจเยี่ยมและติดตามผลการทำงาน					
4. ท่านได้รับคำชมเชย ให้กำลังใจ ในการปฏิบัติหน้าที่					
5. ท่านได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนด้านสื่อ อุปกรณ์ ในการปฏิบัติหน้าที่					
6. ท่านได้รับความช่วยเหลือในการจัดหาผู้ที่มีความชำนาญมาร่วมงานกับท่าน					
7. ท่านได้รับข้อเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติงาน					
8. ท่านได้รับโอกาสในการเข้าพบพระเถระระดับสูง					

ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด โดยมี 5 ตัวเลือก ดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านมาก
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านปานกลาง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านน้อยที่สุด

การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน	ระดับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านได้รับการปรึกษาปัจจัยในการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนา					
2. ท่านได้รับการสนับสนุนยานพาหนะในการปฏิบัติงาน					
3. ท่านได้รับความร่วมมือด้านแรงงานจากประชาชนในชุมชน					
4. ท่านได้รับการยอมรับนับถือจากประชาชนในชุมชน					
5. ท่านได้รับการนิมนต์ไปในงานทำบุญต่าง ๆ					
6. ท่านได้รับการบำรุงด้วยอาหารบิณฑบาตและยารักษาโรค					

ตอนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด โดยมี 5 ตัวเลือก ดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด
มาก	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านมาก
ปานกลาง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านปานกลาง
น้อย	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านน้อยที่สุด

การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ	ระดับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านได้รับงบประมาณในการบูรณะซ่อมแซมอาคารสถานที่					
2. ท่านได้รับนิยัดเป็นประจำสม่ำเสมอ					
3. ท่านได้รับการยอมรับในการปฏิบัติหน้าที่					
4. ท่านได้รับความสะดวกเมื่อติดต่อกับหน่วยงานราชการ					
5. ท่านได้รับความช่วยเหลือในด้านสื่อ อุปกรณ์ ในการปฏิบัติงาน					
6. ท่านได้รับการถวายความรู้เกี่ยวกับการเทศน์และการบรรยายธรรม					
7. ท่านได้รับการยกย่องในการปฏิบัติหน้าที่					
8. ท่านได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติงานจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติประจำจังหวัด หรือ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					

ตอนที่ 7 บทบาทการป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด โดย มี 5 ตัวเลือก ดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านมาก
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านปานกลาง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของท่านน้อยที่สุด

พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านเทศน์หรือบรรยายธรรมเกี่ยวกับอันตรายจากยาเสพติดทุกวันพระ					
2. ท่านยกตัวอย่างผลของการติดยาเสพติดทุกครั้งเมื่อสนทนากับชาวบ้าน					
3. ท่านอบรมประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดระหว่างการเดินทางเข้าพรรษา					
4. ท่านได้ประชาสัมพันธ์ถึงอันตรายที่เกิดจากยาเสพติดอยู่เป็นประจำ					
5. ท่านอบรมสั่งสอนนักเรียนให้ห่างไกลจากยาเสพติด					
6. ท่านจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาเสพติด					
7. ท่านให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายจากยาเสพติดแก่ประชาชน					
8. ในศาสนพิธีท่านได้อบรมสั่งสอนให้ประชาชนหลีกเลี่ยงการใช้ยาเสพติด					
9. ท่านให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายจากยาเสพติดทุกครั้งเมื่อมีโอกาส					
10. ท่านแนะนำให้ประชาชนลด ละ เลิก อบายมุข เมื่อมีงานบุญประเพณี					
11. ท่านสอดแทรกแนวทางในการป้องกันยาเสพติดให้กับวัยรุ่น					
13. ท่านแนะนำประชาชนหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด					

ตอนที่ 7 (ต่อ)

พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
14. ท่านให้คำปรึกษาแนะนำการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน					
15. ท่านยกย่องและชื่นชม ให้กำลังใจบุคคลที่ทำงานป้องกันปัญหาเสพติด					
16. ท่านให้คำแนะนำปรึกษาแก่วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาเสพติด					
17. ท่านให้เวลากับประชาชนในการสนทนากับเกี่ยวกับปัญหาเสพติด					
18. ท่านให้ความสำคัญและเข้าร่วมกิจกรรมการต่อต้านยาเสพติดในชุมชน					
19. ท่านเปิดโอกาสให้ประชาชนขอคำปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด					
20. ท่านให้รางวัลตอบแทนผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด					
21. ท่านให้แนวทางแก่ชุมชน ในการป้องกันตนเองจากยาเสพติด					
22. ท่านรับฟังปัญหาเสพติดจากผู้นำชุมชนด้วยความตั้งใจ					
23. ท่านให้การอุดหนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมป้องกันยาเสพติด					
24. ท่านสนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันปัญหาเสพติด					
25. ท่านสนับสนุนให้วัดเป็นสถานที่ปลอดจากสิ่งเสพติดทุกชนิด					
26. ท่านสนับสนุนให้มีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับอันตรายจากยาเสพติดในวัด					
27. ท่านสนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์ป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน					
28. ท่านให้ความสะดวกด้านสถานที่ในการจัดกิจกรรมป้องกันยาเสพติด					
29. ท่านสนับสนุนกิจกรรมการป้องกันยาเสพติดของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน					

ตอนที่ 7 (ต่อ)

พฤติกรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
30. ท่านสนับสนุนแรงงานหรือบุคลากรในการจัดกิจกรรมป้องกันยาเสพติด					
31. ท่านให้ประชาชนมีอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมป้องกันยาเสพติด					
32. ท่านส่งเสริมให้มีการเขียนป้ายเตือนอันตรายจากยาเสพติด					
33. ท่านวางแผนป้องกันปัญหาเสพติดร่วมกับหน่วยงานในท้องถิ่น					
34. ท่านประสานงานเครือข่ายในชุมชนเพื่อป้องกันปัญหาเสพติด					
35. ท่านประสานความร่วมมือระหว่างพระสงฆ์และประชาชนในการป้องกันยาเสพติด					
36. ท่านติดต่อเจ้าหน้าที่มาให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดแก่ประชาชน					
37. ท่านขยายเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดไปยังชุมชนอื่น					
38. ท่านร่วมรณรงค์ป้องกันยาเสพติดกับผู้นำชุมชน					
39. ท่านประสานความร่วมมือของคนในชุมชนป้องกันผู้ที่ยังไม่ติดยาเสพติด					
40. ท่านประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ทราบถึงปัญหาเสพติดในชุมชน					
41. ท่านจัดประชุมเพื่อหาแนวทางในการป้องกันปัญหาเสพติด					
42. ท่านประสานงานกับวัยรุ่นเพื่อทำกิจกรรมป้องกันยาเสพติดในชุมชน					

ตารางที่ 22 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร ของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม

ข้อ	ข้อความ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	(S.D)	ค่าระดับ
1	ท่านอ่านข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดจากหนังสือพิมพ์	3.54	.959	มาก
2	ท่านศึกษาข้อมูลปัญหาความรุนแรงของวัยรุ่นจากเอกสารวิชาการ	3.01	.971	ปานกลาง
3	ท่านเข้าร่วมสัมมนาเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด	2.50	1.042	ปานกลาง
4	ท่านสอบถามสถานการณ์ยาเสพติดจากนักวิชาการ	2.33	1.009	น้อย
5	ท่านรับฟังปัญหาเสพติดจากผู้ปกครองที่มีลูกวัยรุ่น	3.14	1.089	ปานกลาง
6	ท่านสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาเสพติดจากอินเทอร์เน็ต	2.42	1.307	น้อย
7	ท่านเข้าร่วมนิทรรศการเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด	2.50	1.105	ปานกลาง
8	ท่านสอบถามผู้นำชุมชนเกี่ยวกับปัญหาเสพติดในชุมชน	2.74	1.134	ปานกลาง
9	ท่านติดตามการสนทนาปัญหาวัยรุ่นจากรายการทางโทรทัศน์	3.04	1.134	ปานกลาง
10	ท่านจดบันทึกสถิติของอุบัติการณ์ปัญหาเสพติดจากรายงานการวิจัย	1.94	1.001	น้อย
11	ท่านสอบถามปัญหาเสพติดจากชาวบ้านที่มาทำกิจกรรมในวัด	2.72	1.129	ปานกลาง
12	ท่านรับฟังปัญหาสังคมจากกลุ่มวัยรุ่น	3.06	1.108	ปานกลาง
13	ท่านรับฟังปัญหาความรุนแรงของวัยรุ่นจากเพื่อน	3.14	1.158	ปานกลาง
14	ท่านอ่านหนังสือพิมพ์หน้า 1 ที่มีข่าวเกี่ยวกับปัญหาเสพติด	3.58	1.034	มาก
15	ท่านอ่านเอกสารหรือแผ่นพับเกี่ยวกับปัญหาสังคมที่หน่วยต่างๆ พิมพ์แจก	2.95	1.190	ปานกลาง
16	ท่านร่วมรณรงค์ป้องกันยาเสพติดที่หน่วยงานต่างๆ จัดขึ้น	2.75	1.145	ปานกลาง
17	ท่านรับฟังปัญหาเสพติดจากรายการวิทยุ	2.66	1.162	ปานกลาง
18	ท่านอ่านแผ่นป้ายเกี่ยวกับการรณรงค์ป้องกันยาเสพติด	3.34	.978	ปานกลาง
19	ท่านสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดจากผู้ปกครองที่มีลูกวัยรุ่น	2.82	1.058	ปานกลาง

ข้อ	ข้อความ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	(S.D)	ค่าระดับ
20	ท่านศึกษาดูงานในสถานที่บำบัดผู้ติดยาเสพติด	2.28	.956	น้อย
21	ท่านสะสมข่าวเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดจากหนังสือพิมพ์	2.21	1.045	น้อย
22	ท่านรับฟังปัญหายาเสพติดจากหอกระจายข่าวในชุมชน	2.44	1.103	น้อย
23	ท่านสอบถามปัญหายาเสพติดจากครูในโรงเรียน	2.85	1.220	ปานกลาง
24	ท่านอ่านเอกสารวิชาการเกี่ยวกับปัญหาสังคม	2.86	1.140	ปานกลาง
25	ท่านศึกษาแนวทางการป้องกันยาเสพติดจากหนังสือทางพุทธศาสนา	3.12	1.115	ปานกลาง

ตารางที่ 23 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับอิทธิบาท 4 ของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม

ข้อ	ข้อความ	ค่าเฉลี่ย	(S.D)	ค่าระดับ
	ด้านฉันทะ			
1	ท่านพอใจในการปฏิบัติงานของท่าน	3.50	.876	มาก
2	ท่านเต็มใจที่จะทำงานให้สำเร็จ	3.91	.860	มาก
3	ท่านต้องการที่จะทำงานให้ได้ผลดียิ่งขึ้นกว่าเดิม	3.97	.834	มาก
4	ท่านมีความสุขกับการปฏิบัติกิจของสงฆ์	3.92	.858	มาก
5	ท่านมีกำลังใจในการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย	3.79	.851	มาก
6	ท่านยินดีที่ได้ทำงานร่วมกับคนอื่น	3.94	.906	มาก
7	ท่านชื่นชมบุคคลที่ทำหน้าที่เช่นเดียวกับท่าน	4.16	.903	มาก
8	ท่านชอบทำงานโดยไม่เลือกงาน	3.63	.935	มาก
	ด้านวิริยะ			
9	ท่านพยายามทำงานให้สำเร็จถึงแม้ว่าจะต้องใช้เวลาานาน	3.87	.881	มาก
10	ท่านอดทนปฏิบัติงาน ถึงแม้งานนั้นจะยากหรือมีอุปสรรค	3.78	.933	มาก

ข้อ	ข้อความ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	(S.D)	ค่าระดับ
11	ท่านไม่ทำงานที่ได้รับมอบหมายจนกว่างานนั้นจะสำเร็จ	4.00	.919	มาก
12	ท่านทำงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ	3.72	.940	มาก
13	ท่านพยายามทำงานนั้นให้ดีขึ้นโดยไม่ย่อท้อ	3.84	.903	มาก
14	ท่านกล้าที่จะทำงานที่ได้รับมอบหมายถึงแม้ว่าจะมีปัญหาในการทำงาน	3.63	.930	มาก
15	ท่านพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ	3.94	.950	มาก
16	ท่านมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จถึงแม้จะมีอุปสรรค	3.81	.969	มาก
ด้านจิตตะ				
17	ท่านตั้งใจทำงานด้วยความมุ่งมั่น	3.98	.822	มาก
18	ท่านมีความจริงใจในการปฏิบัติงาน	4.06	.797	มาก
19	ท่านทำงานโดยไม่ผลัดวันประกันพรุ่ง	3.68	.826	มาก
20	ท่านติดตามงานและทำงานอย่างต่อเนื่อง	3.62	.891	มาก
21	ท่านเอาใจจดจ่อในงานที่ทำ	3.81	.938	มาก
22	ท่านพยายามแสวงหาความรู้หรือสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานของท่าน	3.85	.912	มาก
23	ท่านลงมือทำงานนั้น ๆ ต่อทันทีเมื่อมีโอกาส	3.83	.918	มาก
24	ท่านมีความกระตือรือร้นที่ได้ปฏิบัติงาน	3.66	.914	มาก
25	ท่านหาโอกาสเข้าร่วมการอบรม สัมมนาเกี่ยวกับงานของท่าน	3.34	.995	ปานกลาง
26	ท่านแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานกับผู้ที่ทำงานเช่นเดียวกับท่าน	3.35	1.032	ปานกลาง
ด้านวิมังสา				
27	ท่านกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงานก่อนลงมือปฏิบัติงาน	3.62	.953	มาก
28	ท่านพิจารณาการทำงานอย่างละเอียด แม้งานนั้นจะยากหรือมีอุปสรรค	3.53	.954	มาก
29	ท่านพิจารณาไต่ตรองประสิทธิภาพในการทำงานอยู่เสมอ	3.63	.945	มาก

ข้อ	ข้อความ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	(S.D)	ค่าระดับ
30	ท่านริเริ่มหรือค้นหาแนวทางใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ	3.59	1.003	มาก
31	ท่านค้นหาความบกพร่องและนำมาปรับปรุงแก้ไขในงานที่ทำ	3.70	.945	มาก
32	ท่านศึกษางานจนเข้าใจก่อนการลงมือปฏิบัติ	3.60	.955	มาก
33	ท่านวินิจฉัยได้ว่างานใดต้องแสวงหาแนวทางในการปฏิบัติใหม่	3.39	1.052	ปานกลาง
34	ท่านใช้เหตุผลในการทำงาน	3.93	.955	มาก
35	ท่านประเมินผลการปฏิบัติงานทุกครั้งหลังจากทำงานเสร็จแล้ว	3.49	.976	ปานกลาง
36	ท่านใช้หลักการการทำงานที่ว่า “งานทุกอย่างทำให้ดีขึ้นกว่าเดิมได้”	3.78	.940	มาก

ตารางที่ 24 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากคณะสงฆ์ของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม

ข้อ	ข้อความ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	(S.D)	ค่าระดับ
1	ท่านได้รับความรู้เรื่องการเทศน์และการบรรยายธรรม	3.33	1.019	ปานกลาง
2	ท่านได้รับนิยัดในการออกไปปฏิบัติงานในชุมชน	2.21	1.116	น้อย
3	ท่านได้รับการตรวจเยี่ยมและติดตามผลการทำงาน	2.41	1.133	น้อย
4	ท่านได้รับคำชมเชย ให้กำลังใจ ในการปฏิบัติหน้าที่	2.72	1.077	ปานกลาง
5	ท่านได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนด้านสื่อ อุปกรณ์ ในการปฏิบัติหน้าที่	2.36	1.096	น้อย
6	ท่านได้รับความช่วยเหลือในการจัดหาผู้ที่มีความชำนาญมาร่วมงานกับท่าน	2.57	1.064	ปานกลาง
7	ท่านได้รับข้อเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติงาน	2.74	.999	ปานกลาง
8	ท่านได้รับโอกาสในการเข้าพบพระเถระระดับสูง	2.43	1.144	น้อย

ตารางที่ 25 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากชุมชนของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม

ข้อ	ข้อความ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	(S.D)	ค่าระดับ
1	ท่านได้รับการบริจาคปัจจัยในการจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนา	2.32	1.066	น้อย
2	ท่านได้รับการสนับสนุนยานพาหนะในการปฏิบัติงาน	2.35	1.146	น้อย
3	ท่านได้รับความร่วมมือด้านแรงงานจากประชาชนในชุมชน	2.60	1.091	ปานกลาง
4	ท่านได้รับการยอมรับนับถือจากประชาชนในชุมชน	3.01	1.020	ปานกลาง
5	ท่านได้รับการนิมนต์ไปในงานทำบุญต่าง ๆ	3.03	.971	ปานกลาง
6	ท่านได้รับการบำรุงด้วยอาหารบิณฑบาตและยารักษาโรค	3.24	.994	ปานกลาง

ตารางที่ 26 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากหน่วยงานของรัฐของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม

ข้อ	ข้อความ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	(S.D)	ค่าระดับ
1	ท่านได้รับงบประมาณในการบูรณะซ่อมแซมอาคารสถานที่	1.87	1.027	น้อย
2	ท่านได้รับนิยัตต์เป็นประจำสม่ำเสมอ	2.14	1.180	น้อย
3	ท่านได้รับการยอมรับในการปฏิบัติหน้าที่	2.96	1.076	ปานกลาง
4	ท่านได้รับความสะดวกเมื่อติดต่อกับหน่วยงานราชการ	2.67	1.146	ปานกลาง
5	ท่านได้รับความช่วยเหลือในด้านสื่อ อุปกรณ์ ในการปฏิบัติงาน	2.22	1.120	น้อย
6	ท่านได้รับการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการเทศน์และการบรรยายธรรม	2.73	1.227	ปานกลาง
7	ท่านได้รับการยกย่องในการปฏิบัติหน้าที่	2.62	1.135	ปานกลาง
8	ท่านได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติงานจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติประจำจังหวัด หรือ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	2.63	1.138	ปานกลาง

ตารางที่ 27 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าระดับบทบาทการ
ป้องกันปัญหาเสพติดของพระสงฆ์ในจังหวัดนครปฐม

ข้อ	ข้อความ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	(S.D)	ค่าระดับ
1	ท่านเทศน์หรือบรรยายธรรมเกี่ยวกับอันตรายจากยาเสพติดทุกวันพระ	2.36	1.062	น้อย
2	ท่านยกตัวอย่างผลของการติดยาเสพติดทุกครั้งเมื่อสนทนากับชาวบ้าน	2.96	.783	ปานกลาง
3	ท่านอบรมประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดระหว่างกรเข้าพรรษา	2.65	1.031	ปานกลาง
4	ท่านได้ประชาสัมพันธ์ถึงอันตรายที่เกิดจากยาเสพติดอยู่เป็นประจำ	2.75	1.026	ปานกลาง
5	ท่านอบรมสั่งสอนนักเรียนให้ห่างไกลจากยาเสพติด	3.36	1.077	ปานกลาง
6	ท่านจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาเสพติด	2.83	1.070	ปานกลาง
7	ท่านให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายจากยาเสพติดแก่ประชาชน	3.00	1.055	ปานกลาง
8	ในศาสนพิธีท่านได้อบรมสั่งสอนให้ประชาชนหลีกเลี่ยงการใช้ยาเสพติด	3.06	1.024	ปานกลาง
9	ท่านให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายจากยาเสพติดทุกครั้งเมื่อมีโอกาส	3.20	1.178	ปานกลาง
10	ท่านแนะนำให้ประชาชนลด ละ เลิก อบายมุข เมื่อมีงานบุญประเพณี	3.44	1.162	ปานกลาง
11	ท่านสอดแทรกแนวทางในการป้องกันยาเสพติดให้กับวัยรุ่น	3.30	1.063	ปานกลาง
12	ท่านแนะนำประชาชนหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด	3.31	1.059	ปานกลาง
13	ท่านให้แนวทางการดำเนินงานป้องกันปัญหาเสพติดแก่คณะทำงาน	2.98	1.033	ปานกลาง
14	ท่านให้คำปรึกษาแนะนำการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน	2.96	1.076	ปานกลาง
15	ท่านยกย่องและชื่นชม ให้กำลังใจบุคคลที่ทำงานป้องกันปัญหาเสพติด	3.52	1.052	มาก
16	ท่านให้คำแนะนำปรึกษาแก่วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาเสพติด	3.14	1.094	ปานกลาง

ข้อ	ข้อความ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	(S.D)	ค่าระดับ
17	ท่านให้เวลากับประชาชนในการสนทนาเกี่ยวกับปัญหา ยาเสพติด	3.07	1.060	ปานกลาง
18	ท่านให้ความสำคัญและเข้าร่วมกิจกรรมการต่อต้านยาเสพติด ในชุมชน	3.18	1.052	ปานกลาง
19	ท่านเปิดโอกาสให้ประชาชนขอคำปรึกษาเกี่ยวกับการป้องกัน ยาเสพติด	3.30	.972	ปานกลาง
20	ท่านให้รางวัลตอบแทนผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับการป้องกัน ยาเสพติด	2.58	1.054	ปานกลาง
21	ท่านให้แนวทางแก่ชุมชน ในการป้องกันตนเองจากยาเสพติด	2.82	.981	ปานกลาง
22	ท่านรับฟังปัญหา ยาเสพติดจากผู้นำชุมชนด้วยความตั้งใจ	3.18	1.039	ปานกลาง
23	ท่านให้การอุดหนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมป้องกัน ยาเสพติด	2.56	1.016	ปานกลาง
24	ท่านสนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันปัญหา ยาเสพติด	3.06	1.126	ปานกลาง
25	ท่านสนับสนุนให้วัดเป็นสถานที่ปลอดจากสิ่งเสพติดทุกชนิด	3.51	1.132	มาก
26	ท่านสนับสนุนให้มีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับอันตรายจากยาเสพติด ในวัด	3.36	1.195	ปานกลาง
27	ท่านสนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์ป้องกันปัญหา ยาเสพติดใน ชุมชน	3.15	1.156	ปานกลาง
28	ท่านให้ความสะดวกด้านสถานที่ในการจัดกิจกรรมป้องกัน ยาเสพติด	3.17	1.152	ปานกลาง
29	ท่านสนับสนุนกิจกรรมการป้องกันยาเสพติดของหน่วยงาน ภาครัฐและเอกชน	3.32	1.099	ปานกลาง
30	ท่านสนับสนุนแรงงานหรือบุคลากรในการจัดกิจกรรม ป้องกันยาเสพติด	3.12	1.094	ปานกลาง
31	ท่านให้ประชาชนยึดอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมป้องกัน ยาเสพติด	3.09	1.106	ปานกลาง
32	ท่านส่งเสริมให้มีการเขียนป้ายเตือนอันตรายจากยาเสพติด	3.02	1.028	ปานกลาง
33	ท่านวางแผนป้องกันปัญหา ยาเสพติดร่วมกับหน่วยงานใน ท้องถิ่น	2.77	1.114	ปานกลาง

ข้อ	ข้อความ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	(S.D)	ค่าระดับ
34	ท่านประสานงานเครือข่ายในชุมชนเพื่อป้องกันปัญหา ยาเสพติด	2.68	1.036	ปานกลาง
35	ท่านประสานความร่วมมือระหว่างพระสงฆ์และประชาชนใน การป้องกันยาเสพติด	2.87	1.061	ปานกลาง
36	ท่านติดต่อเจ้าหน้าที่มาให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดแก่ ประชาชน	2.73	1.065	ปานกลาง
37	ท่านขยายเครือข่ายการป้องกันยาเสพติดไปยังชุมชนอื่น	2.50	.965	ปานกลาง
38	ท่านร่วมรณรงค์ป้องกันยาเสพติดกับผู้นำชุมชน	2.90	1.129	ปานกลาง
39	ท่านประสานความร่วมมือของคนในชุมชนป้องกันผู้ที่ยังไม่ ติดยาเสพติด	2.81	1.060	ปานกลาง
40	ท่านประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ทราบถึงปัญหา ยาเสพติดในชุมชน	2.75	1.041	ปานกลาง
41	ท่านจัดประชุมเพื่อหาแนวทางในการป้องกันปัญหา ยาเสพติด	2.51	1.037	ปานกลาง
42	ท่านประสานงานกับวัยรุ่นเพื่อทำกิจกรรมป้องกันยาเสพติดใน ชุมชน	2.66	.978	ปานกลาง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ ที่อยู่	พระสุนัย ดวงชัย วัดอมรทัยการาม ซอยอิสรภาพ 51 ถนนอิสรภาพ แขวงบ้านช่างหล่อ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร 10700
สถานที่ทำงาน	สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎ์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2540	สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนศรีเกษรวิทยา จังหวัดศรีสะเกษ
พ.ศ.2545	สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีพุทธศาสตรบัณฑิต (บริหารการศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ.2546	ศึกษาต่อระดับปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2543 - 2544	ครูสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนชินโนรสราชวิทยาลัย เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2545	ครูสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนสามัคคีคุณูปถัมภ์ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี
พ.ศ.2544 - ปัจจุบัน	พระวิทยากรอบรมคุณธรรมจริยธรรม (ค่ายพุทธบุตร) วัดพระศรีอารีย์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
พ.ศ.2548 - ปัจจุบัน	ครูสอนวิชาพุทธศาสนา โรงเรียนพุทธศาสนานันทินานาชาติ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ.2548 - ปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุฯ กรุงเทพมหานคร